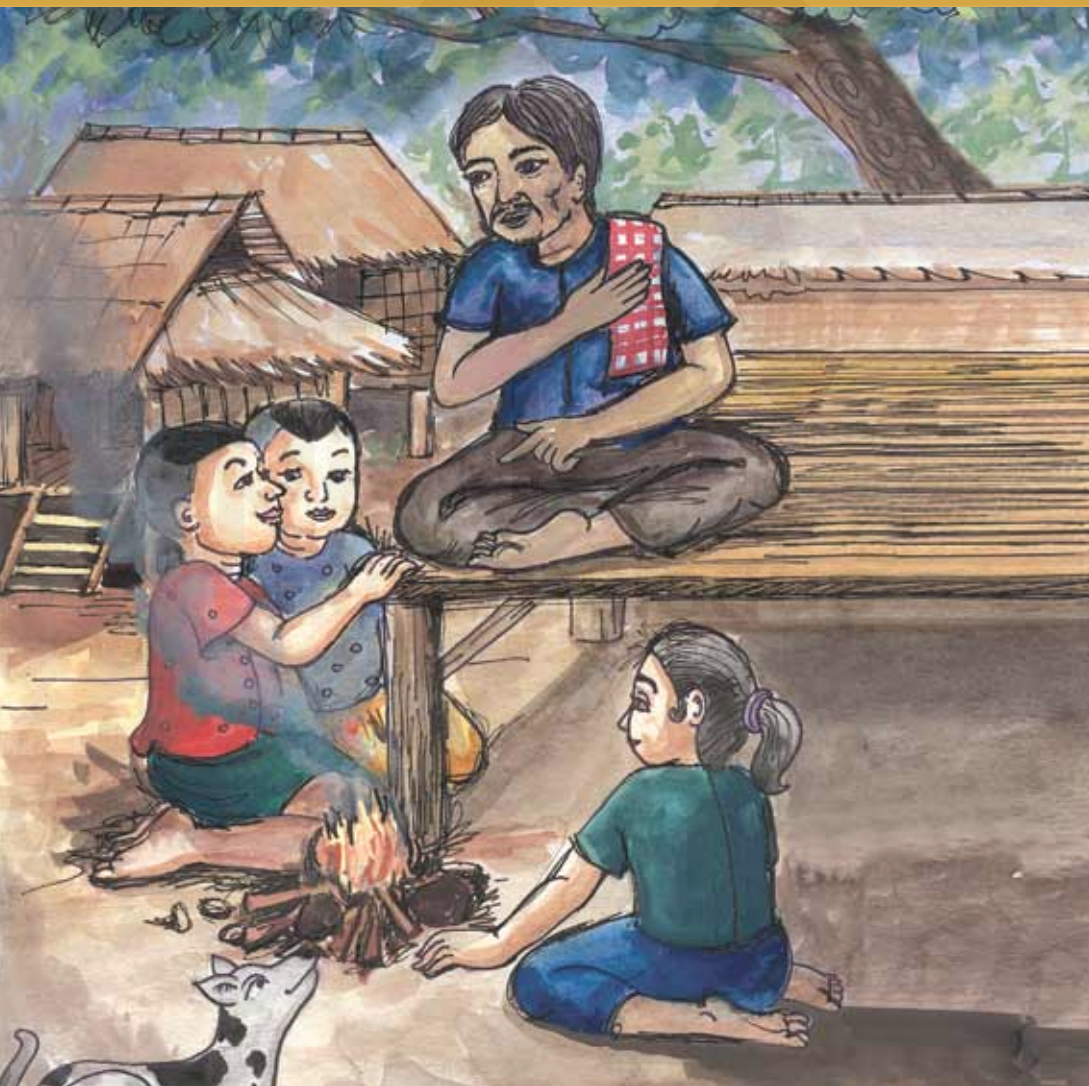

ผู้เตมาเล่าไว้

เรื่อง มาลา คำจันทร์
ภาพประกอบ ธนชัย มณีวรรณ

วรรณกรรมเยาวชนชิ้นข้าม ภาตเทนีอ

ผู้เฒ่าเล่าไว้

TKK
park
อุทยานการเรียนรู้

เรื่อง มาลา คำจันทร์
ภาพ ธนชัย มณีวรรณ

ผู้เผยแพร่

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-974-287-727-9

ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รศ.ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล นายเจริญ มาลาโรจน์

คณะกรรมการอำนวยการ

นางทัศนัย วงศ์พิเศษกุล นางสาวเฉียดฉัตรโคม ปรีพจน์พจนพิสุทธิ์
นายวิวัฒน์ชัย วินิจจะกุล นางสาวนันทนา เจริญภักดี

คณะกรรมการดำเนินงาน

รศ.สุกัญญา สุขฉายา ผศ.ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ
นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป นายณัฐพร ศรีมุกด์

เรื่อง	มาลา คำจันทร์
ภาพ	ธนชัย มณีวรรณ
พิสูจน์อักษร	นันท์ธนต์ จิตประภัสสร, อาริณะ วีระวัฒน์
พิมพ์ครั้งที่ 1	พฤศจิกายน 2551
จำนวนพิมพ์	3,000 เล่ม
ราคา	160 บาท

เจ้าของโครงการและดำเนินการจัดพิมพ์

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ส่วนบริการ อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 8 Dazzle Zone

โทรศัพท์ 0-2257-4300 โทรสาร ต่อ 125
ส่วนสำนักงาน 999/9 อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 17
ถนนพระราม 1 โทรศัพท์ 0-2264-5963-65 โทรสาร 0-2264-5966
www.tkpark.or.th

ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก โทรศัพท์ 0-2805-0202 โทรสาร 0-2805-1308
www.thaibby.in.th

ออกแบบรูปเล่ม จัดพิมพ์ และจัดจำหน่าย

บริษัท แพลน ฟอว์ คிடส์ จำกัด โทรศัพท์ 0-2575-2828
โทรสาร 0-2575-2558
www.planforkids.com
เหมาะสำหรับเด็กอายุ 9 ปีขึ้นไป

คำนำ

ในการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบแต่ละภาคนี้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ได้มีการเตรียมการคู่ขนานกันไปทั้งด้านกายภาพและเนื้อหาสาระ กล่าวคือในระหว่างที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังปรับปรุงหรือก่อสร้างอาคารสถานที่สำหรับห้องสมุดมีชีวิตในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ก็ประชุมหารือกับบุคลากรในท้องถิ่นและร่วมกันคัดเลือกหนังสือ ดนตรี และกิจกรรมต่างๆ ไปพร้อมกัน เพื่อเตรียมการด้านหนังสือและสื่อต่างๆ ซึ่งถือเสมือนเป็นจิตวิญญาณของห้องสมุด

โครงการนิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการทางด้านเนื้อหาสาระ ด้วยเล็งเห็นว่าเรื่องเล่าในแต่ละชุมชนมีทั้งสาระ ความสนุกสนาน และจินตนาการ สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำลึก มีความหมายต่อการเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ แม้จะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะกลุ่มชนในพื้นที่ แต่สาระที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเรื่องราวของนิทานนั้นคือคติสอนใจ ซึ่งเป็นความรู้สากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกหนแห่ง

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ จึงมอบให้มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กเป็นผู้ดำเนินการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันคัดเลือกนิทานเรื่องเล่าพื้นบ้านที่มีคุณค่า มีอิทธิพลต่อความคิดและจินตนาการของเยาวชนในทางสร้างสรรค์ นำมาเรียบเรียงและจัดทำภาพวาดประกอบขึ้นใหม่ เพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่มุ่งเสริมสร้างจินตนาการให้อ่านง่ายและเพลิดเพลิน โดยหวังว่าจะเป็นสื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนทั่วไปสนใจและรักการอ่านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถนำไปประกอบการเล่านิทานในครอบครัว โรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นอกเหนือจากบทบาทในฐานะผู้จุดประกายแนวคิดห้องสมุดมีชีวิตในประเทศไทย ให้เป็นพื้นที่แสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัยแล้ว สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ยังจะได้ทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน บนพื้นฐานของความเคารพและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เสริมสร้างการยอมรับความแตกต่างหลากหลายและใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา อันจะนำไปสู่สังคมสันติสุขอันเป็นที่สุด

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สารบัญ

หนึ่ง

๑

เดรีอเขาทลง 7

ห้า

๕

ปู่แสะ ย่าแสะ 75

สอง

๒

ตนตีฝีกลัว 25

หก

๖

กวงไฟในตีนหนาว 97

สาม

๓

ขารุทกะ 39

เจ็ด

๗

ขุนหลวงวีรึงตะ 111

๑๒

๑๒

นางในตำหาน 53

แปด

๘

เจ้าหลวงตำแดง 121

หนึ่ง

ตรีศรเขาสง

เครื่องมือเขาลง

ผู้เฒ่าเล่าไว้ว่า

สมัยก่อน ป่าดิบดงด่างกว้างใหญ่ไพศาล มากมีด้วยสิ่งสารพัดสัตว์ และผีป่าผีดงนานา ในป่ามีเครื่องมือหรืออาวุธชนิดหนึ่ง คนเฒ่าแต่ก่อนเรียกว่าเครื่องมือเขาลง

เครื่องมือเขาลง หากใครข้ามแล้วจะหลง

หลงไปไหน

หลงไปในป่า ป่าที่ดิบอย่างยิ่ง ลึกลับอย่างยิ่ง คุร้ายอย่างยิ่ง

บางคนก็หลงจนตาย กลับออกมาไม่ได้อีกเลย บางคนเจ็บป่วยทุกข์ทรมาน บางคนล้มหายตายจาก กว่าจะมีคนไปพบก็เหลือแต่โครงกระดูก แต่บางคนก็กลับออกมาได้ เพื่อใช้ เพื่อคลัง บอกเล่าเรื่องราวพิลึกพิลั่นที่คนฟังกลางแควลงใจว่าจริงหรือเท็จ เขาประสบพบเห็นมาจริง ๆ ตามที่เล่า หรือเขาเพื่อคลังสร้างเรื่องขึ้นเอง

เครื่องมือเขาลงเป็นสิ่งที่ชาวบ้านป่าสมัยก่อนหวาดกลัวกันมาก ตาว่าอย่างนั้น มันไม่มีรูปร่างตัวตนที่ชัดเจน ไม่ใช่ชนิดหรือพันธุ์ที่พอพบเห็นก็รู้ได้เลยว่าอันนี้ละ เครื่องมือเขาลง

เพราะมันไม่มีรูปร่างตัวตนที่ชัดเจนนี่เอง จึงระว่างยากมาก

มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับเครือเขาหลง เช่นเรื่องหนึ่งเล่าว่า นานมาแล้ว ราวแปดสิบปีย้อนไปจากปัจจุบัน มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งสมมุติว่าชื่อดงเย็น อยู่ใกล้กับดอยหัวงม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่

มีชายหนุ่มลูกบ้านดงเย็นคนหนึ่งเป็นเพื่อนกัน คนหนึ่งชื่อไอ้แก้ว อีกคนชื่อไอ้คำ อยู่มาวันหนึ่ง ทั้งคู่ออกไปล่าเนื้อไปตามประสา ชาวป่าชาวดง ไอ้คำนำหน้า ไอ้แก้วตามหลัง ไปตามทางน้อยไปป่าที่แสนจะคุ้นเคย

ทุกอย่างดูเหมือนเดิมหมด นั่นต้นไม้ใหญ่ นั่นต้นไม้เล็ก นั่นไม้หนามหนามที่เขาว่าเป็นยาแก้สารพัดโรค หน่อนางหงส์ไม้หน้าตาก็เหมือนเดิม รอกค่างนางลิงก็ยังดิ่งไต่ต้นไม้เหมือนเมื่อก่อน ๆ หาดห้วยเหวผา ตาน้ำบ่อน้ำอยู่ทางไหนไหนก็ยังไม่ว่ายทิศย้ายทาง ซ้ายมือเป็นทิศได้ ขวามือเป็นทิศเหนือก็ยังเป็นปกติ

แต่มีสิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งคู่ไม่รู้ไม่เห็น หรือไม่ทันตระหนัก ทางน้อยทอดหายดุจลิ้นงูเห่าแล้ว แต่ทั้งคู่ไม่กลัวเพราะคุ้นเคยมาก ยังมีสิ่งหนึ่งทอดเลื้อยผ่านทางเล็ก ไม่ใช่งูเห่าแต่เป็นเถาวัลย์เล็ก ๆ ขนาดเท่าเชือกสายอยู่ ไอ้คำผู้เดินนำหน้าก้าวข้ามไป

ทันใดร่างของเขาก็หายวับไปต่อหน้าต่อตาของไอ้แก้ว

ไอ้แก้วรู้ได้ในทันทีที่นั่นว่าเพื่อนเขาพลาดท่าเสียแล้ว

ที่เพื่อนเดินข้ามไม่ใช่เถาวัลย์ธรรมดา หากแต่เป็นเครือเขาหลง

ไอ้แก้วหันหลังกลับทันที

ไม่ใช่ทอดทิ้งเพื่อน แต่สำนึกได้ว่าในทันทีที่นั่นเลยว่าสิ่งที่เกิดขึ้นใหญ่โตเกินกำลังสติปัญญาและความสามารถของเขาในช่วงเวลานั้น

ไอ้แก้วรีบกลับบ้านบอกกล่าวเรื่องราวที่ตนพบเห็นต่อแก่บ้านหรือ

ผู้ใหญ่บ้าน แก่บ้านตีเกราะประชุมทันที ไร่แก้วแจ้งเรื่องราวต่อที่ประชุมอีกครั้ง แก่บ้านถามความเห็นลูกบ้าน มีมติออกมาว่าต้องรีบตาม หาไม้ไผ่คำอาจถึงตาย

“ใครจะไปกับกูบ้าง” แก่บ้านถาม

“ข้าไป”

“ข้าอีกคน”

“ข้าอีกคน”

มีหนุ่มลูกบ้านอาสาติดตามสามคน รวมไร่แก้วด้วยเป็นสี่ รวมพ่อหนานผู้คุมขังเรื่องคาถาอาคมเป็นห้า รวมแก่บ้านอีกคนก็เป็นหก แก่บ้านนัดแนะทั้งหลายว่าให้กลับเรือนกินข้าว จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้จำเป็นทั้งหลาย พอบายก็เข้าดงทันที

“มีงแนใจนะว่ามันข้ามเครือเขาเส้นน้อยเข้าไปจริง ๆ”

“ข้าสาบานได้ แก่บ้าน”

“ไม่ใช่มีงเอาปืนส่องกลางหลังมัน แล้วลากเอาศพไปโยนลงเหว”

“พุทไธ้ แก่บ้าน ข้าทำอย่างนั้นข้าก็ไม่ใช่คนแล้ว”

แก่บ้านพรานแกร่ง ผู้เจนจัดทั้งช่องทางการดำรงชีพและการปกครองไพร่ฟ้าหน้าเหลืองทั้งหลายเดินนำหน้า มีพ่อหนานผู้เคร่งครัดและเคร่งขริมเดินถัดมา คนหนุ่มวัยแกร่งกล้าอีกสี่ห้าคนตามหลัง ไร่แก้วอยู่ในกลุ่มนี้

ไร่แก้วกับไร่คำเป็นเพื่อนกันตลอดมา หนุ่มทั้งคู่ไม่เคยทะเลาะถกเถียงหรือขัดแย้งกัน รักใคร่กลมเกลียวกันดี ไปไหนไปด้วยกันเที่ยวด้วยกัน กินด้วยกัน เมื่อดูด้วยกัน เข้าป่าเข้าห้วยด้วยกันมาโดยตลอด จึงเป็นไปได้ที่ไร่แก้วจะเอาปืนส่องหลังเพื่อนแล้วลากศพไปทิ้งลงเหวอย่างที่เขาบ้านพูด

คนทั้งหมดติดตามไปโดยเร่งรีบ บ้างมีปืน บ้างมีหน้าไม้ บ้างมี หอกดาบ แล้วแต่จะถนัด ส่วนมากจะมีปืน แต่เป็นปืนแก๊ปโบราณที่ไม่ใช่ปืนผลิตจากเมืองนอกของฝรั่งเศสที่ไหน แต่เป็นฝีมือช่างพื้นเมือง ชาวลำปางนี่เอง เมืองลำปางสมัยนั้นมีชื่อเรื่องการทำปืน ทางกรบ้านเมือง เรียกว่าปืนเถื่อน คือปืนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ชาวป่าชาวดงไม่มีใครสนใจ ขอแต่เป็นปืนที่ยิงได้ ราคาไม่แพง เขาก็พอใจแล้ว

ชายต่างวัยหกคนเดินตามทางน้อยที่ทอดหายด้ายเดียวกลางป่าลึก สมัยนั้น ป่าดงทึบยังหนาแน่น ยังไม่ถูกถากถางเหมือนพระนครใน ฅมอย่างสมัยนี้ กระนั้น แม้จะเกิดกับป่ากับดง คู่ันเคยกับพฤษ์พงดงกว้าง มาชั่วชีวิต แต่บ่าวันนั้นทุกคนต่างพริ้งพริ้นหัวน้ไหว เหมือนว่าป่ากว้าง มันกว้างขึ้น เหมือนว่าป่าทึบมันทึบหนัก เหมือนว่าไม้ใหญ่ต่างใหญ่โต ลุกยื่นข่มหัว เหมือนเห็นตัวที่ไม่เคยเห็นแอบบังลับลืออยู่ตามพุ่มพง ดงทึบทุกคนเร่งรีบ แต่หลายคนกระสับกระส่าย บางคนอ้ำงั้นอ้ำงี้ นี้ คิดจะกลับ

“กว่าให้เจ้าที่กันก่อนเถอะ” พ่อหนานพูด “ละอ่อน สู่เขานั่งลง” ตะวันบ่าย แสงแดดลอดลงรำไร ป่าใหญ่ไพรกว้างกลิ่นแสงทำให้ ไม่ร้อน หลังคาไปไม้ซับซ้อนกรองแสงให้อ่อนลง เจียบเจียบ เจียบงัน สงบสงัดจนได้ยินเสียงนกจากไม้เอาปากเจาะไม้ดังอยู่จกๆ พ่อหนานผู้ เครื่องขริม และเครื่องครัดต่อข้อยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับคาถาอาคมเอา ข้าวตอกดอกไม้และเหล้ายาปลาบั้งออกมาจากย่าม จุดเทียน จุดธูป เทเหล้า ใส่กระทงไปไม้ เอาข้าวปลาใส่กระทงไปไม้แล้วนั่งยองๆ พนมมือ

“สาธุ...โอกาสะ”

พ่อหนานกล่าวรำเป็นคำบวงรวงขอมาครวระเจ้าที่เจ้าแดน เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าเถื่อนถ้าคุหาและผีป่าผีดงร่อนเร่ไปไหนไม่ได้ทั้งหลาย ทุกคน

นั่งยองๆ ยอมมือสืบนิ้ว ไม่พูดไม่คุยกัน ตั้งใจขอมาคารวะเทวดาอารักษ์
ทั้งหลายเป็นพิเศษ อย่าให้เหตุการณ์ที่ไฉ่คำประสบมาบังเกิดกับตน

“เออล่ะ ไม่มีอะไรแล้ว”

รูปหมัดดอก พ่อหนานสะบัดผ้าขาวม้าพาดบ่าแล้วลุกขึ้น แก่บ้าน
ยิงปืนขึ้นนัดหนึ่ง ไม่ใช่ยิงข่มขู่ แต่เป็นการยิงบูชาเจ้าป่าเจ้าเขาตาม
จารีตประเพณีที่พวกเขาเคารพนับถือ คนกล้าทั้งหลายหยิบหอกดาบ
หยิบปืนผาหน้าไม้อาวุธคู่มือ ป่าเหมือนจะเปิด แสงแดดจัดจ้า ไม้ใหญ่
บังตาเหมือนขยับออกห่าง เกิดเป็นช่องว่างมากขึ้นกว่าเดิม

“ตรงไหน ไฉ่แก้ว ที่มึงเห็นไฉ่คำหายวับกับตา”

“เลยไม้ซ้อใหญ่คู่อึ่งไปทางเหนือ มันขึ้นคู่อึ่ง ซ้ายต้นขวาดัน”

“มึงนำทาง”

ไฉ่แก้วอดเอื้อน มันคงหวาดหวั่นพรั่นพรึงต่อเหตุการณ์ที่ไฉ่คำ
สูญสลายกลายเป็นอากาศไปต่อหน้าต่อตา แก่บ้านตบ่ามัน พ่อหนาน
ก็ลुบหลังเหมือนปลอบโยนแกมให้กำลังใจ ไฉ่แก้วขยับยาม ในยามมี
มิดด้ามงาที่สืบกันมาแต่ตาแต่ทวด ลดปืนจากไหล่ลงมาถือแล้วเดิน
นำหน้า แก่บ้านตามไปติดๆ พ่อหนานตามมาห่างๆ รังทำยคือลูก
บ้านทั้งสาม

สลัวมัวมิด แดดลดลงฮวบฮาบเหมือนเมฆมิดเข้าบังแดด

ซ้อๆ แซ่ๆ แยกากู่เกรินเหมือนผีแสงส่งข่าวบอกกล่าวแก่กัน ลมไม่
พัดยอดไม้ตั้งนิ่ง เลยไม้ซ้อคู่อึ่งออกไป ไฉ่แก้วหยุดเท้าแล้วเอามือซ้อออกไป

“ตรงนั้น แก่บ้าน ไฉ่คำเดินข้ามเครือเขาหลงแล้วหายไป”

“มีไหน เครือเขาหลง กูไม่เห็นมี”

“ตะเซ้ามันมืออยู่ เส้นเท่าเชือกอยู่ มันทอดข้ามทาง พอไฉ่คำก้าว
ข้ามก็หายไปเลย”

“กูจะเข้าไปดู”

“ระวังนะ แก่บ้าน “พ่อหนานกล่าวตึง “เอาอันนี้ไปด้วย”

“อะไร”

“เขี้ยวเสือไฟ ช่มชืดของอาเพศอาถรรพณ์ใด ๆ ทั้งหมด”

แก่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้านรับเอาเขี้ยวเล็ก ๆ ครอบบางไม่น่าไว้
วางใจอะไรมาถือ ขยับจะก้าว แต่ไฉ่แก้วกลับขุดชายเสื้อไว้

“เดี๋ยวก่อน แก่บ้าน”

“อะไรอีกวะ ไฉ่นี้

“แก่บ้านอย่าเข้าไป ข้าดีกว่า”

“ทำไมวะ”

“เกิดแก่บ้านหายไปอีกคน จะยุ่งไปใหญ่” ไฉ่แก้วเอามืออีกข้าง
ล้วงย่าม สัมผัสพบมิดด้ามงาก็ค่อยอุ่นใจ “แต่หากข้าหาย ไม่เป็นไร”

“ใจมึงถึง กูยอมรับ” แก่บ้านปลดมือมันออกจากชายเสื้อ “แต่
กูไม่เป็นไร รับรอง”

หัวหน้าของคนทั้งหมู่บ้านขยับเท้า หลายคนขยับตาม แดดสว่างขึ้น
มองเห็นแถววัลย์เส้นน้อยทอดขวางทาง โคนอยู่ฝั่งซ้าย ปลายอยู่ฝั่งขวา
สักห้าหกก้าวจะถึง พรานแกร่งแห่งบ้านดงเย็นก็ยกมือขึ้นเป็นเชิงสั่งให้
ทุกคนหยุด

“กูกะก้าวข้าม” หันมาพูดกับหนุ่มลูกบ้านทั้งหลาย “หากกูข้าม
แล้วหายไป พวกมึงกลับเลย อย่าให้ใครมาตามอีก นี่เป็นคำสั่งของกู”

แถววัลย์เส้นน้อยคล้ายโตขึ้นอีก ดูเขียวเข้มขึ้น คล้ายคล้าย
เคลื่อนไหว แก่บ้านสั่งแล้วก็หันหลังกลับ สูดลมหายใจลึก ๆ หนึ่งก้าว
สองก้าว สามก้าว...ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ป่าใหญ่ไพรดำคล้าย จดจ้อง
มองดู ฝิร้ายพรายแรงทั้งหลายคล้ายสนใจใคร่รู้ สีก้าว ห้าก้าว...

ไม่มีอะไรเกิดขึ้น นกจกไม่ยังเอาปากเจาะไม้สอดใช้หาหนอนดั่งอยู่จก ๆ
 ลูกบ้านดงเย็น ทั้งหลายทำคอยืดคอยาวแต่ไม่กล้าก้าวตาม
 ห้าก้าว หกก้าว เเท้าแก่บ้านกำลังจะก้าวข้าม
 ทันใดนั้นเอง...

“**เครือ**เขาหลงอะไรนี้มีจริงหรือ ตา”

“หนูว่าจริงไหม”

“ถ้ามีจริง เดียวนี้คงสูญพันธุ์ไปแล้วมั้ง ขนาดดอยเป็นลูก ๆ เขา
 ยังถางจนเกลี้ยงเลยตา”

“ก็คงจะจริงอย่างหนูว่า ป่าหมด ทุกอย่างหมดสิ้น สิ่งสราดสัตว์
 ไต ๆ ไม่เหลือ ผีสิงนางไม้ สิ่งลึกลับ ปราภฏการณ์ที่คนอธิบายไม่ได้
 ไม่เหลือ เหลือแต่ป่าคอนกรีต กับเสือกรุงเตม็กรุง”

“เรื่องเครือเขาหลงที่ตาเล่านี้ ตาเอามาจากไหน”

“ตาเอามาจากหลายที่หลายแห่ง จากเรื่องที่คุณเฒ่าเล่าไว้บ้าง
 จากเอกสารโบราณบ้าง ยังมีเครือเขาอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่าเครือละอ้าง
 หนูเคยได้ยินไหม”

“เครือละอ้าง ไม่เคยได้ยิน”

“เครือละอ้างก็เป็นเครือเขาลึกลับ ลึกลับพอ ๆ กับเครือเขาหลง
 ลึกลับดำมืด พิลึกพิลั่นยิ่งกว่าเครือเขาหลงด้วยซ้ำ คุรบาชาวปีท่าน
 เขียนบันทึกไว้ในหนังสือชื่อ **ปฐมมุลกัมมัฏฐาน**ของท่านท่านว่า
 อย่างนี้...

...เครือเขาละอ้างนั้น มันมีตามป่าดงใหญ่ มันเลื้อนเครือไป
 ตามปลายไม้ใหญ่ ตามดงใหญ่ เครือใดจักเป็นงูนั้น เถิงฤดูใบไม้หล่นใบ

มันหย่อนปลายเครื่องลงประมาณ ๑ ศอก ถ้าถึงฤดูใบไม้ร่วง มันก็ปึง เป็นเครื่องปล้อง ยาวประมาณ ๑ ศอกลำดับไป ถึงเจ็ดปี มันก็ปล้องลงไป แลปล้องลง ถ้าถึงเจ็ดปี มันได้เจ็ดปล้อง ถ้าได้เจ็ดปล้องแล้ว ปล้องถ่วงเจ็ดนั้นก็ปุดตกเหนือหน้าแผ่นดิน ถ้าเราไปได้ปล้องตกดิน ในระหว่าง ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน นั้นชาติดีแล ถ้ามีกับตัวเราก็จัก ถ้าจุกผู้อื่นนั้น ฝนใส่หายทันที ถ้าล่าเจ็ดวันไปแล้วเอาปึงได้แล้ว เป็นจูงจูงละอ้างไปเลย นาน ๆ ไปก็ใหญ่เท่าจูงจูงของหลวงนั้นแล้ว ต่อไปนี้ อภิชาตชาวปีบกล่าวแล้วเพราะวิธีเดียวกันกับจูงจูงของหลวงนั้นบ่แปลกไหน แปลกแต่จูงจูงของหลวงเกิดด้วยผักไข่ จูงจูงละอ้างเกิดด้วยเครือเขาละอ้างเท่านั้น นอกนั้นบ่แปลกไหน แบบจูงจูงละอ้างจบนี...หนูฟังรู้เรื่องใหม่”

“ภาษาเก่าจึงตา ฐู้บ้างไม่รู้บ้าง”

“ครูบาชาวปีท่านเป็นคนรุ่นเก่า เก่าแก่ดั้งเดิมกว่าตามาก ท่านเป็นชาวบ้านแม่เทย อำเภอลี จังหวัดลำพูน เกิดเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๒ โฉน่ท่านมรณภาพเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐...”

“ก่อนหนูเกิดตั้งสิบห้าปีแ่นะ ตา”

“ข้อสำคัญ จนนปานนี้ศพของท่านยังไม่เนา แห่งกรังไปเฉยๆ เหมือนท่อนไม้”

“ท่านมีฤทธิ์หรือตา”

“คนเขาว่าอย่างนั้น แต่การที่ศพไม่เนา แห่งกรังไปเฉยๆ มันอธิบายได้หลายอย่าง มาว่าถึงเรื่องเครื่องละอ้างกันต่อ ครูบาชาวปีท่านว่ามีตามป่าดิบดงดำ เลื้อยไปตามยอดไม้ เครือใดที่จะกลายเป็นงูนั้น ถึงช่วงที่ไปไม่หล่น เครื่องละอ้างจะหย่อนปลายเถาลงสักศอก ถึงช่วงที่ไปไม่ผลิ มันก็แตกปล้องหย่อนลงมาอีกปล้อง เป็นอยู่อย่างนี้ราว

เจ็ดปี ถึงปีที่เจ็ด ก็มีเจ็ดปล้อง ปล้องที่เจ็ดจะหลุดตกลงดิน หากเราบังเอิญไปพบในช่วงสามสี่วันนั้นจะกลายเป็นยาวิเศษ แก่พิษงูได้ทุกชนิด แต่หากเลยเจ็ดวันไปแล้ว ปล้องที่หลุดตกจะกลายเป็นงู ชื่อว่างูจงลอะอั้ง ใหญ่โตไม่ยิ่งหย่อนกว่างูจงหลวง แล้วหนูรู้จักไหม งูจงหลวงอะไรนี่

“เล่าต่อเหอะตา”

“งูจงลอะอั้งกับงูจงหลวงมีพิษร้ายรุนแรงไม่แตกต่างกัน ต่างกันแต่งูจงหลวงเกิดจากไข่ที่แม่งูไข่ไว้ แต่งูจงลอะอั้งเกิดจากเครือลอะอั้งที่เป็นเครือเขาลีกลับ เหมือนเครือเขาลง”

“แล้วแกบ้านจะเป็นอย่างไรละ ตา”

“แกบ้านไหนละ”

“ก็แกบ้านหมู่บ้านดงเย็น อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงรายที่กำลังจะก้าวข้ามเครือเขาลง”

“อ้อ...นี่กว่าถามถึงแกบ้านหมู่บ้านเรา มันเป็น อบต.ไปแล้ว”

อยู่มาถึงวันนั้น แกบ้านดงเย็นอายุสามสิบแปด กำลังกล้ากำลังแกร่งเต็มที่ ผ่านพบภทภัยผีสงมาพอสมควร แต่ถึงอย่างไรขณะจะก้าวข้ามถาวรลิ้นน้อยก็ยังไม่วายจะพรั่นพริ้ง

เท้าข้างหนึ่งกำลังจะก้าวข้ามอยู่แล้ว ทว่าทันใดนั้นเสียงปิ่นลั่นเปรี้ยงแกบ้านชักเท้ากลับทันที

“ใครทำปิ่นลั่นวะ”

“ข้าเอง แกบ้าน”

ไอ้หนุ่มคนหนึ่ง หน้าอ่อนๆ ของมันกลายเป็นหน้าแหงๆ เหมือนจะร้องให้

“กลับ กลับทันที กลับเดี๋ยวนี้ ขึ้นตามเข้าไป อันตราย”

ไม่มีใครค้าน คำสั่งแก่บ้านแม่ไม่ใช่วาจาสิทธิ์แต่ทุกคนก็เชื่อฟัง และปฏิบัติตาม ทุกคนหันหลังกลับ ทุกคนต่างเป็นคนกล้า แต่ทุกคนต่างก็มีความกลัว กลัวอำนาจลึกลับดำมืดบางอย่างที่พวกเขาอธิบายไม่ได้ ที่ครอบคลุมป่าใหญ่ไพศาล ที่ครอบงำความคิดจิตใจของพวกเขา

พวกเขาเชื่อว่าเจ้าที่เจ้าแดน เจ้าป่าเจ้าเขาท่านไม่ประสงค์จะให้พวกเขาติดตามไอ้คำเข้าไป

ความคิดแบบนี้เหมือนคนขี่ขลาด แต่เราคงไม่อาจเอาความคิดจิตใจของคนยุคเราไปตัดสินคนรุ่นแปดสิบปีก่อนหน้าในกาลเวลาที่แตกต่างกัน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน การศึกษาเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ล้วนมีผลต่อความคิดจิตใจทั้งสิ้น

พวกเขาไม่ใช่คนขี่ขลาดตาขาว แต่เขามีความเชื่อชุดหนึ่งซึ่งเราไม่มี นั่นคือความเชื่อเรื่องลางบอกเหตุ ลางที่มาบอกเหตุว่าไม่สมควรจะก้าวข้ามเครื่องเซวหรือเสียงปืนที่ตั้งขึ้น หากเป็นเรา เราอาจคิดว่าเป็นเรื่องบังเอิญ แต่เราไม่ใช่เขา เขาไม่คิดว่าเป็นเรื่องบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่เจ้าที่เจ้าแดนท่านดลใจให้ไอ้หนุ่มอ่อนทำเป็นล้น

ทุกคนเดินกลับ แก่บ้านอยู่หลังรังท้ายที่สุด ก้าวเดินช้าๆ ขบคิด เครื่องเซว ข้างหน้าแกมีคนนำหน้าอยู่สี่คนคือพ่อหนานกับหนุ่มลูกบ้าน ทั้งสาม มาด้วยกันหกคนแท้ๆ แกเองรังท้ายสุด คนนำหน้าควรมีห้าคน แต่ไฉนถึงเหลือแค่สี่คน

แก่บ้านเฉลียวใจจะโรบางอย่าง หันหลังกลับไปแล้วใจหายวาบ

ไอ้แก้ว...ไอ้คนที่กลับไปส่งข่าวเรื่องเครื่องเซวหรือ ไอ้คนที่นำทางมาเพื่อตามหาไอ้คำ

มันกำลังก้าวข้ามเครื่องเซวหรือเข้าไป

“ไอ้แก้ว อายนะมึง”

เสียงร้องห้ามของแก่บ้านเอ็ดอึ้ง ทุกคนหันหลังกลับ ทุกคนเห็นกับตา
ไอ้แก้วหายวับไปต่อหน้าต่อตา

“ไอ้แก้วข้ามเคเรือเขาหลงเข้าไปทำไมล่ะตา”

“มันตามไปช่วยไอ้คำเพื่อนมัน”

“ทำไมไม่ตามแต่แรก”

“แต่แรกมันไม่มั่นใจ”

“ทำไมตอนแรกไม่มั่นใจ”

“เพราะมันไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้นมา
มันจึงไม่ได้เอามิดด้ามงาของทวดมันติดตัวไปด้วย เมื่อกลับมาแจ้งเรื่อง
ต่อแก่บ้าน มันกลับบ้านไปเอามิดด้ามงา มิดด้ามงาคือสุดยอดเครื่อง
รางของขลังที่มันมีอยู่ มันรักเพื่อน มันห่วงเพื่อน เมื่อแก่บ้านสั่งให้ทุก
คนเลิกตามเพราะมีลางบอกเหตุ มันเองก็ไม่อยากขัดคำสั่งของแก่บ้าน
แต่ด้วยความรักที่มันมีต่อเพื่อน ทำให้มันกล้าขัดคำสั่งของแก่บ้าน น้ำใจ
ไอ้แก้วช่างน่าสรรเสริญนัก”

“แล้วมันตามไปพบไอ้คำไหม ตา”

“ตาจะเล่าให้ฟัง”

กว่าจะกลับถึงหมู่บ้านก็เย็นย่ำแล้ว พ่อไอ้แก้ว แม่ไอ้คำรีบมา
สืบข่าวเอาความ ตั้งแต่แก่บ้านนั่งบ้านกันไม่ทันอุ่นด้วยซ้ำ แกบออกเล่า
เรื่องราวทุกอย่างที่เกิดขึ้น ไม่มีใครคาดโทษ ไม่มีใครตำหนิประณาม
ไม่ใช่เพราะกลัวเกรงอำนาจอาชญาแก่บ้าน แต่เป็นเพราะต่างยอมรับ
ในการตัดสินใจของแก้วว่าถูกต้องเหมาะสมแล้ว

เป็นใคร ก็ไม่มีใครกล้าติดตามเข้าไป

คนคับคั่งเต็มบ้านจนชวนเรือนแทบไม่มีที่จะอยู่ ครูบาขึ้นมาทางบ้านไดหน้า ชาวบ้านไหว้สา วันทากราบอบน แก่บ้านนิมนต์ครูบาตั้งตั้งแทนตน ตนลดลงนั่งพื้นชานระดับเดียวกับลูกบ้านทั้งหลาย ครูบารับรู้เรื่องราวแต่เบื้องต้น พอมารู้ว่าไอ้แก่วกกล้าก้าวข้ามเครีเขาหลงเข้าไปอีกคนท่านก็ทอดถอนใจ

“ไอ้สองคนนี้เป็นเสี่ยวฮักเสี่ยวแพงกันเกิดมาค้าบุญกัน วันหนึ่งมันจะพากันกลับมา เชื้อครูบาเถอะ”

“มันสองคนเป็นเสี่ยวฮักเสี่ยวแพงกัน แต่ข้าเองเป็นพีไ้ค้ำมัน” หนานอื่น พี่ชายของไอ้ค้ายกมือไหว้ครูบา “เสียดายข้าไม่ทันรู้เรื่องไปช่วยเสี่ยวบ้านได้ตามควายเสี่ยวก่อน ไว้พຽ່งนี้เถอะ ข้าจะตามหาน้องข้ากับเสี่ยวมันเอง แก่บ้าน”

“มึงจะตามอย่างไร” ครูบาถาม

“ข้าจะข้ามเขมือเขาหลงเข้าไป”

“วันพรุ่งนี้มึงไป ไม่มีเขมือเขาหลงให้มึงข้ามอีกแล้ว”

“ทำไม ครูบา”

“เขมือเขาหลงไม่เคยอยู่ข้ามวัน งอกออกมาวันเดียวก็หาย จะงอกออกมาอีกเมื่อไรไม่รู้ จะงอกที่ใด ตางไหน ไม่มีใครรู้ มีแต่คนที่บาปเคราะห์พาเป็นเท่านั้นถึงจะประสบพบมัน ร้อยคนข้ามไปแล้ว เก้าสิบคนตาย สิบคนอาจรอดคืนมาแต่กลายเป็นผีบ้าผีว้อ ละเมอเพ้อคลั่งจับแก่น จับสารอันใดไม่ได้ แต่ไอ้แก้วไอ้คำเขาเป็นเสียวฮักเสียวแพงกัน น้ำใจเขาถักเกลียวเหนียวแน่น เขาจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะอยู่รอดปลอดภัย”

“แล้วเมื่อไรลูกข้าจะกลับมา ครูบา”

“อันนี้ครูบาก็รู้แล้ว”

แม่ครูบาเจ้าวัด ผู้เป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งหมู่บ้านจะกล่าวถ้อยคำรับรองหนักแน่นถึงขนาดนั้น แต่พ่อแม่ของไอ้แก้ว ไอ้คำก็ยังอดที่จะหวังไม่ได้ จิตใจของคนเป็นพ่อเป็นแม่ มีแต่พ่อแม่เท่านั้นที่รู้ คนไม่มีลูกจะไม่มีวันรู้สึก ไม่มีวันเข้าใจลึกซึ้ง ความรักของพ่อแม่เป็นเรื่องของความรู้สึก อยู่เหนือเหตุผล อยู่เหนือความคิด แม้ลูกจะเป็นโจรหัวร้าย หกหัวร้อยหรือโจรเจ็ดร้อย แปดร้อยก็ตาม คนอาจเกลียดทั้งเมือง แต่พ่อแม่ก็ยังรักลูก

ความรักของพ่อแม่ กว้างกว่าฟ้า หนักกว่าแผ่นดิน

คืนนั้นสี่เฒ่าสองเรือนนอนไม่หลับ หลับตาลงครั้งใดก็เหมือนจะเห็นลูกถูกผีสงนางร้าย รุกรมคุมเหง เหมือนเห็นลูกไปตกบ่วงงูเหลือม ถูกงูเหลือมรัดร่างจนกระดูกหักกรอบหักแกรอบ เหมือนจะเห็นหมาป่าหมา

โน่นบร้อยไล่้ออม ล้อมแวดจะกัตกินลูก บางทีผล็อยหลับลงไปแล้ว แต่กลับพรวดพราดสะดุ้งตื่น ด้วยได้ยินเสียงแว่วว่าลูกขอความช่วยเหลือ

คืนหนึ่งผ่านไป สองคืนผ่านไป พอจะทำใจยอมรับได้แต่มันก็ไม่สนิทใจนัก ยังหลับนอน ไม่อิมไม่เต็ม ยังสะดุ้งฟุ้งเพื่อนฝันร้าย อยู่มาคืนหนึ่ง นางกองคำแม่ของไอ้แก้วก็ฝันหาลูก ฝันว่า ไอ้แก้วมีแต่บาดแผลเต็มตัวมาร้องเรียกหา เรียกว่าแม่เอ๋ยแม่ เปิดประตูแก้เข้า ซ้ำกลับเรือนมาแล้ว

นางตื่นกลางฝัน ตื่นมาร้องไห้

ผัวนางตื่นตาม ดีเหล็กไฟเซี่ยะๆ เข้าจ่อคอม ถามว่าสูร้องให้ทำไม “ซ้ำฝันหาลูก”

“หลับนอนเถอะ หยุดให้เทอะ รุ่งเช้านี้ซ้ำวเป่าไฟ สูไปทาน ซันซ้ำวหาลูกเสี่ย”

“สูว่าไอ้แก้วลูกเราตายไปแล้วหรือ”

“ซ้ำก็หวังว่ามันยังไม่ตาย แต่ทานไปเทอะ บุญศีลบุญธรรม บุญพระเจ้าพระธรรมห่อหุ้มคุ้มครอง วันหนึ่งมันจะกลับมา”

“กลับมาเทอะลูกเอ๋ย ถึงจะเป็นผีบ้าผีว้อ พุดจาเลอะเทอะไม่เป็นคำคน แต่ลูกก็ยังเป็นลูก เป็นแก้วตาแก่นใจของแม่”

“แม่...เปิดประตู”

มีเสียงแทรกซ้อน นางกองคำไม่แน่ใจ นางเงี้ยหุหา เงียบหาย ยิ่งเงี้ยหาก็ยิ่งเงียบหาย

“สูได้ยินอย่างซ้ำไหม” นางถามผัว “ซ้ำได้ยินเสียงลูก”

“ซ้ำไม่แน่ใจ”

“แม่...ซ้ำกลับมาแล้ว เปิดประตูแก้ซ้ำ แม่เอ๋ย”

“ลูกซ้ำแมนแล้ว ลูกซ้ำไ้แน่ สูเปิดประตู ซ้ำจะไปหาลูกซ้ำ”

“ระวังเนื้อสุเอี้ย จะเป็นผีป่าปลอมมา”

นางไม่ฟังเสียง นางไม่ฟังอันใดแล้ว นางลุกเล่นไปถอดศาล
ขัดประตู ดึงดำคำคิน ผีหลับคนนอน ดาวค่อนไก่อขึ้นไปทั่วหมู่บ้าน นาง
ส่องไฟหาลูก เรียกว่าลูกเอี้ยแก้วกลางอกแม่เอี้ย ลูกอยู่ไหน ลูกมาหา
แม่แล้ว ไยไม่ออกมา

“ขึ้นเรือนทေးสุ” ผัวนางลูบผมลูบเฝ้า ลูบหลังลูบไหล่ปลอบโยน
“หูสุแว่ว ไม่แว่วแต่สุ หูข้าก็แว่วว่าไอ้แก้วมาเรียกหาแม่”

“พ่อ แม่...เข้ามาแล้ว”

ร่างหนึ่งคืบคลานเข้ามา ถลอกปอกเปิก เนื้อหนังเหวอะหะ
เหนื่อไหลโคลย้อย เลือดโตรมไปทั้งตัว สองผิวเมียเล่นไปหาลูก อุ่มหอบ
กับอก เหมือนนกตัวแก้วกลางอกจะตกจากมือ

“แก้วเอี้ย ไอ้แก้วลูกแม่”

“ข้ากลับมาแล้ว เสี่ยวข้าก็กลับมาแล้ว พอกับแม่ เอาข้าขึ้นเรือน
ข้ากลัว”

สองผิวเมียหลังน้ำให้รักลูก สงสารและเวทนาอาดูร ก้อนขม
มันทั้งขึ้นคอจนคอขมสองผิวเมียช่วยกันประคองลูกขึ้นเรือน ผัวเอา
ผ้าชุบน้ำมาเช็ดหน้าตาเนื้อตัวลูก เมียเอาข้าวปั้นกล้วยหน่วยมารับ
ขวัญลูก ไอ้แก้วเล่าว่าติดตามเสี่ยวไปถึงสามปี ผ่านหนาวผ่านร้อน
ผ่านทุกข์ทรมาน ร้อยแปด ไอ้คำถูกล่ามโซ่ติดหลักตากแดด
ตากฝน ผอมผ่ายนายเนื้อจนเนื้อไม่มีจะติดร่าง ด้วยอานุภาพมิด
ด้ามงาของผีปู่ผีทวดอันศักดิ์สิทธิ์ ไอ้แก้วแก้ไขเอาเพื่อนออกมาได้
ทั้งสองกระเซอะกระเซิงหนี ชาวผีแมนอันอยู่เมืองนั้นไล่ฆ่าไล่ฟัน
แต่ก็หลุดรอดออกมาได้

“ทั้งคู่ข้ามเคเรือเขาหลงออกมาใช่ใหมตา”

“เรื่องเล่าไม่ได้เล่าไว้”

“แล้วไงอีกตา”

“ไอ้แก้วไอ้คำรักษาตัวอยู่อีกร่วมปีถึงจะคืนเป็นผู้เป็นคนเหมือนเก่า ผู้เฒ่าเล่าไว้ตาเล่าสืบมา เขาวานับแต่กลับคืนมา ทั้งคู่ก็พูดจาเลอะเลือน ละเมอเพื่อพกดึงนางแก้วงามซ่าง กับนางผมหอม ไอ้แก้วไอ้คำยืนยันว่า ผ่านวันคืนร้อนหนาวถึงสามปี แต่คนที่บ้านดงลึกว่ากินเวลาเพียงสามวัน เท่านั้นเอง เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อแปดสิบปีผ่านมาแล้ว ตายังไม่เกิดเลย เป็นเรื่องราวสืบมาของเสี่ยวฮักเสี่ยวแพงสองคนกับเคเรือเขาหลง หนุู้ใหม่ เรื่องเคเรือเขาหลงนี้ ครูบาขาวปีท่านสอนไว้ว่าอย่างไร”

ตาไม่บอก หนุู้จะรู้ได้ไง ตานี้

“ท่านว่า...

...หลงป่าเมื่อวันเมื่อคืนแก่งายเพราะมีทางวันตวันออก ทางใต้ ทางเหนือ ทางลุ่มทางบน ระวังที่จักหลงออกหลงใจแก้ไขยาก เพราะบ่มี ทางวันตวันออก ทางเหนือทางใต้ ทางลุ่มทางบน ถ้าได้หลงออกหลงใจ ไปแล้วจักหลงจนตาย...

สอง

คนตีผีกลัว

คนดีผีกลัว

ผีเสื้อเมืองตาหลิองเหมือนหมากล้าน ผีเสื้อบ้านช่างทักกินหมู
ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีปกกะโหล่งโพงดง ผีโพงลงท่า ผีฟ้าผ่านอนสะแดง ก็เกิดใน
ชมพูทวีปนี้แล

ผีหมากกวั๊กหมากแกว ผีแปแหวแลผีดั่ง ผีกะหลั่งหมากพร้าว
ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีลม ผีพราย ผีชะววยล่องท่า ผีฟ้าผ่าตลกของ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีตายโหงตายท่า บ่มีคามีสิน มักทักกินชิ้นไก่ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีควายผีช้าง ผีกระด้างเงินเงิน อยู่บ่เมินก็ออกก็เกิดในชมพูทวีป
นี้แล

ผีศีลแปดศีลเก้า ผีปู่เฒ่าหลงทางก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คำคืนมีดแล้ว ดาวดอกแก้วเรียงดวงสลอน กินข้าวอิ่มแล้ว
ดาวออกมานั่งรับลมที่ชานเรือน มุกรินได้ยินเสียงตาอ่านท่องมุ่ม ๆ จำ ๆ
ก็ทักขึ้น

“ตาบ่นอะไร”

“ไม่ได้บ่น แต่ตาอ่านเรื่องสารพัดผีที่ครูบาขาวปีท่านบันทึกไว้”

มุกรินนั่งลง ้วยสิบหกสิบเจ็ดกำลังสนใจเรื่องราวรอบตัว เด็กสาว
ยื่นมือขวานวลมาบีบ ๆ นวด ๆ เอาใจตา ชะใจหง่ามมองดูสมุดโบราณ
ที่เรียกว่า “บ๊ีบ” หรือพับ ที่บันทึกไว้ด้วยอักษรโบราณเรียกว่าตัวเมือง

“ตาอ่านได้จริง ๆ หรือนะ”

“อ้าว” ตาหัวเราะ “อ่านไม่ได้ แล้วมันจะออกมาเป็นเรื่อง
เป็นราวหรือ”

“หนูนึกว่าตาจะไปอย่างนั้นเอง”

“อีน้อย...” ตาลูบหัวหลานสาวด้วยเอ็นดูรักใคร่ “อันนี้เรียกว่า
ตัวเมือง ตัวอักษรของหมู่เฮาคนเมือง เรื่องราวข่าวสารสูงกว่าเงินทอง
บันทึกไว้ในนี้ทั้งนั้น ใครอ่านตัวเมืองได้ จะมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวที่ไม่มี
บันทึกไว้ในอักษรไทย อย่างเรื่องสารพัดผี รับรองไม่มีในหนังสือไทย”

“หนูได้ยินแต่คำว่าชมพู ๆ ชมพูทวีปคืออะไรคะ ตา”

ตาบอกว่าเบา ๆ หน้อย ขยำแรง ๆ อย่างนั้นระวังเนื้อแขนของ
ตาจะละ แล้วอธิบายว่าในความคิดของคนโบราณ ท่านแบ่งทวีปเป็น
โลกนี้ออกเป็นสี่ทวีป ได้แก่ชมพูทวีปอยู่ทางทิศใต้ อุตตรกฐทวีปอยู่ทาง
ทิศเหนือ บุพวิเทหทวีปอยู่ทางตะวันออก อมรโคยานทวีปอยู่ทาง
ตะวันตก ทั้งหมดทั้งมวลนี้มีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง หรือเป็นศูนย์กลาง
ของจักรวาล

ทวีปที่เราอาศัยอยู่นี้ คนโบราณท่านเรียกว่าชมพูทวีป ส่วนทวีป

อื่น ๆ ก็เป็นที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มอื่น ในชมพูทวีปนี้นอกจากจะเป็นที่อยู่ของคน ยังเป็นที่อยู่ของสรรพสัตว์อีกด้วย

“ทำไมผีเสื้อเมืองถึงตาเหลือกเหมือนหมากล้านละตา”

“หมากล้านลูกมันโต โตกว่ากำปั้นของหนูเสียอีก ผีเสื้อเมือง ตามันเหลือก พวกตาเหลือกอย่างคนเป็นดิชานนี่คนโบราณท่านมองว่า ไม่ใช่สีตาของคนปรกติ แต่เป็นสีตาของผี ดังนั้นคนโบราณแต่ก่อน หากใครเป็นโรคดิชานแล้วตาเหลือก ท่านจะคิดว่ามีผีเข้ามาสิงในตัว จะต้องทำพิธีขับไล่ผีสงฆ์ปัดรังควานแก่คนผู้นั้น แต่ท่านไม่ได้คิดว่า ผีเสื้อเมืองมาสิงหรือกนะ ที่จริงผีเสื้อเมืองเป็นผีที่ดี ไม่ทำร้ายใคร แต่ครุฑขาวปีท่านเป็นพระ ทศนะของท่านค่อนข้างต่อต้านพวกเศรพาผี ท่านเลยพูดว่าผีเสื้อเมืองตาเหลือกเหมือนหมากล้าน ผีเสื้อบ้านชอบ ทักกินไต่กินหมูว่ากันตามความเป็นจริง ผีเสื้อบ้านก็เป็นผีที่ดีเหมือนกัน ผีเสื้อเมืองมีหน้าที่รักษาบ้านเมือง ผีเสื้อบ้านมีหน้าที่รักษาหมู่บ้าน จัดว่าเป็นผีดีมีบุญคุณต่อคน แต่ก็อาจมีบ้างที่มีผีเสื้อบ้านแหกคอก ทำร้ายคนให้ป่วยไข้แล้วต้องบนด้วยไก่ด้วยหมู ท่านจึงค่อนข้างแคะว่าผีเสื้อบ้านชอบทักกินไต่กินหมู”

“ตาอ่านอีกทีซิ หนูอยากฟัง”

ฟ้าร้อง แว่ว ๆ คล้ายฝนจะตก กลิ่นดอกส้มโอหอมเย็นสดชื่น พอค่ำลง หย่อมย่านบ้านเรือนละแวกนี้ก็เริ่มเงียบกันแล้ว เป็นบ้านนอก ชนบท ไม่ใช่ในเมืองมีคนพลุกพล่าน ไฟฟ้ามีแล้ว โทรทัศน์มีแทบทุก หลังคาเรือน แต่เวลาเปิด ทุกคนจะเปิดไม่ดัง เปิดพอได้ยินในบ้านเท่านั้น ไม่เปิดข้ามบ้านข้ามเรือนเพราะเกรงใจคนอื่น

ตาอ่านเรื่องสรรพสัตว์ที่เป็นทศนะส่วนตัวของครุฑขาวปีอีกครั้ง คราวนี้หลานสาวไม่ฟังเฉย ๆ แต่ลุกไปเอาสมุดบันทึกมาจด เธอเองชอบ

ฟังเรื่องราวเก่าแก่จากตา ตาเป็นคนที่รู้มาก รู้ทั้งเรื่องราวสมัยใหม่และ
เรื่องราวดั้งเดิม

ตาเป็นครูมาก่อน รับราชการเป็นครูประจำบาลเกือบสี่สิบปี
ปัจจุบันตาอายุได้หกสิบเจ็ดปีแล้ว พ้นมาจากหน้าที่การงาน ตาก็คิดว่า
จริงจังเรื่องเอกสารโบราณที่ตาสะสมไว้มากมาย

ตาอ่านซ้ำ ๆ ไม่ได้อ่านใส่ทำนอง อ่านด้วยเสียงธรรมดาแต่เป็น
สำนวนและสำเนียงพื้นบ้านแต่ต้นอีกครั้ง

ผีเสื้อเมืองตาลีองเหมือนหมากล้าน ผีเสื้อบ้านช่างทักกินหมู
ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีปกกะหลังโพงดง ผีโพงลงท่า ผีฟ้าผ่านอนสะแดง ก็เกิดใน
ชมพูทวีปนี้แล

ผีหมากกวัทหมากแกว ผีแปแหวแลผีตั้ง ผีกะหลังหมากพร้าว
ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีภม ผีพราย ผีชะวายล่องท่า ผีฟ้าผ่าตอกของก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีตายโหงตายท่า บ่มีคำมีสิน มักทักกินชิ้นไก่ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีควายผีช้าง ผีกระด้างเงินเงิน อยู่บ่เมินก็ออก ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีศีลแปดศีลเก้า ผีปู่เผ่าหลงทางก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีมักกินมักทาน เถียงกันดั่งเต็มวัน ผีมักทักผิดคน ก็เกิดในก็เกิด
ในชมพูทวีปนี้แล

ผีปู่ผีย่า ผีมักว่าบ่าวสาว ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีเสื้อวัด เสื้อบ้าน ผีชื้อห่านก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีพ่อผีแม่ ผีบรู๋แว่ทางเที่ยว ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
ผีกะยักซ์ ผีมักลักเข้าคน ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ผีทุ่งผิณา ผีภูเขาซี้้อ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีอี้ย้อยตามอย ผีดงผีดอยแหวดบ้อง ช่างล่องคองขี้ม้า ก็เกิดใน
 ชมพูทวีปนี้แล

ผีหมาผีแมว ผีตาแหลวแหวดบ้าน ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีม่านผีเงี้ยว ผีป่าเหี่ยวช่างหลอก ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีเกนผีห่า ผีช่างว่ากินควาย ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีบุญผีบาป ผีมีจฉาทิฐิ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีเผตเปตวิสัย ผีอสุรกาย ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีรักษาขุมเงินขุมคำ ผีใจดำเหมือนหมื่นหม้อ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีแม่นางถ้ำแลผีสองนางรักษาต้นไม้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีกะหลก ผีเสื้อบกเสื่อน้ำเสื่อห้วย ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีชายาวช่างหย่าง ผีโป่งค่างดงดอย ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีตองเหลืองอยู่ดงเนื่องป่าไม้ เสาะหากินแต่เนื้อมาเป็นอาหาร ก็เกิด
 ในชมพูทวีปนี้แล

ผีชะแค่ท้าวแล้วลูกบ่ได้ ณะเหล็กดหาเค้าไม้ มีแข่งบ้องเดียวก็เกิด
 ในชมพูทวีปนี้แล

ผีญี่ปุ่นและย่าแสะ ผีลวะผียาง ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีเสี้ยงเหมี้ยง กินจนหมดเสี้ยงมาค่าพญาเจ้าเมือง ก็เกิดใน
 ชมพูทวีปนี้แล

ผีญี่ปุ่นเจ็ดย่าเจ็ด กำคองเกาะเกิดค้ำลวะ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีกะทำปลา เป็นพาลาค่าตุ้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล
 ผีมดผีหมอม ผีโหราลงเมื่อก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล'

“ทำไมมากมายนักนะตา”

“อันนี้แหละหลาน คนโบราณถึงว่าทุกหย่อมหญ้าต้นไม้มีผี หลานคิดดู ตั้งแต่เริ่มมีคนมาจนถึงบัดนี้ มีคนเกิดมาแล้วสักกี่พันล้าน ก็หมื่นล้านไม่รู้ เกิดแล้วตายเกิดแล้วตาย ตายทับตายถมกัน หากเอาคน ตายมานอนเรียงกันไว้ ตาว่าแผ่นดินในโลกไม่พอรองรับหลังผีทุกตัวด้วย ซ้ำ คนโบราณถึงบอกว่าหลับตาเอาเข็มทิ่มดินลงไปเถอะ ไม่ว่าจะตรงไหน แหวงถูกผีทั้งนั้น หนูเองล่ะลูก กลัวผีไหม”

มูกรินอ้าอึ้ง จะว่าไม่กลัวก็เหมือนโกหก จะรับตรงๆ ก็อาย ตาเห็น อากาการอ้าอึ้งของหลานก็หัวเราะเบาๆ เอามือมาลูบหัวเธอ

“ตาสอนคาถาให้เอาไหม”

“คาถากันผีหรือ”

“คาถาผีกลัว”

“ว่าอย่างไร คาถาผีกลัวของตา หนูจะเอาไปสอนเพื่อนต่อ”

“คนดีผีกลัว ทำแต่สิ่งที่ดี ผีจะกลัวเรา”

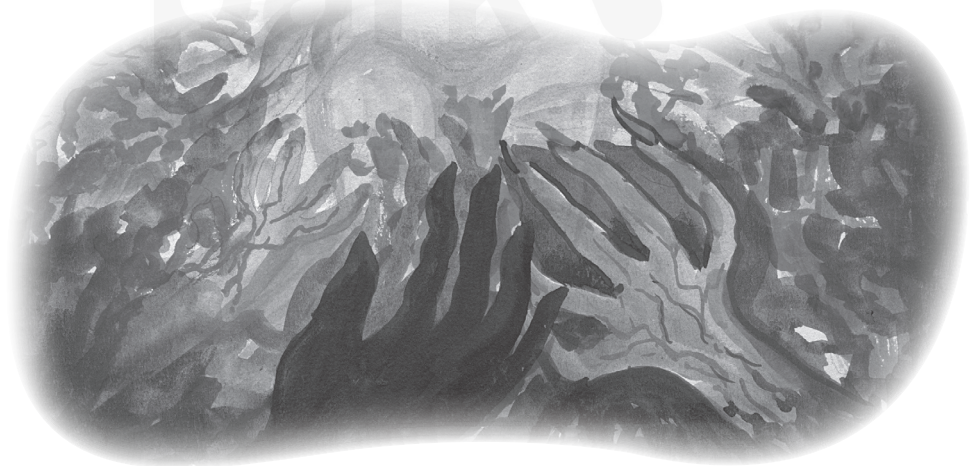
ฟ้าแลบแวบๆ อยู่ในหลืบเมฆลมนิ่งแต่กลิ่นดอกส้มโอหอมแรง ชานเรือนยื่นออกมาจาก ครัวบ้าน เป็นชานโล่งไม่มีหลังคาแบบที่ เรียกว่าชานฝน บนพื้นใกล้กับราวชาน มีกระถางดอกไม้ สองสามชนิด ตาเป็นคนปลูก ยายเป็นคนรดน้ำ หลานสาวเป็นคนเด็ดดม

“ผีของตาที่เรียกว่า ผีหมากกวกั๊กหมากแกว ผีแปแหวแลผีดัง ผีกะหลังหมากพร้าวคืออะไรคะ ตา”

“เป็นผีประเภทให้คำทำนายทายทัก ผีหมากกวกั๊กบางที่ก็เรียกว่า ผีอึกกั๊ก หมากกวกั๊กหรืออึกกั๊กคือเครื่องมือในการปั่นด้ายนะลูก สาน เป็นลูกกลมทรงกระบอก มีตารอบตัว เอาเสียบกับคันหมุน มือหนึ่ง ปั่นด้ายให้เป็นเส้น อีกมือก็หมุนหมากกวกั๊กพันด้าย คนแต่ก่อนเชื่อว่า

หมากกวกก็มีผีรักษา คนเลยเชิญผีอีกวก...คนละอย่างกับนางกวกนะลูก ...เชิญผีอีกวกมาลงเพื่อให้คำทำนายทายทัก เป็นการบำบัดเยียวยาทางใจอย่างหนึ่ง”

“ส่วนหมากแก้ว ตาไม่แน่ใจ ออกเสียงว่าหมากแก้วนะลูก ไม่ใช่หมากแก้ว อาจเป็นคำสร้อยหรือคำต่อท้ายของหมากกวกก็ได้ ส่วนผีแปแหวกออกเสียงว่าแปแวนะ ไม่ใช่แปแหวก ผีแปแหวกผิกระดั่ง ผิกะหลังหมากพร้าวหรือผิกะลามะพร้าว ต่างเป็นผีที่ใช้ประโยชน์ในการทำนายทายทักทั้งนั้น คนโบราณท่านฉลาด ท่านสร้างผีขึ้นมา ท่านใช้ประโยชน์จากผีได้มากมาย ผีไม่ได้มีแต่ด้านร้าย ด้านดีของผีก็มี ไม่ว่าจะอะไรก็ตามนะลูก มันมีสองด้านเสมอ หนูต้องมองทะลุทั้งสองด้าน อย่าเห็นด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว”

“ผีศีลแปดศีลเก้า ผีตาเฒ่าหลงทางละตา หนูไม่เข้าใจ”

เสียงคางคกร้องโฮกๆ มาจากกลางทุ่ง บ้านเราอยู่ติดทุ่ง เป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูงแบบที่เรียกว่าเรือนชั้นครึ่ง กล่าวคือครึ่งหนึ่งของใต้ถุนถูกตัดแปลงให้เป็นห้องกินข้าวและห้องพักผ่อนของคนในครอบครัว ตอนนี้แม่กับยายคงดูละครทีวีด้วยกันอยู่ตรงนั้น ส่วนพ่อยังไม่กลับมาจากนอกบ้าน มุกรินเองไม่ชอบดูละครทีวีเรื่องราวซ้ำๆ ซากๆ จึงมักไม่ค่อยร่วมวงกับแม่และยาย แต่ชอบมาขลุ่กับตา ตามีเรื่องราวน่ารู้กว่าละครน้ำเน่ามากมาย

ตาปัด “บ๊ีบ” หรือพับ หรือสมุดโบราณแบบพับทบกลับไปกลับมาเล่มนั้นลง ตาอธิบายว่า ผีศีลแปดศีลเก้า ผีปู่เฒ่าหลงทางไม่ใช่ผีตามความหมายทั่วไป แต่หมายถึงคนยึดมั่นในศีลมากเกินไป ถือศีลเพื่อจะอวดคนอื่น คนทั่วไปถือศีลห้าก็นับว่าดีแล้ว แต่บางคนถือเคร่งไปถึงศีลแปด บางคนหนักกว่านั้น แกถือศีลแปดเหวอ แต่ชั้นถือศีลเก้านะแท้ที่จริงศีลเก้าไม่มีอยู่จริงในข้อบัญญัติทางศาสนา อ่างขึ้นมาเพื่อจะอวดโอ่หรือข่มคนอื่นเท่านั้น ผีศีลแปดศีลเก้า จึงกลายเป็นผีตาเฒ่าหลงทางคือปฏิบัติไม่ถูก

ผีสารพัดผีมีเรื่องราวน่ารู้ น่าศึกษาอีกมากมาย แต่หากเอามาเล่าโดยละเอียดทุกผีก็คงเลี่ยน มุกรินคิดว่าค่อยๆ ไขไปน่าจะดีกว่า แต่คงไขได้ไม่หมดหรอก ตาเองยังยอมรับเลยว่ารู้จักไม่หมดทุกผี

เสียงฟ้าร้องครางครืนอยู่ไกลๆ ไกล่ฤดูฝนเข้ามาแล้ว ฝนหวัปคองตกที่บ้านอื่น อีกไม่กี่วันก็คงมาตกที่บ้านเรา ตาเอาพับหรือสมุดบันทึกโบราณเล่มนั้นวางไว้ใกล้ตัวแล้วนอนคว่ำกับซาน ให้หลานสาวนวดบั้นเอวให้ พอดตรงไหนถูกใจ ตาก็จะพูดว่าเออ...นะ เออ...นะ แล้วตาก็เอาพับเล่มเดิมมาเปิดอีก อ่านออกเสียง ไม่อ่านในใจ ตาว่าคนโบราณอ่าน

ออกเสียง ไม่อ่านในใจ ตาถูกฝึกจากทวดมาอย่างนี้จึงติดเป็นนิสัย อ่านในใจคิดว่าเห็นแก่ตัวคือรู้คนเดียว แต่อ่านออกเสียงถือว่าเป็นบุญ เพราะได้ทำทานความรู้ให้แก่คนที่อ่านหนังสือไม่ออกอีกด้วย

ตาอ่านเรื่องมูลผี หรือกำเนิดแห่งผีทั้งหลายดังต่อไปนี้

ยังมีพญาตนหนึ่งชื่อว่าพญาพรหมทัต ตั้งหื้อเสนาซ้ายอยู่เฝ้าเมือง พาเอาเสนาขวาเข้าไปเรียนถอดจิตกับเจ้าฤๅษี พอเรียนจบแล้วก็ลองดูทิพมนต์เจ้าฤๅษี พญาก็หื้อเสนาถอดจิตใส่ดวงตายตัวหนึ่ง กวางตายตัวนั้นก็คืนมา เสนาก็ตาย พอเสนาตายไปน้อยหนึ่งแล้ว พญาก็ถอดเอาจิตเสนามาใส่เสนาตามเดิม เสนาก็คืนมากวางตัวนั้นก็ตายไป

ต่อมา ยังมีนกแขกเต้าตัวหนึ่งตกจากต้นไม้ลงมา เสนาก็หื้อพญาถอดจิตใส่ปีกแขกเต้าตัวนั้น นกแขกเต้าตัวนั้นก็คืนมา เสนาก็ถอดจิตตนใส่ร่างพญา แล้วก็เข้ามาถึงเมือง แล้วก็ขึ้นไปสู่ปราสาท ขึ้นไปสู่ปราสาทแล้ว แต่เข้าไปในห้องที่นอนปู่ฤๅษี ทำอันใดก็ถูกตามเดิมนางผู้เป็นเมียหันอัครรรยฉันนี้แล้ว ก็คิดใจว่าเป็นผัวกูแท้ หน้าตารูปร่างก็เป็นผัวกูแท้ ปากจากรก็เสียงปากผัวกูแท้ แต่เข้าห้องที่นอนปู่ฤๅษี ทำอันใดก็ถูกตามเดิม

ถึงวันรุ่งเช้า จิตพญาที่เข้าอยู่กับนกแขกเต้า ก็พาเอานกแขกเต้ากลับมาเมือง ก็มาจับยอดปราสาท ก็มาปากด้านเจรจาต่าง ๆ ตามเดิมทุกอัน นางผู้เป็นเมียมก็มีความสงสัย ก็ไปปรึกษาหารือกับเสนาซ้าย

เสนาซ้ายรู้ว่านกแขกเต้ามาปากด้านเจรจาอยู่ยอดปราสาท เสนาซ้ายก็เข้าใจว่าจิตพญาอยู่กับนกแขกเต้า เสนาซ้ายก็ร้องเอานายช่างมาแปลงกรงอันหนึ่งด้วยทองคำ แล้วเรียกเอานกแขกเต้าลงมาเข้าอยู่ใน

ทรง แล้วก็ถามนกแขกเต้า นกแขกเต้าก็บอกว่าจิตพญามาอยู่กับตัวข้านี้
จิตเสนาอยู่อยู่กับตัวพญา

เสนาซ่ายรู้ค่านกแขกเต้าบอกฉันนี้แล้ว เสนาซ่ายก็เข้าไปไหว้สา
พญาว่าไปเรียนถอดจิตนั้นใช้ด้วยอย่างไร พญาก็ตอบว่าถ้ากวางตาย
อยู่ที่นั่น เราถอดจิตใส่กวาง กวางก็คืนมาได้ เสนาก็ใช้คนไปเอากวาง
ตายมาไว้ที่นั่น พญาก็ถอดจิตใส่กวางตาย กวางตายก็คืนมา นกแขกเต้า
ก็ถอดจิตใส่ร่างพญา นกแขกเต้าก็ตายเลย จิตพญาก็เข้าอยู่ตัวพญา
ตามเดิม

จิตเสนาที่เข้ากวางตายนั้น จักเข้าพญาตามเดิมก็เข้าไปได้
เพราะจิตเดิมของพญาเข้าเสียก่อนแล้ว ก็เลยกลับไปหาเสนาที่เก่า
เมื่อกลับมาหาเสนาเก่า เสนาเก่าก็เฝ้าไปเสียแล้ว ก็ลวดจ้วง ๆ
จว่า ๆ (ก็เลยเคว้งคว้าง) หาที่เข้าไปได้ ก็ลวดกลายเป็นผีนานาต่าง ๆ
แพร่พรอก(ขยาย) ออกหลวงหลายจนบัดนี้แล

มุกรินพึงเพลิน เธอเอาศอกกดคคิ่งบันเอดตาโดยอ้อมแรงไว้
ไม่โถมแรงลงทั้งตัว ความรู้จากวิชาการสมัยใหม่ที่ได้รับจากโรงเรียน
สอนให้เธอรู้ว่า ตรงตำแหน่งเอดทั้งสองข้างเป็นที่อยู่ของไตที่ซ่อนอยู่
ข้างใน ไตของผู้สูงอายุทำงานหนักมานานจึงอ่อนแอ ไม่ควรออกแรงกดทับ
เพราะเท่ากับเป็นการซ้ำเติมไต เธอจึงไม่ออกแรงมากมายอะไรนัก

“มีเรื่องอะไรอีกไหมตา”

“เรื่องผีหลอก”

“อ่านเลยตา อ่านเลย หนูชอบ”

ถ้าเราเดินทางเมื่อคืนนั้น ถ้าเราหันเป็นตัวยู่ทางหน้าก็ตี
ได้ยินเสียงก็ดี อย่าหก(แผ่นดิน) กลับคืนหลัง หือหกมดไปทางหน้า

(ให้กระโจนพรวดไปข้างหน้า) จึงพลันพ่น ที่เราหันนั้นบิไซต์ตัวผี

เงามันบ่ตาย มันบ่เยี่ยะสัง เราหกผ่านเงามันนั้นบรู๊จักถูก เหมือนเราหกผ่านควนไฟ

ที่เราหันนั้นบิไซต์ตัวผี ตัวผีมันอยู่ทางหลังเรา เราไปตกกลาง เค็งมัน(เราอยู่ตรงกลางระหว่างผีกับเงา) ถ้าเราหกคืนหลังนั้นตัวผี จักหกไปก่อนเรา เงาที่เราหันนั้นจักติดตามตัวเรา ผีจักไล่ทวยหลังเรา เราจักหกบ่พ่น

ถ้าเราหกไปโดนใส่คนก็ดี โดนใส่วัวใส่ควายใส่บ้านก็ดีจึงจักพลันพ่น ถ้าบ่ไปโดนใส่สัง(หากไม่โดนอะไรเลย) ตายเป็นตายบ่พ่น ตัวผีก็จัก หกเรา เราก็หกตัวผี เงาผีก็จักไล่เรา เราก็จักไล่ตัวผีเท่ากัน

ด้วยแท้ เราเดินไปเมื่อคืน ผีก็เดินมาเมื่อคืนเหมือนกัน ผีก็กลัวคน คนก็กลัวผีเท่ากัน ถ้าเราโดดไปทางหน้าเรา ผีก็โดดไปทางหน้าผีเท่ากันจึง พลันพ่น ธรรมดาคนเรา ตัวมีไหนเงามีหัน(ตัวอยู่ที่ไหน เงาก็อยู่ตรงนั้น) ธรรมดาผี ตัวมีที่หนึ่ง เงามีที่หนึ่ง เปรียบเหมือนแสงพระอาทิตย์ต้อง น้ำอ่องหล่อ(ร่องระบายน้ำที่พื้นดินตรงกับชายคา) เงาขึ้นไปต้องพื้น ชายคา(เงาขึ้นไปปรากฏที่ชายคา) อย่างเดียวกัน

คนโบราณแต่ก่อนว่าเราไล่ผี บิไซต์ไล่เรา เราไล่ผี แต่เราบ่หันผี

ถ้าเราเดินทางไปเมื่อคืน ได้ยินเสียงผีให้ทางหน้าเรา ตัวผีอยู่ ทางหลังเรา ถ้าเราหกไปทางผีให้หันนั้นพลันพ่น ด้วยแท้ผีก็กลัวเรา เราก็ก้าวผีเท่ากัน ถ้าเราหกไปทางหน้าเรา ผีก็หกไปทางหน้าผีเท่ากัน จึงจักพลันพ่น ถ้าเราหกพิกคืน(กลับคืน) หลังนั้น ตัวผีก็จักหกไปก่อนเรา เราก็จักหกทวยตัวผี เสียงให้ก็จักหกทวยเรา นานพ่น

ราวสามทุ่มแล้วตอนนั้น อากาศอบอ้าวเมื่อหัวค่ำฝนคลายลง พอกลับมาแล้ว เสียงลากประตูเหล็กปิดตงโกรงๆ อยู่ทางหน้าบ้าน บ้านเราปลูกลิ้นจี่เข้ามาจากซอยราวสามสิบเมตร บางทีก็ได้ยินเสียงรถของพ่อบางทีก็ไม่ได้ยิน พ่อเป็นคนอีกแบบ หลายอย่างแตกต่างไปจากตา พ่อเป็นคนสมัยใหม่ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย เป็นพนักงานธนาคารอยู่ที่ตลาดอำเภอ พ่ออ่านเอกสารโบราณไม่ได้ แต่พ่อก็ไม่เคยขัดข้อง ไม่เคยคัดค้านหรือเห็นต่างเห็นแย้งอะไรเลย หากลูกสาวคนเดียวของพ่อจะสืบต่อวิชาการอ่านเอกสารโบราณจากตา

ตาหาวหวิดๆ ตาเป็นคนแก่จึงมักง่วงเมื่อหัวค่ำ ตาลูกไปแล้ว จะหอบพับเล่มนั้นติดมือไปด้วยแต่มุกกรินขอยืมดูก่อน เด็กสาวเข้าห้องส่วนตัว วางพับไว้ที่หัวเตียงก่อนลงไปล้างหน้าแปรงฟันแล้วแหวะห้องพักผ่อนนิติน้อย ให้อ่านให้พ่อแล้วให้แม่ บอกกล่าวรำล้าว่าหนูนอนก่อนนะ

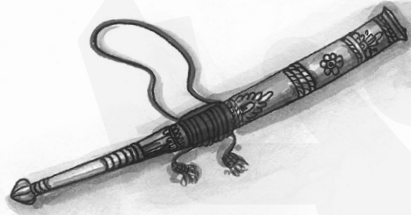
คางคกยังร้องโวกๆ คงคิดถึงน้ำเต็มแก้มกระมังจึงร้องขอฝน กลิ่นดอกส้มโอหอมแล้วหายเป็นพักๆ เข้าห้องนอน เปิดพับของตายังอ่านไม่ออก แต่วันหนึ่งเธอจะต้องอ่านให้ได้

ปิดไฟ นอนลืมตาในความมืดนิติน้อยแล้วค่อยปิดตา ถามใจตนว่ากลัวผีไหม ตอบได้ว่ากลัวเหมือนกัน แต่ไม่มากนัก

“คนตีฝึกกลัว ทำแต่สิ่งที่ดี ผีจะกลัวเรา”

คำพูดของตายังดังอยู่ในหู ดังอยู่ในหัว และดังอยู่ในใจ

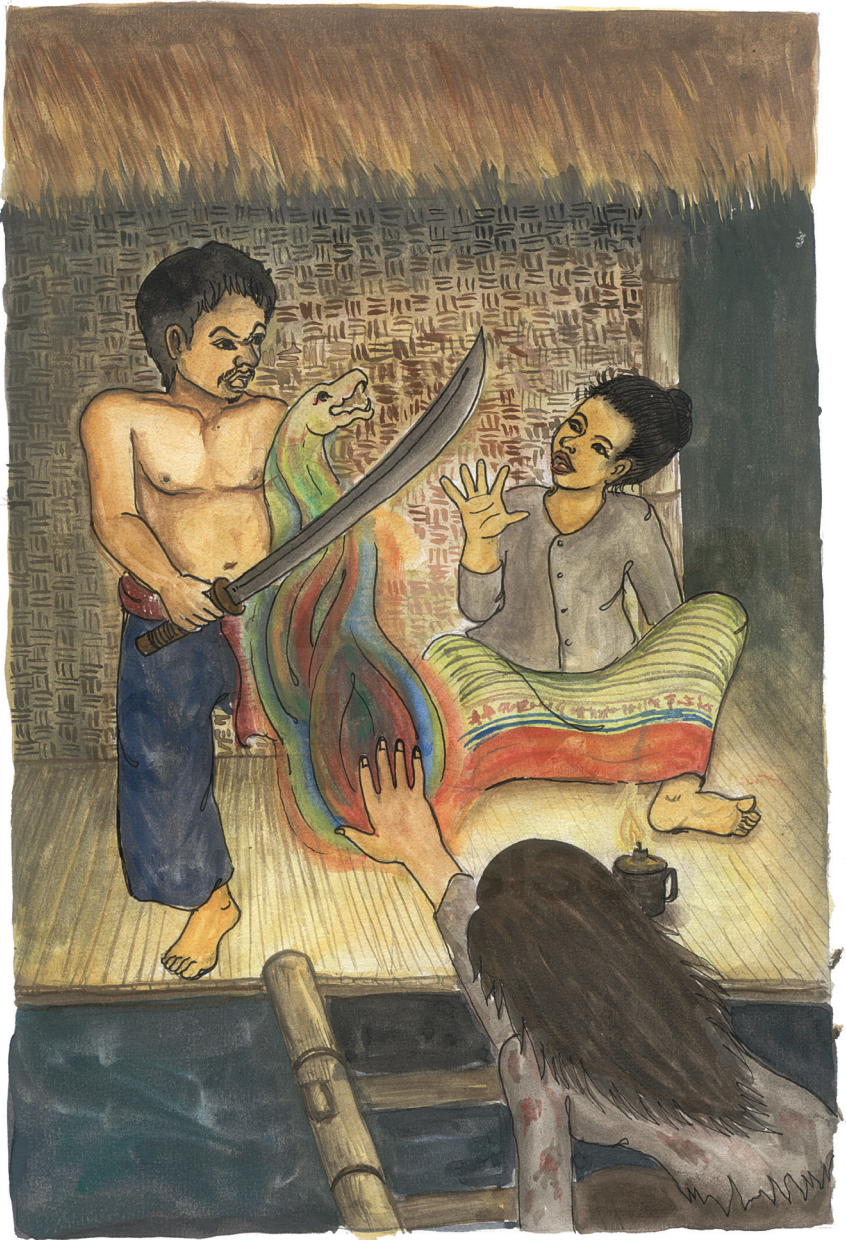

ສາມ

ຮາກຸທກະ

ขารุกตะ

ฝนตกซึก ๆ ตกหนักตกหนาเหมือนฟ้ารั่ว ตกเลยวันเลยคืน กำหนดจุดแบ่งระหว่างตอนเย็นกับหัวค่ำไม่ได้ แล้วก็เลยกลายเป็นมืดดำค่ำคืนไปอย่างนั้น

ฝนตกหนักตกหนามาสองสามวันแล้ว ตกเหมือนน้ำจะท่วมโลก น้ำในลำเหมืองเอื่อนองขึ้นมาเรื่อย ๆ วันแรกแค่ปริ่มฝั่ง วันที่สองเจิ่งนองถึงขอบหมู่บ้าน มุกรินตามยายไปเก็บผักหนอกที่ชายทุ่ง ใจหายวาบ เพราะมีแต่น้ำขาวปลาบแผ่วว่างกลบทุ่งกลบนาไปทั้งหมด หาขอบหาริมไม่เจอ พอวันที่สาม พวกเพื่อนที่โรงเรียนก็มีการส่งข่าวบอกกล่าวแก่กัน ทางมือถือและโทรศัพท์บ้านว่าโรงเรียนหยุด ใครไม่แน่ใจ ให้สอบถามทางไปที่ค้อลล์เซ็นเตอร์ของโรงเรียน

เด็กสาวเลยรู้สึกเซ็ง

จับเจ้าอยู่ที่บ้าน มองฟ้ามองฝนก็ไม่มีทีท่าว่าจะหยุดง่าย ๆ มองไม่เห็นดวงตะวันเลย ไปหลบเร็นเย็นใจอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ ปล่อยให้เมฆหมนมัวเทาเหมือนขี้เถ้าเป็นเจ้าฟ้า มองหาสีคราม หรือสีน้ำเงินสดใสอันเป็นสีที่แท้จริงของฟ้าไม่พบ

“น้ำจะขึ้นถึงบ้านเราไหมตา”

“ไม่ถึง ถ้าน้ำขึ้นถึงบ้านเรา ชาวริมฝั่งตายหมด”

ชาวริมฝั่งหมายถึงพี่น้องชาวบ้านที่อยู่ติดตลิ่งแม่น้ำปิง ตาว่าตั้งแต่ตาเกิดมาเป็นตัวเป็นตน น้ำไม่เคยท่วมมาถึงหมู่บ้านของเรา แต่ว่าปีนี้ไม่แน่ ชายขอบของหมู่บ้านทางด้านที่อยู่ติดทุ่งนาหายไปเกือบสองวาแล้ว หากตกติดต่อกันคืนนี้อีกทั้งคืน ตื่นเข้ามา มุกกรินเปิดหน้าต่างออกไป ออใจหายวาบ หัวใจหล่นไปอยู่ที่ตาตุ่มเหมือนนางแม่หม้ายที่ดอนแม่หม้าย เมื่อร่วมสองพันปีก่อนโน้น

หญิงหม้ายเมื่อสองพันปีก่อนมีนิวาสถานอยู่ที่ดอนแม่หม้ายนอกหมู่บ้านนี้เอง

เรื่องราวเล่าสืบต่อกันมา ผู้เฒ่าเล่าว่าราวสองพันปีก่อน หมู่บ้านที่เราอยู่กับนาทุ่งกว้างและหนองน้ำกลางนาซึ่งชื่อว่าหนองสะเลียมเป็นแผ่นดินเดียวกัน ดอนแม่หม้ายที่กลายเป็นเกาะอยู่กลางหนองน้ำก็ยังอยู่บนบก ผู้แก่ผู้เฒ่าเล่าสืบกันมาว่าอยู่มาวันหนึ่ง เป็นเวลาหัวรุ่งยามเช้าที่ฝนตกหนักทั้งคืน นางผลักปล่องลมหรือหน้าต่างออกไปก็ใจหายวาบ เพราะหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านจมหายไปหมด มีแต่น้ำเจ็มนองขาวปลาบสุดลูกหูลูกตาทั่วทั้งเมืองเหลืออยู่แต่กระท่อมของนางหลังเดียว คนรุ่นต่อมาจึงเรียกบริเวณที่นางอยู่อาศัยว่าดอนแม่หม้าย เรียกสืบกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

“ทำไมจึงเหลือแต่กระท่อมของนางหลังเดียวล่ะตา”

“เพราะนางเป็นแม่หม้าย”

“น้ำไม่ท่วมบ้านแม่หม้ายหรือตา”

“ไม่ใช่อย่างนั้น แต่เพราะนางเป็นแม่หม้ายอยู่ตัวคนเดียว นางไม่ไ้ไปร่วมลากเหยียนเผือกกับพี่น้องชาวบ้านเขา เขารังเกียจจึงไม่ยอม

แบ่งเนื้อเหียนเผือกให้นางกิน เมื่อนางไม่ได้กินเหียนเผือกตัวเท่าลำตาล
ตัวนั้น จึงเหลือแต่บ้านของนางที่ไม่ถล่มลงจนกลายเป็นหนองเว้งว่างกว้าง
ใหญ่ที่สุดสายตา”

“เหียนเผือกตัวนั้นเป็นเหียนพิเศษหรือตา”

“จะว่าอย่างนั้นก็ได้ เหียนก็คือปลาไหล ธรรมดาปลาไหลจะไม่ใช่
สัตว์เผือก อย่างงัวเผือก ควายเผือกหรือหมูเผือก แต่ที่จริงเหียนเผือก
ตัวนั้นเป็นเทวดาแต่งแปลงมาล่องใจคน ทดลองดูว่าคนยังอยู่ในจารีต
ลุ่มรอยหรือไม่ ท่านจึงเนรมิตเหียนตัวเท่าต้นตาลอยู่ในแม่น้ำปิง ธรรมดา
เหียนใหญ่เท่าต้นตาลก็เป็นเรื่องผิดปรกติอยู่แล้ว ที่หนักไปกว่านั้นผิวยัง
เผือกเหมือนหอยสังข์ แต่คนยุคนั้นเขาจะจารีตประเพณี ไม่อยู่ในลุ่มในรอย
ที่บรรพบุรุษสั่งสอนกันมา เขาจึงฆ่าเหียนเผือกตัวเท่าต้นตาลแล้วซีก
ลากันมาจนแผ่นดินเป็นร่อง ที่ตรงนั้นเดี๋ยวนี้เป็นหมู่บ้านชื่อว่าบ้าน
ร่องน้ำ แล้วเขาก็เอาเหียนเผือกมาตัดแบ่งปันกัน...”

“เดี๋ยวก่อนตา จารีตลุ่มรอยของคนยุคนั้นไม่กินเหียนเผือกใช่ไหม”

“ใช่แล้ว ไม่เพียงแต่เหียนเผือกหรือสัตว์เผือกอื่น ๆ สัตว์ใดตัวใด
ใหญ่ผิดปรกติเขาก็ไม่กิน แต่คนยุคนั้นฝ่าฝืนริตรอย เขาเอาเนื้อเหียนเผือก
มาแกงกิน กลิ่นแกงหอมฟุ้งไปทั่วหมู่บ้าน ยังมีชายหนุ่มคนหนึ่งลูกแต่ไหน
ไม่รู้ มาถึงเรือนแม่หม้าย ถามแม่หม้ายว่าเขาแกงอะไร หอมฟุ้งไปหมด
แม่หม้ายว่าเขาแกงเหียนเผือก หนุ่มก็ถามว่าแล้วป่าไม่แกงกับเขาหรือ
แม่หม้ายว่าป่าเป็นแม่หม้าย ไม่ได้ไปล่าปลากับเขา เขารังเกียจจึงไม่แบ่ง
เนื้อเหียนเผือกให้ป่า หนุ่มคนนั้นก็ว่าดีแล้ว คินนี้ให้ป่าอยู่แต่ในกระท่อม
ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม อย่าเล่นลงเรือนเด็ดขาด แล้วหนุ่มคนนั้นก็
ลงจากเรือนแม่หม้ายหายไป”

“ตกกลางคืน ฟ้าก็ร้อง แผ่นดินก็คราง ฝนตกหนักตกหนา

ตกเหมือนฟ้ารั่ว ฝนตกหนักหน่วงรุนแรงเหมือนจะถล่มหมู่บ้านอยู่ ทั้งคืนเมฆหมายก็กลัว นางคิดจะลงเรือนหนีไปอยู่ที่อื่น แต่หนูมเล็กกลับ คนนั้นกำชับไว้หนักแน่นว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นอย่าเล่นลงเรือนเด็ดขาด นางก็อดสูดส่ำห่มใจไว้ พอรุ่งเช้านางเปิดปล่องลมชะโงกหน้าออกไปดู นางก็พบว่าหมู่บ้านถล่มหลายกลายเป็นหนองน้ำกว้างใหญ่ไปเสียแล้ว อันนี้แหละ คนโบราณท่านจึงห้ามว่าสัตว์เผือก สัตว์วิญญู ผิดปรกติไม่ควรกิน เพราะอาจเป็นเหตุดาแต่แปลงมาลงใจคน”

ฝนยังตกหนักตกแรง ตกจนน้ำเหมือนนองในหลุมผี พวกผีไม่มีที่นอนจึงร้องให้ขอเข้าซุกหัวในเรือนคน ตาว่าในคืนฝนร้าย คือฝนตกรุนแรงอย่างนี้ คนโบราณจะไม่ยอมเปิดประตูเรือนรับคนแปลกหน้าขึ้นเรือนเด็ดขาด ไม่ว่าเขาจะพร่ำวอนอ่อนขออย่างไรก็อย่าใจอ่อน เพราะอาจไม่ใช่คน แต่อาจเป็นผีชั่วผีเลว ผีชั่วร้ายเรียรายทั้งหลายแปลงตัวมา หากเราเปิดรับผีนอกบ้าน ผีในบ้านซึ่งก็คือผีเรือนและผีปู่ย่าบรรพบุรุษของเราจะไม่พอใจ ท่านอาจผละจากเราไป ไม่ปกป้องรักษาเรา

“มืออยู่เรื่องหนึ่ง ตาได้ยินได้ฟังมาแต่เมื่อเป็นเด็ก”

ฝนยังตกแรงที่ข้างนอก ชานฝนวันนี้มีแต่ฝน ไม่อาจออกไปนั่งดูนั่งชมหนวดดาวเดือนอย่างที่เราชอบ มองออกไปยังเห็นดอกเก็ดถวายดอกมะลิและดอกแก้วที่ตาเอาใส่กระถางตั้งไว้ริมราวชาน ดูดั่งดอกไม้ก็เป็ยกไซกจนหนาวสั่น ดอกไม้เหล่านี้ตาปลูกไว้ให้ยายเก็บดอกบูชาพระในยามค่ำคืน ยายชอบไหว้พระก่อนนอน ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว แต่เมื่อมุกรินยังเป็นเด็กหญิงตัวน้อย ยายลงเรือนไปเก็บดอกไม้ในสวนแล้วโดนตะขาบกัดเท้า แต่นั้นมา ตาจึงยกดอกไม้ใส่กระถางมาตั้งปลาย

ซานให้ยาย

ยายชอบดอกไม้พื้นเมืองกลิ่นหอมเย็นเหล่านี้ มุกรินเองก็ชอบ แต่ชอบเก็บไปวางไว้ใกล้หมอนก่อนนอน

“มีอยู่คืนหนึ่ง ฝนตกหนักอย่างนี้...”

ตาเล่าต่อ เรื่องเล่าของตามีว่า มีอยู่ครอบครัวหนึ่ง ปลูกเรือนอยู่ยังที่สุดของหมู่บ้าน ฝนตกถี่หนาเหมือนฟ้าแตก เสียงฝนกระหน่ำหลังคาใบตองดังทึบ ๆ แต่เสียงฝนกลับไม่อาจจะกลบเสียงหนึ่งซึ่งดังอยู่แว่ว ๆ ดัง ๆ หาย ๆ แ่ว่วโผยโผยโอดเหมือนหญิงท้องแก่จะคลอดลูก

“เสียงอะไรหรือสุ” แม่เฒ่าในเรื่องถามผัว

“เสียงอะไรอย่าฟังมันสิ พ่อเฒ่าในเรื่องตอบเมีย

แต่แม่เฒ่าไม่อาจทำใจให้หนักแน่นได้อย่างผัว เสียงนั้นรบกวนแกเกลือกิน ชวนให้นึกไปถึงความเจ็บปวดปริ้มว่าจะขาดใจของหญิงท้องแก่เมื่อลูกจะคลอด นางใจอ่อน นางสงสารหญิงนอกบ้านที่ยังไม่เห็นตัว แต่นางเชื่อว่าใช่แน่ เสียงอย่างนี้เป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเสียงครวญครางของคนจะคลอดลูก

นางฉวยโคมจะเปิดประตู แต่ผัวนางยื่นดาบพร้อมฝักขวานหน้านางไว้

“เปิดไม่ได้ โบราณห้ามไว้เด็ดขาด คืนฝนร้าย จะรับคนอื่นขึ้นเรือนไม่ได้”

“อาจไม่ใช่คนอื่น อาจเป็นอิมอยเมียไอ้แฝงขี้เหล้า มันท้องแก่ผัวมันใจร้าย อาจทุบตีขบไล่อิมอย ข้าจะรับมันขึ้นเรือน”

“คงไม่บังเอิญประจวบเหมาะถึงขนาดนั้นหรอกสุ เรือนไอ้แฝงอยู่ทางกลางบ้าน เรือนเราอยู่ท้ายสุดหมู่บ้าน ผ่านมากี่เรือนไม่รู้ กว่าจะถึงเรือนเรา”

“บ้านนี้มีแต่คนใจดำ เหมือนสุ”

“สูเอง ไม่ใช่คนบ้านนี้หรือ”

“ไม่รู้ ข้าทนไม่ได้ เมื่อมันมาตายหน้าบ้าน บาบจะขบหัวข้าไป
ชั่วชีวิต”

นางไม่เชื่อฟังผัว นางถูกอำนาจของความรู้สึกเวทนาสงสารควบคุม
ไว้ นางเปิดประตู ผัวนางถือดาบขนาบอยู่ข้างหลัง นางวางโคมไว้ใกล้
ฝาเรือนแล้วชะโงกหน้าถามลงไป

“ใครนะ”

“ข้าเอง”

“ข้าเองนะใคร อิมอยหรือ”

“ไม่ใช่ ข้าชื่ออีเอื้อย เป็นคนบ้านอื่น ข้าหลงทางมา ฟ้าฝนตกหนัก ข้าเจ็บท้องใกล้คลอด ขอข้าได้ขึ้นเรือนคลอดลูกเถอะป้า นึกว่าทำบุญ”

ลมพัดแรง ลมหอบเอาเม็ดฝนมาต้องร่าง หนาวเหน็บและเจ็บปวด เหมือนโดนทรายซัด ไฟโดนลมกระโชกแรงก็ดับลง ท้วท้งหมู่บ้านมืด เงียบและเหน็บหนาวอยู่ที่ใต้ฝนที่ง้างฟ้าตก มองไม่เห็นอะไรเลย แต่พอฟ้า แลววาก็สว่างจ้าพอมองเห็น แต่พอฟ้าดับทุกอย่างก็ดับลง

“ข้าจะลงไปช่วยมัน”

“เดี๋ยวก่อน”

พ่อเผ่าร่างแขนเมียดอยหลังแล้วผลักกระไดเรือนลงดิน

เหี่ยวเรือนสมัยก่อน เป็นเรือนไม้ไผ่แทบทั่วถ้วน มีไม้ก่หลัง ที่เป็นเรือนไม้จริง เรือนไม้ไผ่มักใช้บันไดแบบที่ชักขึ้นเก็บไว้บนชานได้ ยามกลางคืนไม่ต้องกังวลว่าสัตว์ร้ายหรือคนร้ายจะแอบขึ้นเรือน

พ่อเผ่าทอดกระไดลงไป เอาทางปลายลงดิน เอาทางโคนพาดชาน

“อีเอื้อย” พ่อเผ่าเรียกร่างที่ดำตะคุ่มพอมองเห็น “มีงมีแรงขึ้น เรือนหรือไม่”

“มีอยู่ พ่อเผ่า”

“ขึ้นมา อีเอื้อย”

แม่เผ่ากระวีกระวาดต่อโคมไฟแล้วหาบ็อกไฟหรือกระบั้งป้องกัน ลมมาสวมโคม เบนไฟส่องไปที่กระได อีเอื้อยค่อยๆ ลากตัวคืบคลาน เข้าหาบันไดเป็นที่น่าเวทนาสงสารยิ่งนัก ร่ำๆ แม่เผ่าจะลงเรือนไปช่วย ประคองมันอยู่แล้ว แต่ผิวของนางหนักแน่นกว่า พ่อเผ่าคว้าแขนเมีย แล้วบีบหนักเป็นเชิงห้ามปรามเด็ดขาด

“ขึ้นมาอีเอื้อย”

“ข้าขึ้นไม่ได้”

“หากเป็นคน มึงต้องขึ้นได้”

“สูเอาบันไดมิดทอดให้ข้า ข้าขึ้นไม่ได้ แต่อย่านึกว่าข้าจะทำอะไรสูไม่ได้”

อีเอี้ยยที่ตลาดนุ่งมุ้งม่านแทบบันไดเงยหน้าขึ้น ทนไต่ทั้งพ่อเฒ่าและแม่เฒ่าต่างสะดุ้งตกใจ หน้าอีเอี้ยยไม่ใช่หน้าคน แต่เป็นหน้าผี หน้ามันขาวซีด เบ้าตาลึกดำ ปากมีเขี้ยวงอกอย่างเขี้ยวงู

นางผีร้ายปลดผ้าโพกลงมา นางชั้ดผ้าขึ้นเรือน ผ้ากลายเป็นงูตัวร้าย พ่อเฒ่าถลันออกไป ดาบถอดปราดแล้วฟันกลางตัวงู งูร้ายหายวับกลายเป็นผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ ขาดกลางตกอยู่ที่ชานเรือน

“ทำไมบันไดบ้านกลายเป็นบันไดมิดละตา”

“เพราะพ่อเฒ่ากลับด้าน เอาปลายลงดิน เอาโคนพาดชาน”

“ผีขึ้นไม่ได้ใช่ไหม”

“ใช่แล้ว”

“น่าเบื่อนะตา” มองออกไปอีก “ตกเอ้า ตกเอา”

“หนูง่วงละยังหือ...ลูก”

“ยังคะตา ยังหัวค่ำอยู่เลย ตาเมื่อยไหม หนุนวดให้นะ”

“ตาไม่เมื่อย ไม่ค่อยได้ออกป่าออกแรงอะไรหมูนี้อ ถ้ายังไม่ง่วง หนูไปเอาสมุดปากกามา ตาจะสอนตัวเมืองให้”

“ไว้พุงนี้เหอะ” เหมือนนึกอะไรก็ได้ มุกรินถามขึ้น

“คนเมืองบ้านเรามีตำนานน้ำท่วมโลกบ้างไหมตา”

“มีเหมือนกัน...ไม่ใช่ น้ำท่วมโลกเสียทีเดียว แต่เป็นน้ำล้างโลกมากกว่า ชื่อว่าน้ำขารุกทะ”

“ขารุกทะ ชื่อเรียกยากจังนะตา”

“แต่คำว่าเพราะดี โบราณ ลึกลับ แผลตรงๆ ว่าอะไรทำไมไม่รู้ แต่พอรู้จากบางส่วนของศัพท์ คงมาจากคำว่าขาระ กับอุทกะรวมกัน อุทกะก็คืออุทก แปลว่าน้ำ แต่ขาระแปลว่าอะไรตายังค้นไม่พบ”

ตาลูกไปที่โต๊ะทำงานส่วนตัวของตา อยู่ตรงหน้าต่าง อยู่แทบปลายสุดของโถงหน้าเรือนของเราเป็นเรือนไม้โบราณ มีสองจั่ว เรียกว่าเรือนสองหลังร่วมพื้น พื้นที่อยู่ใต้จั่วหน้าเรียกว่า เรือนหน้า พื้นที่อยู่ใต้จั่วหลังเรียกว่าเรือนหลัง พ่อกับแม่กับมุกรินเองครอบครองเรือนหลัง ส่วนตากับยายครอบครองเรือนหน้า

ตาเปิดไฟโตะบนโตะ ค้นหาอะไรๆ กักๆ แล้วกลับมาที่โถงหลังตามเดิม เอากระดาษปึกหนึ่ง เย็บมุมด้วยลวดเย็บกระดาษยื่นให้เธอ

“หนูเอาไปอ่านเองนะลูก ตาถอดออกเป็นอักษรไทยแล้ว จากเรื่องอรุณวดีสูตร จะให้ตี หนูควรอ่านจากตัวเมืองด้วยตัวเอง จะได้อารมณ์และรสชาติดีกว่าที่ตาถอดเยอะ”

ตาเข้าห้องส่วนตัว มุกรินถือกระดาษปึกนั้นกลับเข้าห้องตัวเองบ้าง ฝนซาลง อี้อ่างคางคกหยุดร้องมาหลายคืน มันคงระอ้ากระอ่วนใจกับน้ำและฝนอันมากเกินไปกระมัง

เปิดไฟที่โตะหัวเตียง ก็มกราบกับหมอน รำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คุณพ่อแม่ ครูบาอาจารย์และคุณของผีปู่ย่าบรรพบุรุษตามที่ยายพร่ำสอน เมื่อยังเล็กกว่านี้ ไม่มีห้องนอนส่วนตัว มุกรินนอนกับยาย ยายเองมีเรื่องเล่าและตำนานนิทานต่างๆ มากมาย เหมือนเรื่องของตาบ้าง แตกต่างกันบ้าง ยายไม่ได้เป็นข้าราชการอย่างตา เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา ส่วนแม่เป็นครูประจำบาลเจริญรอยตามแบบตา

เธอเอง จะเป็นอะไรดีหนอ

ไม่รู้ ยังเลือกไม่ถูกอยากเป็นหลายอย่าง อยากเป็นนักค้นคว้าวิจัยทางด้านโบราณคดี บางทีก็อยากเป็นนักเขียนการ์ตูนสร้างความสุขและเสียงหัวเราะให้แก่คนอ่าน บางทีก็อยากเป็นนักสืบสาวเท่ๆ อันหลังนี้อาจเป็นเพราะอิทธิพลของนิยายแปลบางเรื่องที่เขาอ่านกระมัง

แต่ไม่ว่าจะเป็นอะไร พ่อแม่และตายายยินดีให้เป็นทั้งนั้น ท่านว่าเป็นอะไรก็ได้ที่หนูมีความสุข ขออย่างเดียว ขอให้เป็นคนดี อย่าสร้างความทุกข์หรือความเดือดร้อนให้ใคร

เป็นอะไรดีหนอ

ไม่เป็นไร ยังค้นหาตัวเองไม่เจอก็วางไว้ก่อน เด็กสาวนอนตะแคงเปิดกระดาษปิกนั้นอ่านเรื่องน้ำท่วมโลก ไม่ใช่...ตว่าเป็นเรื่องน้ำล้างโลก ไม่ใช่แค่ท่วมเฉยๆ แต่ชะล้างโลกทั้งโลกจนไม่มีอะไรเหลือ แม้แต่เศษแต่ผงอะไรสักนิดก็ไม่มีเหลือ ละลายกลายเป็นน้ำไปหมด

น้ำนั้นชื่อว่าซารุทกะ...ฝนน้ำกรด

[ยัสมีง บันนะ สมเยกัปปิ อุตเทวินาสสติ] ...

อันว่ากัปวินาศมีในกาลอันใด อันว่ามหาเมฆอันใหญ่เกิดมาก่อน จำเรียดกแต่แรกอาทิหัวที่ประจุดังหมยทั้งหลายตกลงกลางคืนแห่งฤดูหนาวนั้นแล จำเรียดลำดับตราบต่อเท่าเป็นถ่องแถวน้ำฝน ตกลงใหญ่ประมาณแลโยชน์๒โยชน์ เป็นลำน้ำใหญ่พำเพ็งเพื่อหื้อเต็มแสนโกฏิจักรวาลทั้งมวล

น้ำฝนอันนั้น อันจักหือโลกฉิบหาย บ่เป็นดั่งน้ำฝนอันเป็นปรกติ เป็นน้ำฝนอันชื่อว่าซารุทกะ เป็นน้ำอันเค็มอันกล้ายิ่งกว่าน้ำฝนอันเป็นปรกตินี้แล แม้รู้ว่าแผ่นดินแลดอยทั้งหลาย มีต้นว่า เขาสิเนโรกัถีน้ำซารุทกะนั้นหากถูกต้องดั่งนั้นก็เชื่อมไปแล ลมอันมีกำลังก็ทรงน้ำนั้น

ไว้ทั้งกายลุ่มกายฟ่างรอดทุกกล้า

น้ำขารุกทะนั้นก็หากถือเอาแรกแต่ภายใต้พื้นแผ่นดินขึ้นไปตราบ ต่อเท่าถึงทุติยฉานภูมิ วัตถุประสงค์มวลมีในละแวกทั้ง ๓ นั้น เป็นต้นว่า แผ่นชั้นฟ้าชั้นพรหมทั้งหลาย แต่ภายใต้ชั้นพรหมชื่อว่า สุภกีนหานั้นน้ำ ขารุกทะอันเค็มกล้าเย็นนักนั้นหากถือเอาท่วมเอาก็ถึงอันเชื่อมโนไป ด้วยลำดับนั้นแล

อาจารย์เจ้าทั้งหลาย ลางพ่องก็ยังคงกล่าวว่าน้ำขารุกทะกับทั้งน้ำ ปรวิสันตารุกทะคือน้ำอันทรงแผ่นดินทั้งมวลนั้นเนื่องเป็นอันเดียวกัน อยู่แล้วอัน

[อปร]อาจารย์เจ้าทั้งหลายผู้่งอื่น ลางพ่องก็กล่าวว่าขารุกทะน้ำ อันกระทำกับวินาศมากระทำกำจัดยังปรวิสันตารุกทะ คือน้ำอันทรง แผ่นดินทั้งมวล แม้นว่าลมทรงน้ำก็บ่หือเศษหลอได้

ส่วนฝนอันเป็นมหาเมฆอันใหญ่นักก็มากำจัดโลกทั้งมวลหือฉิบ หายฉนั้นน้นดา

[อปร]อาจารย์เจ้าทั้งหลายผู้่งอื่นกล่าวว่ายังคำฉนั้นนี้ก็ยังคงเชื่อ แล้วว่าอัน

ด้วยแท้ น้ำขารุกทะนั้นกำจัดพรหมโลกทั้งมวลเสีย ๘ ชั้น พอๆ พื้นชั้นพรหมอันชื่อว่าสุภกีนหากก็จ้งอยู่แล อันว่าวัตถุประสงค์อันเป็น สังขารอันมีปัจจัยทั้งหลายหากตกแต่งแปลงนั้นทั้งมวล น้ำ ขารุกทะ หากมากำจัดหือโนไป หือเสี้ยงไปตราบเท่าอนุฐลีน้อยหนึ่งกับหือ หลอฉักอันแล่น้ำขารุกทะอันนั้นหากเป็นปฏิบัติ เป็นข้าศึกแก่ สังขารธรรมทั้งมวล ครั้นว่ากำจัดสังขารธรรมทั้งมวลบ่หือเศษหลอ แล้วก็หืออันตรธานกลับหายไปด้วยตน ที่นั้นโลกทั้งมวลก็บ่หลอ ฉักอันแล แม้นว่าอากาศกายบนกายลุ่มก็ลวดลงรอดหากัน หา

สังจ๊กกั้งบั้งได้ เป็นอันมีदनักแล^๒

สาวน้อยหน้าใสอำปากหวาน ่วงแล้ว ่วงเต็มทีเลย ภาษาเก่าแก่
โบราณแสนยาก...แต่...ถึงจะยากอย่างไร วันหนึ่งเธอต้องรู้ให้ได้

เผื่อบางที เมื่อจบชั้น ม.หก เธอเองอาจเรียนต่อทางด้านภาษา
และวรรณกรรมพื้นเมือง

^๒คำแปลข้อความในเอกสารโบราณตอนที่ยกมาอ้าง แปลรวมๆ ได้ดังนี้

เมื่อกัปวิเศษหรือความพินาศสูญสิ้นไปแห่งกัปหรือช่วงเวลายาวนานมากที่โลกดำรง
อยู่เกิดขึ้นเมื่อไร จะเกิดมหาเมฆขึ้นก่อน มหาเมฆจะกลายเป็นฝน แรกๆ จะตกปรอยๆ
เหมือนหมอกในกลางคืนหนาวเย็นแห่งฤดูหนาว แล้วค่อยโตขึ้นตามลำดับ เป็นถ่อง
แถวตกลงมาจากฟ้าเมื่อดลละโยชน์สองโยชน์จนเต็มทั้งแสนโกฏิจักรวาล

ฝนซึ่งจะทำให้โลกพินาศไปนี้ไม่ใช่ฝนธรรมดา แต่เป็นน้ำฝนที่เรียกชื่อว่าขารุทกะ
เป็นน้ำที่เค็มยิ่งกว่าฝนปรกติทั้งหลาย แม้แต่แผ่นดินและดงดอยทั้งหลาย เป็นต้นว่า
เขาพระสุเมรุก็ดี ก็จะถูกน้ำขารุทกะเข้ากัดทำลาย จนละลายไปหมดสิ้น แล้วลมอันมีกำลัง
แรงกล้าก็จะพยุ่งน้ำนั้นไว้ทั้งข้างล่างและข้างบน

น้ำขารุทกะนั้นจะท่วมตั้งแต่ใต้พื้นแผ่นดินขึ้นไปจนถึงพรหมโลกชั้นทุติยานภูมิซึ่งมี
ด้วยกันสามชั้น ชั้นฟ้านับตั้งแต่ชั้นสุภกัณหาพรหมลงมาชั้น น้ำขารุทกะอันเค็มคล้ำและ
เยือกเย็นยิ่งนัก ก็จะมีเอาท่วมกลบลบมิด จนทุกสิ่งทุกอย่างละลายไปหมด

อาจารย์เจ้าทั้งหลาย บ้างก็กล่าวว่าน้ำขารุทกะกับน้ำปถวิสันทารุทกะซึ่งเป็นน้ำ
พยุ่งแผ่นดินเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่อาจารย์ท่านอื่นก็มีบ้างที่กล่าวว่าน้ำขารุทกะ ซึ่ง
เป็นน้ำที่ทำให้กัปถึงกาลพินาศนั้น เข้ากลบกลืนทำลายน้ำปถวิสันทารุทกะนั้นเสีย
แม้แต่ลมที่อุ้มน้ำไว้ก็ถูกทำลายลงไปด้วยเช่นกัน ฝนหรือมหาเมฆอันใหญ่นั้น มาจำกัด
โลกทั้งมวลให้ฉิบหายด้วยประการฉนั้น อาจารย์ท่านอื่นที่กล่าวดังนี้นับว่าควรฟัง

แท้ที่จริง น้ำขารุทกะกำจัดพรหมโลก ๘ ชั้น พอปรึมๆ ชั้นสุภกัณหาพรหมก็หยุด
อยู่ตรงนั้น บรรดาสิ่งที่มีรูปร่างตัวตนทั้งหลายที่เรียกว่าสังขารนั้น ต่างถูกน้ำขารุทกะ
กำจัดไปจนสิ้น แม้ฝนเฝ้าผงธุลีอันเล็กมากก็ไม่เหลือหลอ น้ำขารุทกะเป็นศัตรูของสิ่ง
ที่มีรูปร่างตัวตนทุกชนิด เมื่อกำจัดสังขารทั้งหลายจนหมดสิ้นแล้วก็อันตรธานหายไป
โลกจึงไม่เหลืออะไรเลย อากาศข้างล่างข้างบนจึงทะลุถึงกันเพราะไม่มีอะไรกั้นไว้ มีแต่
ความมืดแผ่คลุมไปทั่วจักรวาล

๕๓

นางใจต๋านาน

นางในตำนาน

สมัยก่อน ดอยดงเชื่อมแดนระหว่างเชียงใหม่กับเชียงรายยังเป็นป่าดิบดงที่บ ยังไม่มีถนนชั้นดี รถราวิ่งได้สะดวกอย่างเดี๋ยวนี

ดอยดงที่กั้นแดนระหว่างอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่กับอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เรียกว่าดอยนางแก้ว

ดงดอยไม้ได้มีรูปร่างอย่างนางแก้ว ไม่เหมือนดอยนางนอนที่อยู่ทางอำเภอแม่จัน-แม่สาย จังหวัดเชียงราย ดอยนางนอนเราเห็นเป็นรูปผู้หญิงนอนหงายชัดเจน มีผมเผ้ายาวสยายไปทางบนหัว มีหน้าผาก มีจมูก ลำคอ ทรวงอก ลำตัว เลยลงไปถึงเท้า สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากถนนพหลโยธิน ตั้งแต่ราวบ้านแม่คำ อำเภอแม่จันขึ้นไป แต่หากเข้าใกล้เขตอำเภอแม่สาย จะไม่เห็นเป็นรูปผู้หญิงนอนหงายแล้ว เพราะพอเข้าใกล้ ดงดอยจะแยกจากกัน ไม่เห็นเป็นเทือกเดียวกันเหมือนมองจากที่ไกล

มองใกล้กับมองไกล ภาพที่เห็นแตกต่างกัน

คนบางคนหากอยู่ห่างอาจดูดี แต่หากอยู่ชิดอาจดูน่าเกลียด ฉะนั้นจึงไม่ควรด่วนตัดสินใครว่าดีหรือร้าย ควรดูให้แน่ ดูให้นานก่อนตัดสินใจ

“แล้วดอยนางนอนมีตำนานใหม่คะ คุณตา”

“มีเหมือนกัน แต่ไม่ชัดเจน ตาของมุกรินตอบเพื่อนของหลานสาว “สมัยตาเป็นเด็ก ตาอยู่ที่เมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายนะหลาน เรื่องเล่าทางเมืองพานเล่าว่าก่อนหน้านั้นนานแล้ว จะล่องลำเข้าไปในอดีตกาล นานเท่าไรไม่รู้ เขาเล่าว่านางนอนแต่เดิมเป็นเจ้านางสิบสองพันนา”

“สิบสองพันนาอยู่ไหนคะ คุณตา”

เพื่อนอีกคนของมุกรินถามขึ้น พวกเขาเพื่อนมาจากอีกโรงเรียน เป็นเพื่อนเก่าตั้งแต่เรียนชั้นประถมก็มี เป็นเพื่อนใหม่ซึ่งเพิ่งรู้จักกันวันนี้ก็มี เพื่อนเก่าของเธอโทร.มาหาแต่สองสามวันก่อนว่าจะขอสัมภาษณ์คุณตาของเธอได้หรือไม่ อาจารย์วิชาภูมิปัญญาพื้นบ้านสั่งให้ทำรายงาน พวกเขาเลือกหัวข้องานในตำนาน อยากขอความรู้จากคุณตา

“สิบสองพันนาอยู่ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน” ตาตอบ

“เป็นมณฑลที่อยู่ทางใต้ที่สุดของจีน มีชายแดนติดกับพม่าและลาว ขอบปลายทางใต้สุดของยูนนานก็คือสิบสองพันนา เป็นที่อยู่ของชนเผ่าไทยเรา เรียกว่าไทยลื้อ”

“ไทยลื้อกับไทยเราเหมือนกันไหมคะ คุณตา”

“เหมือนบ้าง แตกต่างกันบ้าง แต่ต่างเป็นสายเลือดไทยอันเดียวกัน พุดจายังใช้ภาษาไทยเหมือนกัน”

“ถ้าเราไปคุยกับเขา เขาจะฟังออกไหมคะ คุณตา”

“ครั้งหนึ่ง ตาเคยไปทัศนศึกษาสิบสองพันนากับเพื่อนครูด้วยกัน ตาไม่ได้พูดภาษาอื่น นอกจากคำเมืองคือภาษาไทยล้านนาบ้านเราเขาเองก็ไม่ได้พูดภาษาอื่น นอกจากคำลื้อหรือภาษาไทยลื้อบ้านเขา สื่อสารกันรู้เรื่องหมด แต่เพื่อนครูหลายคนใช้ภาษาไทยกรุงเทพ พุดกับเขาไม่ค่อยรู้เรื่อง”

“ทำไมคะ คุณตา”

“คำลื้อใกล้เคียงกับคำเมืองมากกว่าคำไทยกลาง ข้อสำคัญคน

ไทยกลางชอบพูดคำไทย ปนฝรั่ง อย่างคำว่าฟรี เบรก เคลียร์ โอเค เครดิต...อะไรอย่างนี้...คนลือเขาฟังไม่รู้เรื่อง อย่างคำว่ากินข้าว คนเมื่อกับคนลือพูดเหมือนกันคือกินข้าว แต่ไทยกลางพูดว่าทานข้าว เขาจะนั่งเพราะทานของเขาไม่ได้แปลว่ากิน แต่แปลว่าให้ทานหรือทำบุญทำทาน”

“คุณตาครับ” หนุ่มหนึ่งในกลุ่มเพื่อนของมุกรินพูดขึ้น “แล้วคำว่าทานข้าวในภาษาไทยกลางมาจากไหนครับ ทำไมทานข้าวหรือทานอาหารของไทยกลางจึงกระโดดออกไปจากกลุ่มไทย ๆ ด้วยกันเอง คุณตาอธิบายหน่อยได้ไหมครับ”

“เป็นคำถามที่ดี” ตาของเธอกล่าวชม เล่นเอาคนที่ตามหน้าบาน

“คำว่าทานข้าวหรือทานอาหารมาจากคำว่ารับประทานข้าวหรือรับประทานอาหาร คำเต็ม ๆ ของทานคือรับประทาน แปลว่ารับเอามาจากการให้ของผู้มีอำนาจ เพราะฉะนั้น ความหมายลึก ๆ ของคำว่าทานข้าวหรือทานอาหาร จึงหมายถึงข้าวหรืออาหารที่ได้รับมาจากการให้ของผู้มีอำนาจ ไม่ได้หมายถึงการเอาข้าวหรืออาหารใส่ปากแล้วเดียว แล้วกินลงท้องตรง ๆ”

“ผู้มีอำนาจคือใครครับคุณตา หมายถึงพระเจ้าได้ไหม อย่างชาวคริสต์เขาถือว่าอาหารที่เรากิน ได้มาจากพระเจ้าประทานให้”

“เก้าสิบเปอร์เซ็นต์ของไทยเราเป็นชาวพุทธ ความคิดที่ครอบงำสังคมคือความคิดแบบพุทธ ศาสนาพุทธไม่มีพระเจ้า เพราะฉะนั้น ผู้มีอำนาจที่ประทานข้าวให้รับประทานจึงไม่น่าจะใช่พระเจ้าหรือพระเจ้าเป็นเจ้า แต่น่าจะหมายถึงผู้มีอำนาจที่เป็นคนมากกว่า ได้แก่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้าขุนมูลนายหรือนายทาส

“แล้วความคิดเกี่ยวกับพระเจ้านี้ใหม่ครับ ในสังคมไทย”

“ไม่ชัดเจนนะ อาจจะมี มีอยู่ก่อนที่ความคิดแบบพุทธจะครอบงำสังคมไทย แต่เรากล้าหาร่องรอยความคิดเกี่ยวกับพระเจ้านในสังคมไทย

ยากมาก ถ้าเป็นความคิดเรื่องผีจะชัดเจนกว่า แต่ผีแบบไทยกับพระเจ้าแบบคริสต์ก็แตกต่างกัน เพราะพอเอ่ยคำว่าผี คนจะคิดไปในทางเลว แต่พอเอ่ยคำว่าพระเจ้า คนจะคิดไปในทางดี ที่จริงผีมีทั้งดีและเลว แต่คนไทยทั่วไปจะคิดถึงผีแต่ในทางชั่วร้ายอย่างเดียว”

“ไปไกลแล้วเธอ” เพื่อนอีกคนตั้งขึ้น

“กลับมาที่ดอยนางนอนกันเถอะ คุณตาคะ แล้วทำไมเจ้านางจากสิบสองพันนาจึงมานอนหงายกลายเป็นดอยนางนอนอยู่ระหว่างแม่จันกับแม่สายล่ะคะ”

ลมพัดเบาๆ ไบล่ำไยร่วงลงกรอบแกรบ ตังกว้างใต้ร่มลำไยปูเสียดแห้งหรือเสื่อที่สานจากต้นแหง้งไว้เต็มหน้าตั่ง นั่งได้เป็นสิบก็ไม่หັกหรือล้ม แต่สายวันนี้มีคณนั้งแค่หกเจ็ดคนเท่านั้นเอง ที่ทางจิงเหลือพอที่จะขยับแขนขาได้สบายๆ โดยไม่ต้องพะวงว่าจะไปกระทบคนอื่น

“เรื่องมันเป็นมาอย่างนี้...”

ซอมพอน้อยออกดอกสีสวย เป็นสีบานเย็นโดยรวมๆ แต่หากมองอย่างแยกแยะ มองโดยละเอียด จะเห็นว่าซอมพอน้อยดอกเดียวมี

หลายสี ทั้งสีบานเย็น สีแดงและสีเหลือง ซอมพอน้อยโยกยอดบาน สะพริบสะพรั่งมาแต่ต้นฤดูฝน ตอนนี้อดอกดวงดกระดะเริ่มวายลงบ้าง อีกไม่นานฤดูฝนจะจากไป ฤดูหนาวจะมา พอถึงหน้าหนาว ซอมพอน้อย จะหายหน้า แต่พอถึงฝนหน้า ก็จะมาสร้างควมรื่นรมย์ใจให้เรา ได้ชื่นชมในความงามอีกครั้ง

“เจ้านางน้อยสิบสองพันนาอยู่ในหอคำเชียงรุ่ง...”

ตาเริ่มต้น ตาเล่าว่าเจ้านางหรือเจ้าหญิงแห่งเมืองเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองพันนาคนนี้เป็นสาวสวย อ่อนแอ้นบอบบาง เจ้านางกับมหาดเล็กคนหนึ่ง ในหอคำของเจ้าพ่อแอบรักใคร่ชอบพอกัน โดยที่เจ้าพ่อกับเจ้าแม่ไม่รู้ อยู่มาวันหนึ่ง ก็มีท้องตราจากเจ้าหอคำเมืองว่องให้ส่งตัวเจ้านางไปเป็นบาทบริจาริกา

“เมืองว่องอยู่ที่ไหนครับตา”

“คำว่าเมืองว่อง ในสำนวนไทยลื้อ ไทยเขิน และไทยล้านนาทั่วไปหมายถึงประเทศจีน แต่คำว่าหอคำเมืองว่องในตำนานดอยนางนอน คงไม่ได้หมายถึงฮ่องเต้แห่งราชอาณาจักรจีนที่เมืองปักกิ่ง แต่คงหมายถึงขุนนางผู้ใหญ่ที่จักรพรรดิส่งมาปกครองมณฑลยูนนาน คำว่าหอคำโดยทั่วไปหมายถึงปราสาทหรือราชวัง แต่บางทีก็หมายถึงระบบการปกครอง เช่น หอคำอังวะ หมายถึงการปกครองของพม่าสมัยที่อังวะเป็นเมืองหลวง หอคำหงสาวดี หมายถึงการปกครองของพม่าสมัยที่หงสาวดีเป็นเมืองหลวง หอคำเชียงใหม่ หมายถึงการปกครองที่มีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง คำว่าหอคำเราต้องดูให้ดี ว่าหมายถึงปราสาทราชวังหรือหมายถึงการปกครอง”

“บาทบริจาริกาล่ะคะ ตาคะ”

“แปลตามตัวว่าหญิงรับใช้ใกล้ชิด ผู้นั่งอยู่แทบเท้า แปลรวมๆ ว่านางบำเรอ”

“หมายความว่า ขุนนางจีนผู้ใหญ่ที่ปกครองมณฑลยูนนานสั่งให้
ส่งตัวเจ้านางน้อยไปเป็นนางบำเรอฉันหรือคะ”

“ใช่แล้ว”

“น่าสงสารเจ้านาง”

“ในอดีต มีผู้หญิงหลายต่อหลายคนที่เกิดมาแล้วต้องแบกรับ
หน้าที่หลายอย่าง ไม่ได้เกิดมาเพื่อจะกิน จะเล่น จะเที่ยวอย่างเดียว
โดยเฉพาะเจ้าหญิงเจ้านางอันเป็นนางในตำนานทั้งหลาย อย่างเจ้านาง
ศรีอินชาแห่งเชียงใหม่ ก็ต้องไปเป็นชายาของกรมพระราชวังบวรฯ
สมัยต้นรัตนโกสินทร์ อย่างพระนางเจ้าวิสุทธิเทวีเมื่อปลายราชวงศ์
มังราย ก็ต้องยอมเป็นบาทบำเรอของบุเรงนองกษัตริย์พม่า เองง่าย ๆ
ใกล้ตัวเราที่สุด พระราชชายาเธอ เจ้าดารารัศมีต้องถวายตัวต่อ
กรุงเทพฯ แต่เมื่ออายุได้สิบเอ็ดขวบ เสร็จแล้ว เจ้าหญิงเจ้านางทั้งหลาย
ไม่ได้เกิดมาอิสระ แต่เกิดมาเพื่อทำหน้าที่

“คือต้องไปเป็นนางบำเรอผู้มีอำนาจ”

“ก็ไม่ถึงขนาดนั้นทุกคน บางคนก็ได้เป็นเทวี มหาเทวี เทวีคือราชินี
ส่วนมหาเทวีคือพระมารดาของกษัตริย์ อย่างมหาเทวีแม่ของพญาแสน
เมืองมา กษัตริย์ผู้สร้างองค์พระเจดีย์หลวงกลางเมืองเชียงใหม่ นางก็เป็น

ธิดาของเจ้าเมืองเชียงของ ถูกถวายตัวมารับใช้พญาภิอนาแห่งเมืองเชียงใหม่ ในตำแหน่งนางนั่งแท่น หรือนางนั่งข้าง หมายถึงเป็นราชินี นางจะรักพญาภิอนาหรือไม่ ไม่ใช่ประเด็น แต่เมื่อเจ้าชายแสนเมืองมาได้ครองเมือง นางก็ถูกยกขึ้นเป็นมหาเทวี สรุปลงแล้วก็คือเจ้าหญิง เจ้านางแห่งแคว้นเล็ก แคว้นน้อยทั้งหลายต่างมีหน้าที่ที่ต้องทำหน้าที่สำคัญว่าความรัก”

“เจ้านางน้อยสิบสองพันนาเลยต้องพลัดพรากจากคนรัก ไปเป็นหญิงบำเรอของเจ้าหอคำเมืองว่อง ไซ้ใหม่คะตา”

“ควรจะเป็นอย่างนั้น แต่บังเอิญว่าเจ้านางน้อยเห็นแก่ความรัก ส่วนตัวมากกว่าหน้าที่ที่ จะต้องทำต่อบ้านเมือง เจ้านางน้อยแห่งหอคำ เชียงรุ่งจึงหนีไปกับมหาเด็คนั้น หนีไปไหน หนีลงใต้ คือมุ่งตรงมา ยังเชียงใหม่เมืองเรา ครั้นกระนั้น นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ยังเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนา ยังไม่ใช่จังหวัดหนึ่งในประเทศไทยเหมือนเดี๋ยวนี้ เป็นอาณาจักรอิสระ ไม่ได้อยู่ใต้อำนาจการปกครองของใคร”

“หนีรอดไหมคะตา”

“รอด แต่ไม่รอด”

“หมายความว่าไงคะ”

นกเขาขันคูจากทางท้ายสวน บ้านเราเป็นบ้านสวนแต่อยู่ติดทุ่งนา ยามสายๆ ฟ้าแจ้แดดแจ่ม นกเขาจะขับขานว่าจู้จู้กรู จู้จู้กรู... หรือบางตัวก็ขันว่า กู้กู้กู้... หมู่บ้านสงบสงัดมาก ไม่ค่อยมีเสียงเพลงहनวทูล ไม่ค่อยมีใครเปิดทีวีเสียงดังลั่นบ้าน หากเป็นหน้าหนาว สายๆ ขนาดนี้บางทียังมีหมอกพราง หมอกพรางๆ เป็นเงาพรางๆ มองอะไรไม่ค่อยชัด ดูมีเสน่ห์ในความไม่คอยชัด

“เจ้านางน้อยกับหนุ่มน้อยหน้ามนดั้นด้นกันมาไกล หนีอำนาจ
 อาญาของเจ้าพ่อ เจ้าพ่อเองก็เชื่อว่าใจจิตใจดำไม่รักลูก แต่ความจำเป็น
 บีบบังคับ หากไม่ส่งตัวเจ้านางน้อยเວວອ່ອນອ້ອນแค้นไปรับราชการ
 เป็นบาทบาเรอผู้มีอำนาจเหนือกว่าก็จะมีความผิด เจ้าหอคำเมืองว่อง
 อาจลงโทษ อาจกลั่นแกล้ง อาจริตนาทาเร้นเอาภาษีหนักขึ้นกว่าเดิม
 ชาวบ้านชาวเมืองก็จะทุกข์ยากลำบากยิ่งกว่าเดิม

เจ้าพ่อส่งคนติดตามค้นหา มหาดเล็กจึงพาเจ้านางดั้นด้นเข้าป่า
 เข้าดง... แรมรอนนอนหนาว เดือนดาวต่างได้ ถึกเถื่อนแทนเรือนผ่อนพัก
 น้ำค้ำน้ำเหมย แทนผ้าห่มรัด หนุนหมอนรากไม้ยามนอน...เจ้านาง
 ใจเด็ดนัก เจ้าหนุ่มหน้ามนก็ยอดชายคนหนึ่ง พาเจ้านางดั้นด้นเด็ดตลอด
 จนรอด...คือรอดพ้นจากขอบเขตอำนาจของเจ้าพ่อแห่งหอคำสิบสอง
 พันทามาได้ เจ้าพ่อเองก็แอบสบายใจ ลูกหนีพื้นดินแดนของพ่อไปตกอยู่
 ในดินแดนผู้อื่น อย่างน้อยพ่อก็มีคำอธิบายต่อเจ้าหอคำเมืองว่อง

ว่าได้ติดตามสุดความสามารถแล้ว แต่ยังคงตามไม่ทัน วันเวลาข้างหน้า
จะได้ส่งท้องตราขอความร่วมมือจากเจ้าหอคำเชียงใหม่ค้นหาต่อไป”

“แล้วว่าไม่รอด มันยังงៃครึบคุณตา”

“ที่ว่าไม่รอดก็คือทั้งคู่เป็นผิวเมียแก่กัน ชุกช่อนอาศัยในป่าในดง
วันหนึ่งเจ้านางน้อยล้มป่วย เจ้าหนุ่มออกไปเสาะหายา แต่หายไปนาน...
นานมาก เจ้านางนอนคอยผัวรัก สองวันสามวันสี่ห้าวันผ่านไป ผัวรัก
คงทนความทุกข์ยากตรากตรำในป่าในดงไม่ไหว คงหนีกลับไปสืบสองพัน
นาเสียแล้ว เจ้านางก็เลยน้อยใจ ก็เลยตั้งใจว่าตราใบผัวรักไม่กลับ
คืนมา นางจะไม่ลูกอีกเลย...อันนี้ละไม่รอด คือไม่สามารถกินดอง
ครองรักจนแก่จนเฒ่า มีเวลาได้ชื่นชมสมรักนิดเดียว แต่พลัดพราก
จากกันยาวนาน ทุกข์ทรมานยาวนานกระทั่งทุกวันนี้”

“เจ้าหนุ่มทรยศต่อรัก หนีกลับไปสืบสองพันนาหรือคะ คุณตา”

“ไม่ใช่อย่างนั้น เจ้าหนุ่มเองก็สัตย์ซื่อถือมั่นในความรักไม่ได้หนี
กลับ แต่ไปตกตาย...อันนี้ตำนานเล่าว่า เป็นเพราะคำสาปแช่งของผีปู่ย่า
บรรพบุรุษทางฝ่ายหอคำเชียงรุ่ง เจ้าปู่เจ้าทวดเจ้าเทียดที่เป็นเจ้าปกครอง
สืบสองพันนา ได้สาปแช่งไว้ว่าลูกหลานคนใดทำให้บ้านเมืองเดือดร้อน
จงฉิบหาย เจ้านางต้องคำสาปอันนั้น เจ้าหนุ่มก็ต้องคำสาปอันเดียวกัน
เจ้านางล้มป่วย เจ้าหนุ่มออกไปหายา แต่เข้าไปถูกงูกัดตาย ฝ่ายเจ้านาง
ก็ตรอมใจตาย กลายเป็นดอยนางนอน รอผัวรักกลับมากระทั่งทุกวันนี้”

“แล้วดอยนางแก้วล่ะตา”

มุกรินติงบั้ง เห็นเพื่อน ๆ ชิมกันไปกับวาสนาและชะตาอัน
อาภัพของเจ้านางน้อยสืบสอง พันนา ก็ไม่อยากจะให้เพื่อน ๆ จมอยู่ใน
อารมณ์หม่นหมองนานนัก

อุทยานการเรียนรู้

ดอยนางแก้วเป็นชื่อเรียกในท้องถิ่น ศัพท์ทางวิชาภูมิศาสตร์ เรียกว่าสันเขาผีปันน้ำ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสองสาย สายหนึ่ง ชื่อว่าแม่ลาว ไหลไปทางอำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ลาวจังหวัดเชียงราย ไปรวมกับแม่กกหรือแม่น้ำกก แล้วจึงไปรวมกับแม่ของหรือแม่น้ำโขง ไหลออกทะเลทางปลายประเทศเวียดนาม ส่วนแม่น้ำอีกสายชื่อว่าแม่กวง ไหลลงมาทางอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ ไปพบกับแม่น้ำปิงในเขตจังหวัดลำพูน แม่ปิงไห

ล่องไปแล้วไปรวมกับแม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่านที่จังหวัดนครสวรรค์ กลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ออกทะเลที่อ่าวไทย

คอยนางแก้วแต่ก่อนเป็นป่าดงกว้างใหญ่ มากมีด้วยตำนาน และเรื่องเล่าลึกลับเกี่ยวกับผีसाงและอำนาจที่คนทั่วไปอธิบายไม่ถูก ชาวบ้านในแวดวงขงแขวงของคอยนางแก้วเล่าถึงผีโพงดงหรือ ผีหัวไฟ ผีโพงดงแตกต่างจากผีสื่อผีโพงที่ชอบลงกินเขียดน้อยในยามหน้าฝน ผีสื่อผีโพงมักอยู่ในหมู่บ้าน ออกล่าหากินกบเขียดและเสลดน้ำลาย และ

มูกเลือดของเสียจากร่างกายคน คนเฒ่าแต่ก่อนจึงมักตั้งสอนว่าอย่า
 ฆากเสลด ถ่มน้ำลายหรือสังน้ำมูกเรียวยาวเลอะเทอะ ผีสือผีโพงจะมา
 เก็บกิน แล้วเราจะเจ็บป่วย

ผีสือเป็นผีเพศหญิง ผีโพงเป็นผีเพศชาย ไม่ใช่ผีที่เกิดจากคนตาย
 แต่เป็นผีที่สิงอยู่ในร่างของคนเป็น ๆ ผู้แก่ผู้เฒ่าเล่าว่าผีสือผีโพงเป็นผี
 ที่อาภัพ อย่าไปยุ่มย่ามต่อแยะพวกเขา หากรู้หากเห็นว่าใครเป็นผีสือ
 ผีโพงก็ให้เฉย ๆ อย่าแสดงตัวว่ารู้ อายุพวกเขาจะสั้น จะต้องตกตาย
 ก่อนวัยอันควร จะทิ้งให้ลูก ผัว หรือเมีย หรือผู้อยู่ข้างหลังทุกข์ยาก
 ลำบาก ปรกติผีสือผีโพงจะไม่ทำอะไรใคร แต่หากพวกเขาโกรธ เขาจะ
 อ้างสิทธิ์บางอย่าง หรือคุณสมบัติพิเศษบางอย่างของผีสือผีโพง เสก
 ก้านกล้วยหรือไม้คานมาฟุ้งข้ามหลังคาบ้านเรา แล้วพวกเราที่อยู่ในบ้าน
 หลังนั้นจะออกแดดป่วยไข้ แล้วค่อยทยอยล้มตายไป

ผีสือผีโพงไม่ใช่ผัวเมียกัน ผีสืออาจมีผัวเป็นคนปรกติ ผีโพง
 ก็อาจมีเมียเป็นคนปรกติ แต่เมียผีโพงอาจไม่รู้ว่าผัวเป็นผี ส่วนผัวผีสือ
 ก็อาจไม่รู้ว่าเมียเป็นผี ยังอยู่ดีมีสุข กินตองครองร่วมกันด้วยดี แต่ว่า
 เวลาค้าคินตื่นตึกคนหลับคนนอนหมดแล้ว ผีสือผีโพงจะออกไปหากิน
 จะมีไฟลูกเรื่องที่จุมูก ผีสือจะมีไฟเขียว ผีโพงจะมีไฟแดงสังเกตได้
 ง่าย ๆ ผีสือผีโพงชอบไปหากินคือที่ลุ่มชื้นแฉะ อย่างเช่นทุ่งนา ป่าช้า
 หรือใต้ถุนชานเรือน คนแต่ก่อนอยู่เรือนไม้ใต้ถุนสูง ตรงชานจะมีน้ำกิน
 น้ำใช้ เวลาใช้น้ำ น้ำจะตกลงไปข้างเป็นแอ่งอยู่ใต้ถุนชาน หากหมักหมม
 มาก ๆ เข้าจะกลายเป็นน้ำเน่ามีหนอนน้ำคร่ำ เป็นหนอนตัวอ้วน ๆ
 มีหางยาว ๆ ผีสือผีโพงชอบมาหากิน คนแต่ก่อนจึงสอนกันให้ดูแลเอา
 ใจใส่แอ่งน้ำข้างใต้ถุนชาน ให้หมั่นเอาทรายมาถมหรือเอาขี้เถ้าโรย
 แต่พอเราถม พวกเปิดไถ่ก็ชอบมาคุ้ยเหยี่ยทำให้เสียหาย แล้วจะกลายเป็น

เป็นแอ่งน้ำเนาอีก วันดีคืนดี ก็จะมีดวงไฟเขียวๆ แดงๆ ลอยวูบวาบ อยู่ใต้ถุน ทำให้เราไม่กล้าลงเรือจะไปปลดหนักปลดเบาในยามค่ำคืน

อาหารที่พวกผีเสื้อผีโพงชอบที่สุดคือกบเขียด มันไม่ได้กินทั้งตัว ไม่ได้จับเขียดยัดใส่ปากแล้วเคี้ยวกร่วมๆ แต่มันจะจับกินเฉพาะเมื่อกวาง ที่หัวกบเขียด พอหมดเมื่อกวาง เจ้าพวกที่ชอบร้องอ๊ပ်ๆ หรือร้องแอ๊บๆ ก็จะตาย ตัวเหยียดยาวแบแต่ในท่ายกมือยอมแพ้ พ่อแก่แม่เฒ่าจะห้ามเราว่าอย่าเอากบตายเขียดตายมากิน เพราะมันเป็นซากผีเสื้อผีโพง

ผีเสื้อผีโพงหากบังเอิญไปพบคน มันจะอ่อนวอนร้องขอว่าอย่าบอกใครเด็ดขาด หากคนอื่นรู้ มันต้องตาย หากเราบิปาก มันจะให้ข้าวของที่เกิดจากอำนาจผีเป็นรางวัล แต่หากเราไม่รับปาก หรือรับแล้วแต่ยังปากโป้ง มันจะเสกก้านกล้วยพุ่งเข้ามาหลังคาเรือนเรา อย่างที่เล่ามาแล้ว แล้วพวกเราก็จะทยอยตายไปที่ละคน

“แล้วผีโพงดงหรือผีหัวไฟล่ะคะ คุณตา” เพื่อนของมุกรินคนหนึ่งถามแทรกขึ้น “ที่ว่ามิอยู่แถวดอยนางแก้ว รูปร่างหน้าตามันเป็นอย่างไร”

“ตาไม่แน่ใจ ไม่เคยสอบถามสักทีว่ารูปร่างหน้าตามันเป็นอย่างไร รู้กันแต่ว่าผีโพงดงอยู่แถวดอยนางแก้ว เป็นผีป่า อยู่ในป่า ไม่ใช่ผีซัวผีเลวอะไร เขาหากินซากเน่าของเหม็นไปตามประสาเขา ตัวไม้โตนัก ขนาดคนทั่วไป แต่จะดำทั้งเนื้อทั้งตัว เวลาไปไหน จะมีสะเก็ดไฟร่วงออกจากหัว เรียกว่าผีโพงดง หรือผีหัวไฟ”

“ดูใหม่ตา”

“โดยทั่วไป ผีไม่เอากวอแวซ้องแวงกับคนหรือก คนกลัวผี ผีก็กลัวคน ใครกลัวผีก็จำอันนี้ไว้เถอะหลาน **คนตีผีกลัว คนชู้กกลัวผี** ผีโพงดงไม่ใช่ผีร้ายอย่างผีกะ ผีพราย หนูอย่าเพิ่งถามเลยเรื่องผี จะทำรายงานเรื่องนางในตำนานไม่ใช่หรือ หรือจะเปลี่ยนใจมาทำเรื่องผี

“เรื่องผีมีคนทำแล้วค่ะ คุณตา”

“นางแก้วก็เป็นนางในตำนานผู้หนึ่ง เป็นคนอาภัพรักเหมือนเจ้า นางน้อยที่กลายเป็นดอย นางนอน นางแก้วเองก็กลายเป็นดอย แต่เรียกชื่อว่าดอยนางแก้ว ขอโทษนะหลานๆ ไม่ใช่ตาหายบาคาย แต่คำพื้นบ้านจริงๆ ไม่ได้เรียกนางแก้วเฉยๆ แต่เรียกว่านางแก้วห...หลวง แต่ก่อนแต่เดิมมา ผู้ชายคนใดหากมีความจำเป็นต้องผ่านดอยนางแก้ว ผู้ชายคนนั้นจะต้องสร้างสิ่งอันใหญ่ตั้งเวรนางแก้วเสียก่อนถึงจะผ่านได้ ยิ่งใหญ่นางยิ่งชอบ เพราะนางเป็นนางแก้วห...หลวง แต่หากใครไม่สร้าง หรือลบหลู่ดูแคลนนาง จะต้องประสบเหตุเภทภัยนั้นๆ นี้ๆ อยู่เสมอ เช่นเจ็บป่วย เป็นไข้ สูญเสียข้าวของเงินทอง หรือกระทั่งเสียชีวิต”

“เพราะอะไรคะ คุณตา”

“เพราะนางแก้วเกลียดชังผู้ชาย ก่อนตายนางสาบานไว้ว่าจะกินผู้ชายทุกคนที่เข้ามาใกล้นาง”

“ทำไมนางแก้วถึงเกลียดชังผู้ชาย”

“หลานลองฟังเอาเองดีกว่า ตาจะเล่าให้ฟัง”

นานเนิ่นนาน นานมาก สมัยที่คนตัวโตสูงใหญ่กว่าปัจจุบันนี้ มาก ยังมีนางผู้หนึ่งเป็นใหญ่กว่านางภูตนางพรายทั้งหลาย ผีสงนางไม้ ไตๆ ต่างยอมยกให้นางเป็นใหญ่ ชื่อว่านางแก้วห...หลวง นางปกครองพื้นที่บริเวณที่เป็นดอยนางแก้วในปัจจุบันนี้

นางแก้วเป็นสาว ฐานะอันสูงส่งของนางทำให้ไม่มีภูตชายคนใดกล้าคบหาเข้าใกล้ แม้นางจะมีบริวารมากมาย แต่บริวารที่เป็นผีสงนางไม้ต่างล้วนแต่เป็นหญิงด้วยกันทั้งนั้น นางโดดเดี่ยวเดียวดาย นางว่าเหว่ คินเดือนดับเดือนเพ็ญ นางมักออกไปนั่งซบนิ่งเอื้อนบอกกล่าว

ความในใจแก่ญาติเทวดาทิ้งหลาย กระทั่งอยู่มาคืนหนึ่ง เป็นคืนเดือนเพ็ญ แสงจันทร์กระจ่าง นางออกไปนั่งเหนือชานผาแล้วขับเข็มนเลือนลอย เสียงร้องของนางลอยลมไปไกล เสียงร้องของนางแม่โพวระแต่กลับเยือกเย็นจับใจ เพราะไม่ใช่เสียงของคน แต่เป็นเสียงของภูต

“นางเป็นพวกภูตผีหรือคะ คุณตา”

“ตัวเรื่องจริงๆ ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน แต่ตาว่าน่าจะเป็นภูต หรือเป็นพราย หรือเป็นมนุษย์ต้นกำเนิดที่รูปร่างใหญ่โตเอามากๆ อย่างปู่สังกัสสา กับย่าสังกัสสีที่เป็นมนุษย์ชายหญิงคู่แรกของโลก”

“คุณตาครับ” หนุ่มน้อยคนเดียวในกลุ่มแย้งขึ้น “มนุษย์คู่แรกของโลกไม่ใช่อาดัมกับอีวาหรือครับ”

“นั่นมันตำนานทางศาสนาคริสต์ของฝรั่งเขา แต่ตำนานของหมู่เฮาคนเมือง มนุษย์ชายหญิงคู่แรกคือปู่สังกัสสา ย่าสังกัสสี บางทีก็เรียกว่าปู่สังสา ย่าสังสี เรื่องนี้มีอยู่ในธรรมชาติเรื่องปฐมมูลมูลี หากเล่าแล้วมันจะยาว เอาทิ้งไว้ก่อน มาว่าถึงเรื่องนางแก้วกันก่อน ที่ตาว่าน่าจะเป็นภูตก็เพราะตัวนางโตมาก โดพอๆ กับปู่ย่าฟ้างัมที่เป็นคนรักของนาง”

“ชื่อแปลกดิเนะคะคุณตา ปู่ย่าฟ้างัม”

“ชื่อว่าปู่ย่าฟ้างัมเพราะตัวสูงมาก สูงเทียมฟ้าเวลาเดินหัวจะทะลุฟ้า ต่อง้มหัวลงมา จึงได้ชื่อว่าปู่ย่าฟ้างัม...”

...ดึกตื่นคืนนั้นเสียงเพลงของนางแก้วล่องลอยไปถึงปู่ย่าฟ้างัม ปู่ย่าก็ตามเสียงเพลงมาจนพบนาง นางเองแม่พอใจที่มีชายหนุ่มมาชอบ แต่นางเป็นถึงหัวหน้าหมู่ภูตพรายทั้งหลาย นางจึงประลองฤทธิ์เดชกับปู่ย่าฟ้างัมจนฟ้าสนั่นดินสะเทือน หลานลองคิดถึงผู้ชายผู้หญิงตัวโตสูงใหญ่ สูงเทียมเทียมฟ้าสองคนประลองฤทธิ์กัน มันจะอีกทีก็

ครีกโครมสักแค่นั้น กระทั่งนางพอใจ นางจึงมอบใจมอบกายต่อปู่อ้าย ฟ้าง้ม แต่ปู่อ้ายไม่ใช่คนโสด มีเมียอยู่แล้วแถวๆ ทิศใต้ทางลุ่มน้ำบึง ปู่อ้ายฟ้าง้มนี้บางถิ่นบางที่ก็เรียกปู่อ้ายท้ายลึก บางถิ่นบางที่ก็เรียกว่า ปู่ละหึ่ง อยู่มาวันหนึ่งปู่อ้ายฟ้าง้มก็จากนางไป นางเจ็บใจ แค้นใจมาก นางตรอมใจจนตาย ก่อนตายนางกล่าวคำอาฆาตไว้ว่าถ้าผู้ชายผ่านมา ใกล้มือ นางจะจับกินทุกคน พอตายก็กลายเป็นดอยนางแก้วอยู่ระหว่าง ดอยสะเกิดกับเวียงป่าเป้าอย่างที่ตาเล่าไปแล้ว สมัยที่ตายยังหนุ่มๆ อยู่ ยังมี ศาลนางแก้วอยู่เลย หน้าศาลจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ใหญ่ๆ โຕๆ เกลือ่นกลาดไปหมด ผู้ชายทั้งหลายเขาสร้างถวายนางแก้ว หากใครไม่สร้างจะถูกนางแก้วจับกิน”

“แล้วผู้ชายทั้งหลายเขารู้ได้อย่างไรครับคุณตา ว่าถ้าสร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว นางแก้วไม่จับกิน”

“เพราะปู่อ้ายฟ้าง้มมาบอก ปู่อ้ายกลัวว่าผู้ชายจะฉิบหาย จึงมา ดลใจบอกคนผ่านทางว่าให้สร้างสิ่งศักดิ์ถวาย แล้วจะปลอดภัย”

“ทำไมปู่อ้ายฟ้าง้มไม่กลับมาหานางแก้วล่ะคุณตา”

“ตัวเรื่องไม่ได้บอกไว้”

“ยังมีอีกไหมคะคุณตา เรื่องนางในตำนาน”

“มี เอาอีกสักคนพอได้ เป็นนางจริง ๆ เป็นคน เหมือนจะมี ตัวตนอยู่จริง ๆ ในประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ชื่อว่านางท้าวเอี้ยหอขวาง เป็นนางอาภัพรักอีกคน เอาไหม”

“เอาค่ะเอา คุณตาเล่าสิคะ เล่าเลย”

“เรื่องนี้มีอยู่ในตำนานพระแก้วขาวหรือพระเสด็จมณีที่วัด เชียงมัน มุกรินิตาหันมาหาเธอ

“ตาต้องไปหาท่านพระครูแล้ว ท่านนัดไว้แต่สิบโมง หนูไปหยิบ มาสิ ตาถอดออกจากตัวเมืองมาแล้ว อยู่บนโต๊ะทำงานของตา”

ตาไม่เล่าจนจบหมดเช่นเคย ตาจะเหลือบางส่วนให้คนฟังไปค้นหา หรืออ่านเอาเอง มุกกินเองอ่านเก่งอ่านคล่อง ส่วนหนึ่งเพราะตากระตุ้น ด้วยการขยักบางส่วนไว้แล้วให้ไปอ่านเอาเอง ขบคิดเอง ตีความเอง

เรื่องของนางในตำนาน เรื่องของผู้หญิงอาภัพรักที่ถูกบันทึกไว้ในตำนานพระแก้วเจ้าเชียงใหม่ ที่ตาถอดออกมาเป็นเนื้อความตอนหนึ่งดังนี้

ตั้งแต่นางจามเทวีมาถึงพญายีบาได้ ๕ เช่นท้าว สีบราชวงศา มาแล ในกาลเมื่อพญามังรายมาได้เมืองลำพูน ก็หื้อคนทั้งหลายเผาเมืองลำพูน ใหม่เสียแล้ว ยังอยู่ป่าใหม่ ยังหล่อพระพุทธรูปแก้วคนทั้งหลายก็ขึ้นผ่อดู ก็เท่าหันแต่พระพุทธรูปองค์แก้วเจ้าองค์ ๑ สถิตตั้งอยู่ในหอปราสาทนั้น เขาทั้งหลายก็ไหว้สาถวาย บอกหื้อเจ้าพญามังรายได้รู้ชู้ประการนั้นแล

เมื่อนั้นพญามังรายจึงเรียกผู้เฒ่าผู้แก่อันรู้ตรูรู้คลองโบราณแต่อดีต อันล่วงแล้วมาปรึกษาจากอ้อมถามดู พญามังรายก็จึงได้รู้ว่าพระพุทธเจ้าแก้ว องค์นี้วิเศษสักสวาด (ศักดิ์สิทธิ์) มีเดชะฤทธิ์อันภาวะมากนักแท้หนอ พญามังรายก็นิมนต์นาพระแก้วเจ้ามาไว้ปฏิบัติครุอุปัฏฐากรักษาบูชาทุกค่ำเช้า บ่หื้อขาดสายสักวันตราบถึงเมื่อมาสร้างเวียงเชียงใหม่ พญามังรายท่านก็บ่ละพระพุทธรูปเจ้า เอาไว้อุปัฏฐากในราชนิเวศน์ตามราชประเพณีบ่หื้อขาดแล

ในกาลเมื่อมาถึงท้าวสามประญาฝั่งแกนมมใน ก็บ่ละพระแก้วเจ้า ก็อุปัฏฐากสืบ ๆ ตามมาชุตน ก็ยอมตั้งไว้หื้อสถิตอยู่หอพระนางนั้น ถึงเมื่อพญาดีโลกราชกินเมือง หมิ่นพร้าโคตรก็ไปฟ้องพ่อลักจ้อจำเอาปางขบวน โลหปราสาท มาแปลงร่างหอพระแก้วเจ้าหื้อเป็นที่สถิตสำราญ บริดบ่ม่าง ตราบถึงกาลบัดนี้แล

ถัดนั้นพญายอดเชียงรายมากินเมืองแทนเล่าบ่สู้เอาใจใส่เท่าไดยัง มีราชบุตรชาวเมืองโยธยาผู้๑ชื่อว่าสุริยวงสะ บวชเป็นพระปลอมขึ้นมา อยู่วัดเวฬุวนคือวัดกู่เต้าอันมีทิศกล้าเหนือคือหัวเวียงที่นั่นแล

ลุนั้นมานานเท่าใด สุริยวงสะลุทอโยธียาก็เข้าไปปราศรัยกับด้วย นางท้าวเอื้อยหอขวาง ผู้เป็นลูกท้าวติโลกราช สุริยวงสะลุทพญาได้ก็หือ บรรณาการคือผูกมิตร ก็หือแหวนธรรมรงค์คำแก่นางท้าวเอื้อยหอขวาง ผู้ อันเป็นลูกท้าวติโลกราช นางจักหืออันใดแก่สุริยวงสะลุทกับเอา นางท้าว เอื้อยหอขวางว่าเจ้าจักมักประโยชน์เยื้องใดชา จักประสงค์สังชา

ที่นั่นสุริยวงสะลุทตอบว่า เราหากใครได้ยังรัตนพุทธรูป พระแก้ว เจ้าสิ่งเดียวแล

เมื่อนั้นนางท้าวเอื้อยหอขวางเอาพระแก้วใส่โกศแก้วแล้วเจียดเสีย หือดี แล้วใส่ในถง หือข้าชายผู้ ๑ ชื่ออ้ายกุนเอาไปส่งหือสุริยวงสะลุทในวัด เวฬุวันอารามคือวัดกู่เด้านั้นแล สุริยวงสะลุทคิดว่าได้พระแก้วเจ้าก็พินเอาไม้คือ ปล้องมาท่อน ๑ แล้วสลักหือเป็นพุทธรูป ขวักท้อมภายในหืออกดวง เอาพระแก้ว ใส่ไว้ยังในท้องแล้ว เจียดทาแล้ว ด้วยรักหาคำดีงามแล้ว ก็เอาเมื่อสู่มือง อโยธียาอันเป็นเมืองแห่งตน ค้นว่าถึงแล้วก็บบอกหือใฝ่รู้สักคนก็เอารัตน พุทธรูปแก้วองค์นั้นไปไว้ยังวัดรัตนะพูน บานานเท่าใดสุริยวงสะลุทนั้นก็ตายไป

ที่นั่นนางท้าวเอื้อยหอขวางรู้ข่าวว่าสุริยวงสะลุทนั้นตายไป นางท้าว เอื้อยหอขวางก็มีบุพพินเนหาพยาธิก็เกิดมี ลวดจตุตมรณาไปวันนั้นแล³

³ ข้อความต่อไปนี้ยืดยาว ไม่อาจเอาใส่ไว้ในเรื่องเพราะจะทำให้ยืดขาดน่าเบื่อ แต่จะตัดทิ้งก็ไม่ได้เพราะความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องจะขาดหายไป จึงนำมาใส่ไว้ในเชิงอรรถ

ตำนานพระแก้วขาวหรือตำนานพระเสด็จมณีซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดเชียงมั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่กล่าวว่า เทวดาส่งพระแก้วขาวไว้ที่เมืองละโว้ ต่อมา เมื่อพระนางเจ้าจามเทวีเสด็จจากละโว้มาครองเมืองหริภุญชัยก็นำพระแก้วขาวติดตัวมาด้วย ต่อมาในสมัยพญายีบาครองเมืองลำพูน พญามังรายซึ่งเป็นกษัตริย์อีกแคว้นก็ตีลำพูนหรือหริภุญชัยแตก ทรงนำพระแก้วขาวติดตัวมา ต่อมาในสมัยพระเจ้าติโลกราชถูกอัญเชิญพระแก้วขาวไปประดิษฐานอยู่ที่เจดีย์หลวง ปัจจุบันคือวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตำนานเรื่องนี้กล่าวว่านางท้าวเอื้อยห่อขวางเป็นธิดาองค์หนึ่งของพระเจ้าติโลกราช คำว่านางท้าว น่าสนใจ มีคำว่าท้าวต่อจากนาง อาจเป็นตำแหน่ง หรือเป็นคำยกย่องสตรีสูงศักดิ์ที่อยู่เป็นโสดจนเลยวัย เพราะอะไรนางจึงไม่มีคู่ครองในตำนานไม่ได้บอกไว้

นางคงเหงา คงว่าเหว่ อาจถึงขั้นโดดเดี่ยวเดียวดายด้วยซ้ำ

กำเนิดของนางสูงส่ง เป็นถึงราชธิดาแห่งกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชอาณาจักรล้านนา คือพระเจ้าติโลกราช ในสมัยของพระองค์ พระเจ้าติโลกราชแผ่พระเดชานุภาพเป็นที่ครั้นคร้ามไปทั่ว ความยิ่งใหญ่ของพระองค์ไม่มีกษัตริย์แคว้นแคว้นใดทัดเทียมได้ นอกจากราชอาณาจักรอยุธยา ชายหนุ่มที่คู่ควรกับนางท้าวเอื้อยมีแต่โอรสของกษัตริย์อยุธยาเท่านั้น แต่ทั้งสองอาณาจักรต่างสถานภาพเป็นคู่ปรับกัน ไม่ได้เป็นมิตรไมตรีต่อกัน นางท้าวเอื้อยจึงถูกทอดทิ้งให้ค้างเติ่งจนกลายเป็นสาวทिनทิก

ในสมัยพญาออดเชียงรายครองอาณาจักรล้านนา นางท้าวเอื้อยห่อขวางยังมีชีวิตอยู่ นางเองเป็น ราชธิดาของพระเจ้าติโลกราช แต่พญาออดเชียงรายเป็นหลานปู่ของพระเจ้าติโลกราช นางท้าวเอื้อยจะเป็นป้าหรือเป็นอาของพญาออดเชียงราย

ตำนานไม่ได้บอกไว้ แต่นางคงจะมีอายุมากแล้ว อาจารย์สี่สิบปีขึ้นไป ในวัยอัน
 อับเฉา ในช่วงเวลาที่แต่ละวันมีหน้าตาคล้ายกันจนซ้ำซากอยู่อย่างนั้น มีพระหนุ่ม
 รูปหนึ่งมาติดพันนาง แต่พระหนุ่มไม่จริงใจหวังปองในพระแก้วขาว แต่ไม่ใช่ตัวนาง
 นางเองอาจลุ่มหลงมัวเมา จนลืมหูลืมตาไม่ขึ้น จึงแอบเอาพระแก้วขาวมอบให้ผู้ชาย
 ที่เป็นพระหนุ่ม พระหนุ่มได้ในสิ่งที่ปองหวังก็หนีลงไปยังราชอาณาจักรอยุธยา

ตำนานเขียนไว้ว่าที่นั่นนางท้าวเอี้ยหอขวางรู้ข่าวว่าสุริยะวังสะผู้้นั้นตายไป
 นางท้าวเอี้ยหอขวางก็มีบุพผินหาพยาธิตกเกิดมี ลวดจตุตมรณาไปวันนั้นแล...
 แปลว่าเมื่อนางท้าวเอี้ยหอขวางข่าวว่าชู้หนุ่มสิ้นชีวิตไปแล้ว นางท้าวเอี้ยก็เกิด
 อากาการบุพผินหาพยาธิตก คือป่วยไข้เนื่องจากความเส่นหาอาลัยอาวรณ์ แล้วก็เลยเสียชีวิตตามไปอีกคน

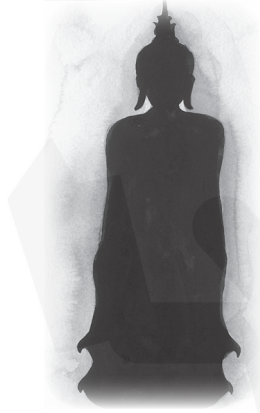
นางผู้หนึ่ง

สตรีสูงศักดิ์

อยู่เลยวัยสาว จนถึงวัยร่วงโรยอับเฉา

นางโดดเดี่ยวหรือไม่ นางอภักดิ์หรือไม่ แท้ที่จริงนางอาจจะไม่ตรอมใจจนสิ้นชีพ
 อย่างในตำนานว่าไว้ก็ได้ นางอาจถูกสำเร็จโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจบังเกิดชาติ
 มาณะเยี่ยงนางในราชตระกูลทั้งหลาย อาจสำเร็จโทษตัวเอง แต่ก่อนที่นางจะจบชีวิตลง
 นางคงถูกเคียดกรำทั้งทางร่างกายและความรู้สึกขนาดหนัก

นางเช่นนี้ไซคิตี หรืออภักดิ์

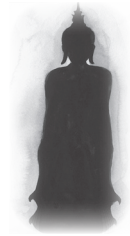

TK
park
อุทกศาสตร์
ห้ำ
ปู่เสาะ ย่าเสาะ

ปู่แสะ ย่าแสะ

แม้คุณตาจะชอบเล่าเรื่อง แต่มักไม่ชอบเล่าอะไรจนหมด มักจะไล่ให้หลานสาวไปอ่านเอาเองจากเรื่องราวที่ตัดออกจากอักษรโบราณล้านนาที่เรียกว่าตัวเมืองมาเป็นอักษรไทย แต่นั่นแหละ ขนาดอ่านที่เป็นอักษรไทยแล้วก็ยังยาก ยากด้วยภาษาที่โบราณ ไม่ใช่ภาษาคำเมืองทั่วไปอย่างที่คนเมืองใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

ไหนๆ ก็ไหนๆ แล้ว มุกรินขอถือโอกาสกลับไปที่สารพัดผีอีกครั้ง เพื่ออธิบายผีบางผี ตามที่ได้ซักถามจากตา สารพัดผีที่ตาบอกว่าถอดออกมาจากปฐมมูลก็มีมาตรฐานของครูบาขาวปีที่มุกรินจดมาได้แก่

ผีเสื้อเมืองตาเหลือกเหมือนหมากसान ผีเสื้อบ้านช่างทักกินหมู

อันนี้ที่ก่อนแรกคงไม่ต้องอธิบาย เพราะผู้เฒ่าเล่าไว้แล้ว ผู้เฒ่าของมุกรินก็คือตา ส่วนผู้เฒ่าของตาก็เป็นพ่อแม่แม่เฒ่าเก่าแก่ที่เกิดก่อนตาที่ตาไปสืบไปจำเอาเรื่องราวมาจากท่าน อย่างครูบาขาวปีเป็นต้น

ตอนที่สองของข้อความนี้ ที่ว่าผีเสื้อบ้านช่างทักกินหมู ผู้เฒ่าของมุกรินเล่าไว้ว่า ในทิศนะของครูบาซึ่งเป็นนักบวชในพุทธศาสนา ท่านค่อนข้างต่อต้านพวกผีปีศาจต่างๆ ที่คนพื้นเมืองยังเคารพบูชากันอยู่

ท่านจึงกล่าวว่าผีเสื้อบ้านชอบทักกินหมู

“อันที่จริงผีเสื้อบ้านเป็นผีที่ดี ทำหน้าที่ปกป้องรักษาคนทั้งหมู่บ้าน”

ตาพูด

“แต่ก็อาจจะมีส่วนที่มีคนเจ็บป่วยออกแดด กินยาหมอกก็หม้อต่อ
ก็หม้อก็ไม่หาย ญาติของผู้ป่วยคงไปดูเมื่อ หนูเข้าใจไหมลูก คำว่าดูเมื่อ”

“ไปดูหมอใช่ไหมคะ ตา”

“ใช่แล้วลูก หมออาจจะทำนายว่าถูกผีเสื้อบ้านกระทำ ให้แก้บนเสีย
ด้วยหมู อันนี้แหละคือความหมายของคำว่าชอบทักกินหมู”

“ผีปกกะโหลังโพงตง ผีโพงลงท่า ผีฟ้าผ่านอนสะแคง ละตา”

“ผีปกกะโหลังเป็นผีป่า ผมเผ้ายาวเพื่อยดคลุมลงถึงตาตุ่ม หนวด
เครายาวระลอก เป็นผีสกปรกและเดาใจยากมาก บางทีก็ดี บางทีก็ร้าย
ยายของหนูเคยพูด สมัยก่อน เมื่อยายยังเป็นสาว ยังไม่รู้จั๊กกับตา
แถววัดพระพุทธรบาทสี่รอย อำเภอแม่วิม เป็นป่าลึกศึกใหญ่ ลึกลับ
ดำมืดจนผีปกกะโหลังออกมาร้อง มันร้องว่าปก...ปกกะโหลัง ร้องซ้ำๆ
เสียงเยือกเสียงเย็น แต่ที่ตาได้ยินได้ฟังมาจากเมืองพานบ้านเกิดของ
ตาเป็นอีกอย่าง ผีปกกะโหลังจะอยู่ในป่า ป่าใหญ่เยือกเย็นฉ่ำชื้น
ตลอดปี สมัยตายังเด็ก เวลาจะเข้าป่า พวกผู้ใหญ่จะกำชับหนักกว่าอย่า
ซุกซน อย่าเตลิดไปไกลจนกูไม่ได้ อาจไปพบผีปกกะโหลัง หากอารมณ์ไม่ดี
มันจะเอาเราไปกิน แต่บังเอิญหากอารมณ์ดี ผีปกกะโหลังจะทดสอบ
ความกล้าหาญและความอดทนของเรา มันจะให้เราใช้เข็มใช้หาบนหัว
แต่บนหัวของมันไม่มีหรือก่เห็นหา แต่กลับมีแมงป่องแมงเวาและ
ตะขาบพิษร้ายไต่คัลานยั่วเยี้ย หากเราสติแตกวิ่งหนี ผีปกกะโหลัง
จะจับเราฉีกแข้งฉีกขา แต่หากเราข่มใจไว้ได้ ผีปกกะโหลังจะถอนผม
เส้นหนึ่งให้เรา ผมนั้นจะเป็นผมทอง”

“โพงดงละตา”

“เป็นผีชนิดหนึ่งอยู่ในป่า บางทีก็เรียกว่าผีหัวไฟ เวลามันเคลื่อนไหว จะมีสะเก็ดไฟพุ่งพรูจากหัวของมัน

“ผีโพงลงท่า ผีฟ้าผ่านอนสะแดง”

“ผีโพงเป็นคู่กับผีสี้อ ชอบหากินเวลาตีกินค้ำคิน ชอบไปตามทุ่งตามท่าที่แฉะที่ชื้น ผีฟ้าผ่านอนสะแดงไม่มีความหมายอะไรพิเศษ นอนสะแดงคำไทยว่าอะไร”

“นอนตะแดง”

“จะถามอะไรอีกไหม ต่างวงแล้ว”

“ผีภม ผีพราย ผีชะววยล่องท่า ผีฟ้าผ่าตอกของ คืออะไร”

“ผีภมผีพรายเป็นคำเรียกติดกัน คำว่าภม คุรบาชาวปีทำงานเขียน แยกต่างหากจากคำว่าพรหมที่หมายถึงพระพรหม ผีภมผีพรายเป็นผีไม่มีดี ชอบเบียดเบียนทำร้ายคน หนูเคยได้ยินเรื่องพรายทับใหม่ลูก พรายคือผีชั่วร้ายชนิดหนึ่ง หากพูดเป็นภาษาทางการแพทย์ก็อาจพูดได้ว่าเป็นอาการชนิดหนึ่งที่เกิดกับคนไทรอยด์เป็นพิษ เรื่องนี้ถ้าเล่าแล้วจะยาว หนูจะฟังไหม”

“ต่างวงแล้ว หนูไม่อยากกวนตา”

“ติดลมเสียแล้ว พรายทับมักเกิดกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย หากใครโดนพรายทับ จะผอมแห้งแรงน้อย กลางวันสายตาไม่สู้แสง จะต้องหลบซ่อนอยู่แต่ในที่มืดสลัวอย่างในเรือนนอนเป็นต้น จะกินจุ กินเหมือนยัดโง่งยัดโหดกับคนปกติทั่วไปแต่ไม่ค่อยมีบ่ามีแรง อันนี้เป็นเพราะกระบวนการเผาผลาญในร่างกายทำงานเร็วผิดปกติ แต่คนสมัยก่อนไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ จึงคิดว่าเป็นเพราะมีพรายเข้ามาทับ หรือเข้ามาสิงในตัว ส่วนผีชะววยล่องท่าตายังไม่มีความรู้ ถามท่านพระครู

ท่านเองก็ไม่รู้เหมือนกัน คงเป็นผีอะไรสักอย่างที่ขึ้นๆ ล่องๆ ตาม
ท่าน้ำ ผีฟ้าผ่าตกของก็คือผีที่ฟ้าผ่าตกเพียง

“ต่อไปตาจะอธิบายเลยดีกว่า **ผีตายโหงตายท่า บ่มีค่ามีสิน
มักทักกินขึ้นไก่** ผีตายโหงตายท่าถือว่าดูร้าย ตายโหง คือตายไม่ดี
ไม่ได้ตายเพราะป่วยไข้หรือหมดอายุ แต่ตายเพราะถูกคนอื่นฆ่าตาย
เพราะประสบอุบัติเหตุ ตายเพราะฆ่าตัวเองตายเป็นต้น ผีตายท่า
คือตายคราวละมาก ๆ ที่เรียกว่าห่าลง ผีเหล่านี้คนโบราณบ้านเรา
ถือว่าเป็นผีไม่มีค่าอะไร ชอบไปทักคือกระทำให้คนอื่นป่วยไข้เพื่อ
จะได้กินเครื่องเช่นสังเวद्यคือเนื้อไก่”

“**ผีควายผีช้างผีกระด้างเงินเงิน อยู่บ่เมินก็ออกเป็นผีเล็กผีน้อย**
ไม่ค่อยมีความสำคัญอะไรนัก **ผีศิลปินแปดศิลปิน** **ผีปู่เฒ่าหลงทาง**
อันนี้ตาอธิบายไปแล้ว **ผีมักกินมักทาน** **เถียงกันดั่งเต็มวัน** อันนี้
ท่านครูบาชาวปือยากแขวงพวกที่ชอบอ้างเรื่องศิลปะเรื่องทานแต่
ปฏิบัติไม่จริง **ผีมักทักผัดคน** คือผีทำร้ายคนผัด **ผีปู่ผีย่า** **ผีมักว่าบ่าวสาว**
หมายถึงผีปู่ย่านั้นเอง **ผีปู่ย่า** เป็นผีที่ถูกสถาปนาขึ้นมาเพื่อควบคุม
ความประพฤติของหนุ่มสาว **ผีเสื่อวัดเสื่อบ้าน** คือผีรักษาวัดวาและ
ผีที่รักษาหมู่บ้าน **ผีชี้หย่าน** คือผีชี้แจงการงาน **ผีชี้กล้วยไม่กล้าแข็ง**
ผีพ่อผีแม่ คงไม่ต้องอธิบาย หมายถึงพ่อแม่เราที่ท่านล่วงลับไปแล้ว
ผีรับรู้แหวทางเทียว คือผีร่อนเร่หน้าเวทนา ต้องเดินทางแสวงหาที่จะแหว
จะแหวจะอยู่ตลอด...”

“**ผีกะยักษ์** **ผีมักลักเข้าคน** คือผีกะที่ดูร้ายยิ่งกว่าผีกะทั่วไป
ผีกะไม่ใช่ผีที่มากะมาเลี้ยง หรือผีของนักส่องกล้องวัดระดับทางนะลูก
คำว่าผีกะมาจากคำว่า ผีตะกะละ คนตะกะละคำเมืองบ้านเราว่าคนชี้
กะผีกะชอบเข้าไปสิงคนอื่นแล้วกระทำร้ายย่ำยืมเหงกายใน ให้คนผู้นั้น

เจ็บปวด แล้วจะเรียกร่องกินไกกินหมู กินจิ้นลบบแกงอ่อม หากไม่ได้กินก็จะไม่ออกไปจากร่างนั้น จะบิดได้ให้ทุกข์ทรมานปานจะขาดใจ พอญาติๆ เขาทำตามความต้องการ มันก็ออกจากร่างไปผีทุ่งผีนา ผีปู่ทาศี้อู๋ ผีหมา ผีแมว ผีมันผีเงี้ยวพวกมันไม่สลักสำคัญอะไรข้ามไปได้

“ผีอี้ย้อยตามอย ผีตงผีตอยแวดบ้อง ช่างล่องคองขี้ม้า อันนี้ท่านรวมเอาผีหลายๆ ชนิดมากล่าวพร้อมกัน ผีอี้ย้อยเป็นผีชนิดหนึ่งอยู่ในป่า ผีตามอยขาวารูปร่างหน้าตามันงามนักงามทั้งผีหนุ่มผีสาวตามันมมอยๆ คือตาปรอยๆ ชวนหลง อันนี้โบราณท่านสร้างไว้เพื่อปรามหนุ่มสาวเวลาไปป่าแล้วไปประสบพบเห็นคนแปลกหน้าอย่าเพิ่งผลีผลามมีใจรักชอบ ผีตงผีตอยคือผีป่าทั่วไป แวดบ้องคือ ผีม้าบ้องมันชอบขี้ม้าไปตามตรอกซอกซอยต่างๆ เฮอ...”

ตาถอนใจยาวๆ ตาคงเหนื่อย มุกรินเองยังเหนื่อยจะแยเลย เรื่องผีเนี่ย ขอพักไว้ก่อนนะ คราวนี้มุกรินจะเล่าแทรกเรื่องของตัวเองบ้าง

ความจริงมุกรินก็เป็นสาวสติไสสมวัยคนหนึ่ง...ว่าเข้านั้น ไม่ใช่พวกเรียนเก่งติดท็อปเท็นของโรงเรียน ไม่เคยได้สี่ทุกวิชาสักเทอม หลายๆ วิชา ก็เป็นเรื่องสุดจะฝัน อย่างพวกงานช่างงานประดิษฐ์อะไรนี่ยอมรับเลย หลายๆ อย่างครูควรให้เกรดแก่แม่มากกว่า คิดว่าครูก็คงรู้แต่แกล้งไม่รู้เพื่อให้มันพ้นๆ ไปเสีย

ข้อบกพร่องอื่น ๆ ก็มีมาก เช่นกินตรงไหนก็ทิ้งไว้ตรงนั้น อันนี้แม่บ่นจนเลิกบ่นไปเอง แต่มุกรินก็ยังพยายามอยู่นะ หรืออย่างความขี้ลืม เช่น ลืมเอาการบ้านไปส่ง ต้องกระวีกระวาดโทร.กลับ แล้วก็เป็นที่ทุกข์ของตาที่ต้องเอาการบ้านไปส่งให้มุกรินที่โรงเรียน ตาไม่บ่นอย่างแม่ แต่ตาโทษว่าถ้าลืมอีกต้องตัดดอกซื้อความดีเมืองส่งตาสองหน้าสามหน้าก็ว่ากันไป

ตกมาถึงตอนนี้ หลานสาวของตาเรียนตัวเมืองได้เยอะแล้ว อ่านเอกสารโบราณได้พอสมควร แต่หากเจออะไรที่ยากๆ ก็อยากเธออีกๆ แล้วทำตากล้ากลับแก้งว่าเป็นลม

มีเรื่องหนึ่ง มุกรินอยากให้เพื่อนๆ ได้รู้ เกี่ยวข้องกับสารพัดผีที่ตาเล่าด้วย เรื่องนั้นคือผีปู่และย่าสะ

เพื่อนๆ รู้จักไหม เคยไปร่วมพิธีเลี้ยงดงหรือพิธีอัญเชิญผีปู่และย่าสะลงทรงไหม เป็นพิธียิ่งใหญ่ ถือว่าเป็นประเพณีประจำปีของเมืองเชียงใหม่ด้วยซ้ำ ทำทุกปีที่ดงพิธีตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง เชียงใหม่ พิธีก็เคยถ่าย นักข่าวก็เอาไปทำข่าว แต่ทำบนพื้นฐานของความไม่เข้าใจ

ไม่รู้ที่มาที่ไป ไม่รู้กลุ่มก้อนความคิดที่ซ่อนอยู่หลังพิธี เขาเลยรีบสรุปแล้วประมาณว่าเป็นพิธีป่าเถื่อน ที่จริงมันไม่ใช่อย่างนั้นเลย ที่เขาว่าป่าเถื่อนก็เพราะในพิธีจะมีการอัญเชิญปู่และย่าสะมาทรง ปู่และย่าสะแต่เดิมเป็นยักษ์ ธรรมชาติของยักษ์ก็ต้องกินเนื้อดิบๆ เมื่อมีการทรงร่างทรงจึงต้องกินเนื้อดิบๆ นักข่าวไม่เข้าใจตรงจุดนี้

ปู่และย่าสะเป็นยักษ์ ต้องจำตรงนี้ให้ขึ้นใจ

อาจารย์ท่านหนึ่งของมุกรินเคยเขียนถึงปู่และย่าสะไว้ดังนี้ เพื่อนลองอ่านดูนะ

หากเอ่ยคำว่ายักษ์ เชื่อว่าคนไทยทุกคนคงจะรู้จักดี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความว่า ยักษ์ เป็นอมนุษย์จำพวกหนึ่ง มีรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวอก ใจดำ อ้ามหิต **ชอบกินมนุษย์**

คนแต่ก่อนกลัวยักษ์มาก ประมาณแก๊งกวางกลัวเสือกระทิง เพราะคนเป็นอาหารของยักษ์เหมือนแก๊งกวางเป็นอาหารของเสือ ความกลัวยักษ์ ของคนไทยเห็นได้ชัดจากวรรณคดีแบบฉบับ เรื่องต่างๆ โดยมากยักษ์มักเป็นตัวละครฝ่ายร้าย แต่เวลารบกัน ยักษ์มักจะแพ้มนุษย์ทุกที พระเอกก็มักจะได้อุปการะจากยักษ์เป็น ภรรยา

ลักษณะการสร้างเหตุการณ์ในวรรณกรรมอย่างนี้ สะท้อน ถึงความกลัว และความต้องการจะเอาชนะสิ่งที่ตัวเองกลัว

กล่าวนำมายัดยวาก็เพื่อจะชักชวนท่านผู้อ่านไปรู้จักกับยักษ์ เชียงใหม่ เป็นยักษ์เฒ่าสองผิวเมีย ดูร้าย กินคน ยังมีชีวิตอยู่ในจิตใจของคนบางส่วน แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ ยักษ์เฒ่าผิวเมียคู่นี้ มีชื่อว่าปู่และย่าสะ

ปู่และย่าสะมีเรื่องราวพิลึกพิลั่นปรากฏอยู่ในตำนานล้านนาหลายเรื่อง เช่นตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเชียงใหม่ปางเดิม ตำนานสุวัณณะคำแดง ตำนานพระบาทดอนกลาง ตำนานวัดดอยคำ เป็นต้น

ตำนานเชียงใหม่ปางเดิม ระบุว่าปู่สะกับย่าสะเป็นหนึ่งในกลุ่ม**ชนเมือง**(อารักษ์หรือวิญญานศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาเมือง) ในคำแข่งสบถสาบาน ฉบับวัดหัวฝาย อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เอ่ยว่าดอยเหนือดอยใต้เป็นชนเมือง ดอยเหนือหมายถึงดอยสุเทพ ดอยใต้หมายถึงดอยคำ อีกความหมายหนึ่งก็คือปู่และย่าสะนั่นเอง

คำแข่งสบถสาบาน เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในการ**ตัดถ้อยสินความ**ในสมัยโบราณ จะมีการสาปแช่งผู้ให้การเท็จ จะมีการสบถสาบาน โดยอ้างเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มาเป็นสักขีพยาน เนื้อความน่าสนใจ จะเอามาลงหมดก็จะยาวเกินไป ขอคัดบางส่วนมาลงไว้ดังนี้

เซนเมืองเจ้าทั้งหลายชูแห่งชูที่(ทุก ๆ ที่) หมายถึงเจ้าคำแดง มังราย ศรีสองเมือง **คอยเหนือ คอยใต้** ลุมชาว ชิงชะ ลงดำ ผีหอพับหอหาง พระกุม พระกัน แลเทพดาอันอยู่รักษากำแพง เวียงทั้ง ๔ ด้านแลประตูทั้ง ๕ ไปไว้ แลเทพดาอันอยู่รักษาวัดวา อารามแลพระมหาชินธาดูเจ้าที่นี้เป็นเค้า แลสุริโยเทครัว ยักโข ยักชี จามเทวี อนันตยศ มหาอนันตยศ แลช่างผู้ก่างาเขียว ๑๖ ตน อันอยู่เฝ้ารักษามหาชินธาดูเจ้าเมืองหริภุญชัยกิติ ผู้ข้าขอรานา เจ้าทั้งมวลลชู้พระองค์ จูงจักลงมาเป็นทักษิณะ-สากสี (มาเป็น ลักชีพยาน) ตั้งหน้าอยู่ถ้ำดาฟัง ยังคำสัจจะสบถเรื่องนี้ แลมา เล็งต่อผ่อคอยดยังผู้ชื้อแลผู้บ่ชื้อในอารามที่นี้ ในวันนี้ ในยามนี้ ดีหลี

บัดนี้เป็นคำกับด้วยกัน จึงพากันเข้าไปสู่กว้าน(ศาล) หื้อขุน พิจารณาว่าอัน บัดนี้ขุนกว้านพิจารณา ตัดคำต่อ(คดี) นี้บ่ตก จึงจักพาเอาตัวเขามาตามเทียนส่องน้ำพระเจ้าแก้วทั้งสาม (จุดเทียนต่อหน้าพระรัตนตรัย) มีวรงค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเค้าเป็นประธาน ขอหื้อเป็น สุกตติคมณะ สภาวะบริบูรณ์ แก่ใจเขาในวันนี้ยามนี้ ดีหลีเทอะ

ได้ชื้อว่าเป็นผู้บ่ชื้อ ในภาวชาตินี้ หื้อมันพลันวินาศ ฉิบหายตายวาย หื้อจิบ(พินาศ) เหมือนกอกกล้วย หื้อม้วย เหมือนกอกเลากอกคา ไปทางน้ำหื้อเรือล่มแพจมตายเป็นอาหาร

แกจ้กั้เข้่มังกร เจือกงาปลาฬ่าท้งหลาย ไปทางบกหื้อตายเสือกิน
 ซ้างฆ่า หื้อตายถูกอะม็อกสีนาค(ระเบิด ปีน) อย่าคลาดอย่าคลา แ
 มั่นอยู่ก็หื้อเป็นพยาธินานาต่าง ๆ เป็นต้นว่าเจ็บหัว ปวดท้อง กิวได้
 ซี้รากสองคลอง(อหิวาตกโรค) ลงด่าลงแดง ถูกตุ้ลองของร้าย
 ท่านตาย พยาธิ ๙๖ จำพวกอย่าได้ขาดในสันดานตัวตนแห่ง
 มั่นสักวันสักยาม แม้นกระทำอันใดก็ดี ก็อย่าหื้อวุฒิสังสั๊กอัน
 (อย่าให้เจริญในทุกประการ) หื้อหันเหตุแต่ปัจจุบันวันนีวันพรุก
 (พรุ่งนี้) ไปไจ้ ๆ ครั้นจุติตายก็หื้อเอาตัวตนไปปรากฏบังเกิดใน
 อบายภูมิท้ง ๔ มีอเวจันรกเป็นเรือนต้น ครั้นพ้นจากรกแล้วก็
 หื้อได้เกิดเป็นเปรตเผ่าอยากอาหาร เป็นดังหลักตอค่างสงสาร
 เป็นดั่งก้อนหินก้อนผาอันใหญ่หนักดีหลี

คอยเหนือดอยใต้ในคำแข่งหมายถึงคอยสุเทพกับคอยคำ
 คอยสุเทพเป็นที่อยู่ของปู่แสะ คอยคำเป็นที่อยู่ของย่าแสะ

**เรื่องราวเกี่ยวข้องกับปู่แสะย่าแสะสะท้อนถึงความคิด
 ความเห็น ความเชื่อ ความฉลาดหลักแหลมของคนโบราณ
 หลายประการ ลองฟังดู ข้อความตอนนี้เก็บมาจากตำนาน
 เชียงใหม่ปางเดิม**

ที่นี้จักกล่าวพื้นปูเสะย่าแสะอันอยู่ดอยเหนือดอยใต้ก่อนแล
 ปางเมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงมานและไปเข้าสู่ปรินิพพานที่วันนั้น
 พระพุทธเจ้าก็เคืองใจว่า กูตถาคตะก็จักไปโปรดปานสัตว์(สัตว์ที่มี
 ปรารถนา) ทั้งหลายก่อนแล้วอัน เทวดาอินทราพรหมทั้งหลาย มี
 พระยาอินทราชาเป็นประธานก็ยินดีสาธุการมากนัแล้ว ก็หื้อหา
 ฝนเงินห้าฝนคำตกลงมาเรียรายผายปูชาพระพุทธเจ้ามากนั
 วันนั้นแล ในเงินแลคำทั้งมวลก็ไหลเข้าไปในพื้นดอยม่อนนี้
 นับเลี้ยงแล ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าก็กล่าวเชิงมหาอนันทะว่า

ดูราวอานันท์ ภายหน้าดอยม่อนที่นี้จักได้ชื่อว่าดอยคำว่าอันแล
 ในกาลนั้น ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าก็ลวดไปเมตตาใคร่สร้าง
 งามเชิงชาวทมิฬทั้งหลายว่า บ้านเมืองที่นี้เป็นอันห่าง
 (เปลวร้าง) สูญหายเสีย หากคนไปได้ตั้งฤชา ชาวเมืองทมิฬทั้งหลาย
 ไหว้สาพระพุทธเจ้าว่า ยังมียักษ์สองตัวผิวเมียบ ปรากฏชื่อว่าปุและ
 ย่าและอยู่ดอยเหนือดอยใต้ ก็มากำจัดคนทั้งหลายก็ลวดวินาศ
 ฉิบหายตายไปเสีย ตั้งอันจึงเป็นบ้านห่างไปเพื่ออันแล

พระพุทธเจ้าได้ยืนยันคำชาวทมิฬทั้งหลายแล้ว พระพุทธเจ้า
 ก็ลวดไปเมตตาท่ามยักษ์ทั้ง ๒ ตัวผิวเมียบอันอยู่ดอยเหนือ
 ดอยใต้นั้นว่า ดูรายักษ์ ๒ ตัวผิวเมียบ เช่นกูดภาคตะยังท้วงอยู่
 (ยังกระดูกกระดูก, ยังมีชีวิต) ท่านทั้งสองอย่าได้กินคนแถมซ้ำ
 ทอะ เหตุว่าศาสนาพุทธภาคตะจักมาตั้งอยู่ที่นี่เป็นอันมาก
 หลาย เพื่อโปรดยังปาดนสัตว์ทั้งหลายดีหลีตาย ท่านยักษ์ทั้ง ๒
 อย่าได้กินขึ้นคน(เนื้อคน) แถมซ้ำทอะ

ยักษ์ทั้ง ๒ ผิวเมียบก็กล่าวว่า บ่หื้อเผือซ้ำทั้งสองกินคน
 จักหื้อผู้ซ้ำกินอันใดแลชา พระพุทธเจ้าห้ามสองที่สามที ยักษ์
 สองตัวผิวเมียบจึงกล่าวว่า คันอันผู้ซ้ำชอกกินแลเดือนแลคนพระ
 พุทธเจ้าก็บ่หื้อกิน ชอกกินปีแลคนก็บ่หื้อกิน คันอันเผือซ้ำทั้งสอง
 ผิวเมียบชอกกินควายแลปีไหน ๒ ตัวทอะ...(พระพุทธเจ้าก็ตอบว่า) คัน
 อันท่านยักษ์ทั้งสองผิวเมียบยังจักรรักษาฝูงคนแลศาสนาพุทธภาคตะ

หื้อกุ่ม ๕๐๐๐ วัสสาเก่า(หากเป็นเช่นนั้น ท่านจะรักษาผู้คนและ
ศาสนาตราบกระทั่งห้าพันปีใหม่)

ยักษ์ก็พานว่าอามะ เอื้อเผื่อข้าทั้ง ๒ ก็อาจรักษายังผู้คนแล
ศาสนาแห่งพระพุทธเจ้าหื้อกุ่ม ๕๐๐๐ พระวัสสาได้เที่ยงแท้ดีหลี
รุ่งปีไหนเผื่อข้าขอพระพุทธเจ้าแลมิขุสังฆะทั้งหลายมาเมตตา
เผื่อข้าทั้งหลายแต่เทอะ พระพุทธเจ้าก็ป็นศีล ๕ หื้อแก่ยักษ์ทั้งสอง

ผิวเมียนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าก็เสด็จจากที่นั่นไปแล้ว ค้นถึงประเพณีเดือน ๙ ออกมาแล รุ่งปีไหนเขาก็เอาควายดำที่ยังบีตีห้าเทือ แลบเสี้ยลักขณะทีใดไหนนั้น ไปเลี้ยงปู่และย่าและอยู่ดอยเหนือที่ตีนดอยอุจจุப்புพาดาคือดอยสุเทพหนึ่งตัวหนึ่ง ไปเลี้ยงย่าและอยู่ดอยใต้ที่ตีนดอยคำริมน้ำแม่เหียะ”

เมื่อจักพลีกรรมบูชาแกมเลี้ยงปู่และย่าและดอยเหนือดอยใต้นั้น หื้อได้ไปนิมนต์สารูปพระเจ้ายีนองค์ ๑ สูงหื้อพอ ๙ ศอก อันท่านแต้มผ้า คือว่าพระภฏอันท่านบวชแล้วนั้น ไปเมตดาโปรดตามอัธสะเดิม หื้อเอากางห้อยต้นไม้ไว้ที่ไรจักพลีกรรมบูชาแกมเลี้ยงปู่และย่าและหั้น กับหื้อเขาได้ไปนิมนต์เอาเจ้าภิกขุอันเบิกใหม่(เฟ็งอุปสมบท) นั้นมาหื้อพอ ๘ ตน ไปสูตรอบรมพระภฏนั้นทอะ

ต่อขึ้นควายอันซากผีนัน คันคนแลตุ้พระฉันแลกินบ่เลี้ยงนั้น หื้อได้เอาไปฝังเสี้ยยังดิน หย่าได้เอามากินยังบ้านยังเรือนบ่ดีเนอ

นักวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ทั้งหลายเชื่อกันว่าปู่และย่าและเป็นบรรพบุรุษของเผ่าลัวะหรือลวะว่า ไม่ใช่ยักษ์เอ็นเซ็ญใจอะไรทีไหนหรอก ทียกให้เป็นยักษ์อาจเพราะดูร้ายกินเนื้อดิบกระมัง ร่องรอยการกินเนื้อดิบๆ ยังหลงเหลืออยู่ในอาหารของชาวไทย

ล้านนาทุกวันนี้ อาจสืบเนื่องมาจากอาหารลัวะก็ได้ เช่น ลาบ ส้า และหลู้ เป็นต้น ข้อความในตำนานที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้าปราบยักษ์ นั้นสะท้อนร่องรอยอารยธรรมชมพูทวีปเข้ากลมท่อมวัฒนธรรมท้องถิ่น

เขาวงกตอย่างนั้น

ข้อความในตำนานอื่นๆ มีบ้างกล่าวโลดโผนออกไปว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาแถบถิ่นทุรกันดารแถวนี้ ยักษ์เฒ่าสองผิวเมียเห็นเป็นคนที่โล่กิน เกิดการประลองฤทธิ์กัน คล้ายจะเป็นการประลองกำลังกันระหว่างอำนาจท้องถิ่นกับอำนาจภายนอกที่เหนือกว่า อำนาจภายนอกคือพระพุทธศาสนา อำนาจท้องถิ่นคือความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีสิง แต่ในที่สุดพระพุทธองค์ก็ทรงทรมานยักษ์เฒ่าสองผิวเมียให้ละมิจฉาธิฐิให้สมาทานเอาศีลห้า แต่ทั้งสองไม่สามารถจะละศีลปาณาได้เพราะชาติกำเนิดเป็นยักษ์ต้องกินเนื้อสัตว์ ทั้งสองต่อรองจนพระพุทธเจ้ายอมให้ยักษ์กินควายน้อยเขาเพียงหุบปีละตัว แล้วมอบภาระหน้าที่ให้ปุ่และย่าและรักษาผู้คนและพระพุทธศาสนาให้ครบห้าพันพระวัสสา

บางตำนานก็กล่าวความเพิ่มเติมอีกว่า แม้ว่าปุ่และย่าและจะละสันดานเดิมที่ต้องกินเนื้อไม่ได้ แต่ลูกชายของปุ่และย่าและจะได้ ลูกชายของทั้งสองชื่อสุเทวะ สุเทวะเลื่อมใสในพระพุทธ

ศาสนาจึงขอบวช พระพุทธเจ้าอนุญาตให้บวชได้ แต่ให้เป็นเพียงพระฤๅษีเท่านั้น เรียกขานกันต่อมาว่าสุเทวฤๅษีสุเทวฤๅษีมีหลายองค์ สืบลำดับกันมาหลายชั่วรุ่นคน ถึงรุ่นที่ ๑๘ เรียกเท่ ๆ ว่าสุเทวฤๅษีที่ ๑๘ ท่านคือผู้สร้างเมืองหริภุญชัยแล้วใช้เทวดาให้ซีกอไฟไปอัญเชิญนางจามเทวีจากเมืองละโว้หรือลพบุรีมาครองหริภุญชัย

สุเทวฤๅษีทุกคนพำนักที่ดอยอ้อยช้าง ต่อมาเรียกว่าดอยสุเทพตามชื่อฤๅษีสุเทวะ นั่นเอง

คนโบราณท่านฉลาดหลักแหลมมาก ท่านเห็นว่าคนกลัวยักษ์ ภูและย่าแสะเป็นยักษ์ที่ชาวเชียงใหม่กลัวมาก ท่านจึงสถาปนาย่อยกให้ภูและย่าแสะเป็นหนึ่งในกลุ่มเขนเมืองซึ่งมีหน้าที่พิทักษ์รักษาผู้คน บ้านเมืองและพระวรพุทธศาสนาให้สถาพรรุ่งเรืองตลอดไป ปัจจุบันการเลี้ยงหรือการบูชาภูและย่าแสะไม่แยกทำอย่างในตำนานแล้ว เอามาทำรวมที่เดียวคือที่ตั้งภูและย่าแสะที่ตีน ดอยคำ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ส่วนสถานที่สำหรับบูชาภูและตามในตำนานบอกว่าจัดทำกันที่เชิงดอยสุเทพนั้น เดิมนี่กลายเป็นส่วนหนึ่งของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชาวบ้านจะเข้าไปจัดพิธีปลีกรรมตามความเชื่อก็คงลำบาก เพราะเป็นสถานที่ทางราชการไปเสียแล้ว

ก็เลยเอามาจัดรวมกันที่เดียวอย่างที่ว่ามาแล้ว

ขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๙ เหนือหรือเดือน ๗ ใต้ของ
แต่ละปี จะมีพิธีเลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะที่ดงแห่งนี้ ชาวบ้าน
จะเรียกก่ายๆ ว่า เลี้ยงดง คนจะหลังไหลไปร่วมพิธีจน
คลาคล่ำ จนเสียงจักจั่นเรไรถูกเสียงคนกลบหายไปสิ้น
พิธีกรรมทั้งสี่ลับ ขลัง และนำพรันพรียงสดสยง จะมี
การฆ่าควายดำขนาดเขาเพียงหูแล้วเอาเนื้อควายมาทำ
ลาบ ส้า ทำอาหารดิบและอาหารสุกไว้เลี้ยงปู่แสะย่าแสะ
จะมีการเออภาพพระบฏมาแขวนกับกิ่งไม้หมายแทน
เออพระพุทธรเจ้ามาทรมานหักล้างมีจคาทิสฐิของปู่แสะ
ย่าแสะ จะมีพระบวชใหม่มาร่วมพิธีค่อนข้างมาก จะมี
การอัญเชิญวิญญาณปู่แสะย่าแสะ ลงประทับร่างทรง
พอผีลง ร่างทรงจะกินเหล้าดูเด็ดมาก กินเนื้อดิบๆ
ลงจากหอไปนั่งคร่อมหนังควายที่เพิงฆ่าตายสดๆ ร้อนๆ
ร่างทรงจะทำกิริยาอาการบางอย่างของยักษ์ที่ทั้งสี่ลับ
สี่กลับและ น่ากลัว โดยรวมๆ แล้วแสดงออกถึงอำนาจ
ความป่าเถื่อน ความเป็นผู้อยู่นอกว่า

เล่นกับเหยื่อจนเบื่อ ยักษ์จะไปฉกพวงเนื้อสดๆ
ที่ห้อยแขวนกิ่งไม้มาเคี้ยวกินงูดๆ งามๆ แล้วจะไปสอดส่อง
ด้อมมองตามหออารักษ์หรือหอเสนเมืองอันเรียงรายอยู่ใน

บริเวณพิธี ฉวยฉกจก้วงนั้นๆ นี่ๆ ออกมากิน แล้วจะไปห้อย
 โหนโจนทะยานเครือเขาเถาว์วัลย์พันห้อยย้อยยไม้ บางปีจะ
 ขึ้นไปสูงมาก นอนทอดตัวกับเถาว์วัลย์ต้องแต่ง ทำท่าอ้อมเอม
 เอาไม้จิ้มฟัน อันเท่าขลุ่ยแยงตามชอกฟัน ครั้นเล่นห้อยโหน
 โตนไต่ไม้ใหญ่ไม้สูงจนเบื่อแล้ว ยักษ์จะเข้ามาไหว้พระบฏ
 ซึ่งบางปี กิริยาอาการบางอย่างคล้ายต่อต้านประลองฤทธิ์
 คล้ายขัดข้อประลองกำลังกันระหว่างผีกับพุทธ แต่แล้วผีก็ยอม
 สยบต่อพุทธ

พิธีกรรมนี้จัดขึ้นทุกปี มีแง่มุมน่ารู้ น่าศึกษามาก ปู่สะ
 ย่าสะเป็นยักษ์ เป็นสิ่งที่คนโบราณกลัว แต่ท่านก็มีวิธีจัดการ
 ความกลัวได้อย่างน่าทึ่ง ได้อย่างทรงพลัง ชนิดที่คนปัจจุบัน
 ก็ยังจัดการได้ไม่ดีเท่าท่าน

ทั้งหมดนี้ที่อยู่ในล้อมกรอบ เป็นบทความที่อาจารย์ของมุกรินเขียนไว้ มุกรินขอเพิ่มเติมเรื่องเทพดาอารักษ์หรือที่เรียกเป็นคำเมืองของหมู่เฮาคนเมืองว่าเช่นเมือง(ออกเสียงว่าเงินเมือง) ตรงนี้มุกรินค้นคว้าเพิ่มเติมมาจากส่วนที่ผู้เฒ่าเล่าไว้ คือส่วนที่คุณตาของมุกรินถอดออกมาจากตัวเมือง เช่นเมืองของเชียงใหม่มีดังนี้

เทพดาอารักษ์เช่นเมืองเจ้าทั้งหลาย หมายถึงเจ้าหลวงคำแดง เป็นคำเป็นใหญ่กว่าอารักษ์เจ้าทั้งหลายแล เจ้าหลวงเมืองแคนตน ๑ เจ้าหลวงมังรายตน ๑ มังครามตน ๑ แสนพุดตน ๑ คำฟูตน ๑ ผายตน ๑ กิลนาตน ๑ แสนเมืองตน ๑ สามประญาผิ่งแกนตน ๑ ท้าวลกตน ๑ ท้าวยอดเชียงรายตน ๑ ท้าวอ้ายตน ๑ ท้าวชายตน ๑ แก้วตาหลวงตน ๑ พระแม่กุดตน ๑ พระเมืองแก้วตน ๑ พระเมืองเกล้าตัน ๑ เจ้าพระยาติโลกราชตน ๑ ชู่ชะตน ๑ ร่มขาวตน ๑ ศรีสองเมืองตน ๑ เวียงแก่นตน ๑ ผาบ่องตน ๑ โด่งดำตน ๑ โองคำตน ๑ จักรพานตน ๑ ขุนหลวงวิลังคะตน ๑ **ปู่แสะตน ๑ ย่าแสะตน ๑** พระกุมตน ๑ พระกันตน ๑ พิสนุตน ๑ พระเจ้าตนพ่อตน ๑ พ่อเจ้าฟ้าหลวงชายแก้วตน ๑ พระเจ้าชีวิตกาวิละองค์เฒ่า ตนปราบปถวิล้านนาไทยตน ๑ เจ้าช้างเผือกตน ๑ เจ้ามหาเสฏฐิตน ๑ หอพับตน ๑ หอหางตน ๑ หอยาตน ๑ ปู่ย่าตน ๑ เทวบุตรตน หลวงตน ๑ อารักษ์แม่ฟิงตน ๑ เช่นเมืองมีเท่านั้นแล

ในบรรดาชนเมืองหรืออารัก্ষ์ผู้ปกป้องรักษาเมืองเชียงใหม่ของเรา มีหลายองค์ที่ตัวเองกึ่งๆ อยู่ ไม่รู้ว่าเป็นใครมาจากไหน เช่น เจ้าหลวงเมืองแคน ชุงชะ ร่มขาว ศรีสองเมือง เวียงแก่น ผาบ่อง ได่งค์คำ ไองค์คำ จักรพาน พระเจ้าตนพ่อ เป็นต้น ท่านเหล่านี้ น่าจะเป็นอดีตเจ้าแผ่นดิน แต่ประวัติความเป็นมาลบลือน ส่วนพระกุม พระกัน และพิสนุเป็นชื่อเทพเจ้า หอพับ หอหาง หอยา อารัก্ষ์แม่พิง เป็นชื่ออารัก্ষ์ผู้รักษาสถานที่สำคัญ ปูย่าก็คือผีปู่ย่าบรรพบุรุษ ที่เหลือจากนั้นล้วนแต่เป็นอดีตกษัตริย์หรือผู้นำของพวกเขาชาวล้านนาทั้งสิ้น ที่ไม่ใช่ชาวล้านนาได้แก่ขุนหลวงวิลังคะ

ขุนหลวงวิลังคะหรือขุนหลวงวิรังคะเป็นชาวลัวะ เรื่องราวของท่าน น่าสนใจมาก เป็นเรื่องรักกันทดทีจบลงด้วยความตายของชายกล้าชาว ปาดงผู้ชื่อวิรังคะ มุกรินค่อยเล่าถึงท่านในคราวหน้าก็แล้วกันนะ

ง่วงแล้วละ จะไปนอนแล้ว

ทก

กองไฟในคืนหนาว

กองไฟในคืนหนาว

ต้นปี ๒๕๔๘ อากาศเหน็บหนาวรุนแรง อาจหนาวที่สุดในชั่วชีวิตของมุกกริน

หนาวหนักหนา หนาวรุนแรงจนผิวแห้งแตก ต้องใช้โลชั่นหรือน้ำมันบำรุงผิวเข้าช่วย เสื่อกันหนาว ชุดกันหนาว ถูแก้กันหนาวแบบหนา ๆ แทบไม่ได้ถอดตลอดวันตลอดคืน น้ำดื่มน้ำใช้เย็นเฉียบ จะล้างหน้าหรือล้างมือแต่ละครั้งก็หนักใจ ด้วยว่าน้ำกักหน้ากักมือเหมือนมีปากแหลม ๆ อย่างปากปลาเข็ม เพื่อน ๆ เคยเห็นไหม ปลาเข็มตัวเรียว ๆ เล็ก ๆ ชอบว่ายกระดิก ๆ ขวางแรงน้ำปากมันแหลมอย่างกับเข็มเย็บผ้าเลยทีเดียว

“ยายไม่หนาวบ้างหรือ”

“หนาวเหมือนกันลูก” ยายหันมายิ้มให้เธอ “หนาวก็มาผิงไฟสิ จะได้อุ่นขึ้น”

สาวน้อยส่ายหน้า เธอเองไม่คุ้นกับการผิงไฟ อีกอย่างก็เกรงว่าควันไฟจะเข้าซุกในเรื้อนผม ทำให้ผมเหม็น หากเหม็นก็ต้องสระ... โห้ย แค่คิดถึงน้ำก็ขยาด นี่จะให้สระผมเธอ ไม่เอาดีกว่า

ตากับยายผิงไฟอยู่ด้วยกัน ด้วยเสื่อกันหนาวธรรมดา ไม่หนา

ไม่หนัก ไม่เทอะทะตุ้มตะ ตุ้มตุ้ยเป็นชาวเอสกีโมอย่างหลานสาว
อยู่ได้ไงนะ ไม่ออกห่างจากไฟบ้างหรืออย่างไร

“ยายกับตาอยู่กับไฟตลอดเวลาเหอ”

“หนูก็เห็นนี่” ตาเป็นคนตอบ “อาบน้ำ กินข้าว เข้านอน ตากับ
ยายไม่ได้เอาไฟติดตัวไป”

“ทำไมตากับยายไม่ใส่ชุดกันหนาวหนาๆ”

“นี่ก็หนาวแล้ว” ยายยกแขนให้เธอดูเสื้อไหมพรมแขนยาวที่ยายใส่
“ปรกติดยาสีที่ไหน ไม่หนาวไม่เอามาใส่”

“แต่ผ้าถุงยาย”

ยายหัวเราะ

“มีที่ไหนลูก ผ้าถุงไหมพรม ผ้าถุงขนสัตว์ อย่างดีที่สุดยายก็เอา
กางเกงวอร์มของแม่หนูมาถ่างซ้อนข้างในอีกชั้นเท่านั้น หนูว่าหนาวหนักหรือ
นี่ยังไม่เท่าไร แต่ก่อน ตอนตากับยายเป็นเด็ก หนาวหนักห้วงรุนแรง
หนาวจนนกบินอยู่บนอากาศยังตกลงมาตาย”

ท่าที่จะสนุกอีกแล้ว คงมีเรื่องราวเก่าแก่ให้ฟังแน่นอน มุกริน
เก็บผมเข้าไว้ในหมวกอุ่นมิดชิดแล้วเข้านั่งร่วมกองไฟกับตาและยาย
สายจืดมากแล้ว สิบนาฬิกาเศษ แต่ตะวันยังไม่ออกมาเลย ทั่วบ้านมี
หมอกคลุ้งมัว มองห่างออกไปสักสิบลเมตรก็แทบไม่เห็นอะไรแล้ว

วันนี้โรงเรียนหยุดหนึ่งวันเนื่องจากเป็นวันสถาปนาโรงเรียน
เธอได้หยุด แต่พ่อกับแม่ไม่ได้หยุดเพราะไม่ได้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน พ่อ
ยังคงไปทำงานที่ธนาคารตามปรกติ ส่วนแม่ก็ไปสอนหนังสือโรงเรียน
ประชาบาลตามเคย ตากับยายมีวันหยุดตลอด แต่หากมองกลับมุม
ตากับยาย ไม่เคยมีวันหยุด เพราะทุกๆ วัน ตากับยายยังคงทำอะไร
ต่อมิอะไรเหมือนๆ กันไปในแต่ละวัน ไม่มีเสาร์ ไม่มีอาทิตย์ แต่หาก

อุทยานการเรียนรู้

เมื่อออกจากครอบครัวเดิมคือจากอ้อมอกของพ่อแม่ตน ผู้เป็น
 เขยแทบไม่ได้อะไรติดตัว มาเลย แม้แต่ผีก็ไม่ได้นำออกมาจาก
 ครอบครัวด้วยซ้ำ ต้องทิ้งผีเดิมไว้ที่บ้าน มาเอาผีใหม่อันได้แก่ผีฝ่าย
 เมีย ด้วยเหตุนี้เอง คนเมืองแต่ดั้งเดิมจึงไม่นิยมแต่งงานข้ามผี ผีไหน
 ก็แต่งงานกับผีนั้น ผีมดก็แต่งงานกับผีมด ผีเม็งก็แต่งงานกับผีเม็ง ผีปูย่าก็แต่งงานกับ
 ผีปูย่า หากผีปูย่าไปแต่งงานกับผีมดมันจะยุ่ง ผีมดแต่งงานกับผีเม็งก็ยุ่ง

อีกเช่นกัน แต่ก็ไม่ถึงกับหวงห้ามเด็ดขาด เพียงแต่ว่ามันยุ่งยากในทางปฏิบัติเท่านั้น ทั้งหมดทั้งมวลขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้เป็นเขย พ่อแม่ของเจ้าบ่าวอาจดึงเตือนบ้างในกรณีต่างผี แต่ถึงที่สุดแล้วก็ตามใจลูกชาย เมื่อไปอยู่เรือนหน้าก็ไปเอาผีฝ่ายหน้า แต่ถ้าหากอยู่ไปไม่ปรกติสุข จะกลับมาไหว้ผีที่เรือนเดิมของพ่อแม่ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่จะปฏิเสธผีเรือนใหม่ คือผีของภรรยาไม่ได้เลย

เรื่องผีเป็นเรื่องซับซ้อน ละเอียดย่อน ยากนักที่คนนอกวัฒนธรรมจะเข้าใจ

ในกรณีของตากับยาย การถือผีไม่ค่อยเข้มข้นเท่าคนในรุ่นทวด ยิ่งมาในยุคของพ่อกับแม่ยิ่งหละหลวมไปกันใหญ่ แทบไม่ได้ถามกันเลยว่า ใครสักกัผีไหน พ่อเองงมาก พ่อไม่มีผี พ่อไม่รู้ว่าย่ากับย่าสักกัผีอะไร เมื่อพ่อพาปู่กับย่ามาขอแม่ ตาเคยถามปู่กับย่าว่าถือผีอะไร ปู่ตอบไม่ได้ เพราะปู่เป็นทหารมาจากลพบุรีดินแดนที่ไม่นับถือผี แต่ย่าพอตอบได้ว่า ย่าถือผีปู่ย่า ผีปู่ย่าก็คือ ผีบรรพบุรุษ ถ้าเป็นบรรพบุรุษของอดีตชาติตรียหรือเจ้าผู้ครองนครก็เรียกว่าผีเจ้านาย ผีเจ้านาย ลงทรงได้ แต่ผีปู่ย่าจะไม่ลงทรงเด็ดขาด

ตากับยายต่างถือผีปู่ย่าด้วยกัน ทางตาไม่ค่อยเข้มข้นนักเพราะออกมาทางสมัยใหม่ ตาเองจบวิทยาลัยครู ตาทวดเป็นอดีตตำรวจ สนามสมัยสงครามญี่ปุ่น สายของตาละเลยผีมาพอสมควร แต่สายของยายยังเข้มข้นอยู่ ยายสืบเชื้อสายบูชาผีปู่ย่ามาทุกรุ่น ตกถึงรุ่นยาย ยายไม่ใช่ผู้สืบทอดพิธีกรรมมาโดยตรง เพราะไม่ใช่ลูกสาวคนโตหรือลูกสาวคนเล็กของทวด แต่ยายก็ยังไหว้ผีผีลูก เพิ่งมาเจอจางจนแทบหายไปในเรื่องของแม่ตัวเอง

ในรุ่นทวด ตาทวดมาสู่ครอบครัวยายทวด มีสถานภาพเป็นเขย เป็นผู้ใช้แรงงาน บ่าไหล่เรียวแรง

ในรุ่นยาย ตาเองก็มาสู่ครอบครัวของยาย มีสถานภาพเป็นเขย เช่นกัน แต่ไม่ได้มาใช้แรงงาน ทุ่มเตป๋าไหล่เรียวแรงในการทำไร่ไถนา

ในรุ่นพ่อกับแม่ พ่อเองไม่อยากจะมาสู่ครอบครัวของแม่เลย แต่ติดที่แม่เป็นลูกคนเดียวของตาและยาย เลยจำใจยอม

ตาบอกเล่าถึงเรื่องสถานภาพชายหญิงในสังคมล้านนาว่า เป็นเรื่องที่มีรายละเอียดและซับซ้อนสูงมาก เกินกว่าจะพูดหรืออธิบายให้กระจ่างแจ้งได้ในเวลาสั้น ๆ อย่างเช่นในรุ่นทวด ยายทวดมีสถานภาพเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูล คือเป็นผู้สืบผี ตาทวดเป็นผู้เข้ามาสู่ตระกูล มายอมรับนับถือผีทางฝ่ายยายทวด ตาทวดมีเพียงตาบเล่มหนึ่งกับห่อพกผ้าอีกห่อมาสู่ มาอยู่ในร่มเรือนของเทียด มาเพียงบ่าไหล่ เรียวแรง กับความคิด แต่ไม่ได้เอาทรัพย์สินมาด้วย ทรัพย์สินเดิมของตาทวดยังอยู่ที่ครอบครัวเดิม จะได้รับก็ต่อเมื่อเทียดเสียชีวิตหรือแบ่งมรดกให้ ตาทวดต้องมาพิสูจน์ให้ตาเทียดคือพ่อของยายทวดยอมรับเสียก่อนว่า จะนำพาครอบครัวรอด จึงจะยอมให้แยกเรือน

ระยะเวลาแห่งการพิสูจน์อาจสามปีหรือห้าปี ทั้งนี้ มีข้อห้ามความเชื่อ และข้อกำหนดทางพฤติกรรมของเขยระบุไว้ในเรื่องของซิด เช่น ไปเป็นเขยไม่ถึง ๓ ปีแต่ซุดบ่อน้ำ ซุดสระ ซุดหนอง ซุดคลอง ไปเป็นเขยไม่ถึง ๓ ปี แต่ไปรื้อบ่อน้ำ สระ หนอง คลองที่เขามีมา แต่เดิม เข้าบ้านไม่ถึง ๓ ปี ซุดสระ ซุดบ่อน้ำ เข้าบ้านไม่ถึง ๓ ปี ไค่นไม้ใหญ่ สร้างเรือนคร่อม เป็นต้น

พ้นจากสามปี เมื่อพ่อตาแม่ยายสังเกตเห็นแล้วว่าเขยคนนี้หนักแน่นมั่นคง ก็อาจอนุญาตให้แยกเรือนพร้อมมอบที่ดินให้อยู่

สร้างทำกินพอพ้นจากอำนาจพ่อตาแม่ยาย พ่อเรือนใหม่ก็เริ่มบทบาทใหม่ นั่นคือ การเป็นผู้นำครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ มากยิ่งขึ้น แต่คนที่กุมบทบาททางด้านเศรษฐกิจก็ยังเป็นแม่เหี้ยแม่เรือนตามเดิม

มาถึงรุ่นตา ตาไม่ได้มาแต่ตัวเหมือนตาทวด แต่ตามมาพร้อมเกียรติยศหน้าตาและรายได้ที่แน่นอนมั่นคง คือตาเป็นข้าราชการ ไม่ได้เป็นไพร่ฟ้าสามัญชนอย่างตาทวด จึงไม่ได้อยู่ในอำนาจของพ่อตาแม่ยายเพราะไม่ต้องง้อไร่นาวัควายทางฝ่ายหญิง ยายเองถูกลดบทบาทลง ไม่อาจยึดกุมอำนาจทางเศรษฐกิจในครอบครัวไว้ได้อย่างยายทวด พอตกมาถึงรุ่นพ่อ พ่อมาในมาดใหม่ ไม่ง้อแม่กระทั่งเหี้ยเรือนของพ่อตาแม่ยาย พ่อจะสร้างเรือนหอตามคตินิยมแบบภาคกลาง แต่ตากับยายอ้างว่าไม่จำเป็น เรือนเราก็ออกใหญ่โตกว้างขวาง เงินที่จะสร้างเรือนหอให้เก็บไว้เลี้ยงลูก แรกๆ พ่อว่าพ่อเองก็อึดอัดใจ แต่ต่อมาก็ค่อยยอมรับและปรับตัวเข้าหากัน ทุกวันนี้รายจ่ายในครอบครัวเรามาจากเงินเดือนของพ่อและแม่เป็นหลัก ตาเองมีเงินเดือนข้าราชการบำนาญแต่ก็แทบไม่มีช่องใช้อะไรในครอบครัวยกเว้นรายจ่ายส่วนตัว ได้แก่การตระเวนตามร้านค้าของเก่า เสาะหาคัมภีร์โบราณมาศึกษาตามความสนใจ

“ข้าอาจขึ้นไปเชียงใหม่สักวันสองวันนะสุ”

คืนหนึ่งเหน็บหนาว เตือนพราวดาวพร่าง ตาพูดกับยายที่ข้างกองไฟ ตากับยายยังใช้ สรรพนามว่าสุกับข้าแบบคนโบราณ แต่พ่อกับแม่ใช้คำแทนกันว่าฉันและเธอ

“ไปทำไมล่ะสุ เชียงดาวหนาวกว่าบ้านเราเสียอีก”

“เสียวซ่า ครุณิรันดร์นะ สู้จำได้ไหม มันโทร.มาบอกว่าร่างทรงเจ้า หลวงคำแดงคนหนึ่งน่าสนใจมาก ข้าเลยอยากไปพบ”

“หาเรื่องกินเหล้ากันละมัง”

“สู...” ตาหัวเราะบ้าง “อายุข้าใกล้จะเจ็ดสิบแล้ว จะเอาเรียวกเอาแรงที่ไหนไปกินเหล้าเลยวันเลยคืนเหมือนเมื่อยังหนุ่ม ไม่ต้องห่วงหรอก”

“เสียดวากับบ้านเรามันไกลกัน ไปกลับก็ร่วมสองร้อยกิโล สูเองเฒ่าแล้ว หูตาไม่มองไว แล้วข้าไม่อยากจะให้สูขับรถไปไหนไกลๆ”

“เรื่องเจ้าหลวงคำแดงหรือคะตา” มุกรินมีโอกาสดูตลอด

“มีชื่ออยู่ในกลุ่มเวทดาอารักษ์ประจำเมืองเชียงใหม่”

“เจ้าหลวงคำแดงเป็นผีเค้า คือเป็นประธานของอารักษ์ทั้งหมด ไม่เฉพาะแต่เมืองเชียงใหม่หรือหลาน ทัวทั้งล้านนาเลย นับถือเจ้าหลวงคำแดงทั้งนั้น”

“มีตำนานไหมคะ ตา”

“มี”

“แต่หนูไม่อยากจะอ่านแล้วนะคะ ชี้ก็เลยอ่าน อยากรังอย่างเดียว”
 “แต่ตาชี้ก็เลยเล่าวันนี้ ไว้กลับจากเซียงดาวค่อยเล่า”
 “เรื่องนักบินตกลงมาตาย” เธอหันไปทางยาย “หนูเองก็อยากฟัง
 ยายคงไม่ขึ้นไปเซียงดาวกับตาชี้ไหมคะ”
 “ยายบ่ไป ยายกลัว เวลาตาเอ็งขับรถ”
 “ตาขับรถเร็วหรือยาย”
 “บ่แม่น แต่มันขับช้า ช้าล้าไป ยายกลัวเพิ่มมาชนข้างหลัง”

ช่วงนั้นหมอกตกหนักทุกวัน วันละหลายร้อยกิโลกรัมละมั้ง
 มุกรินว่า เข้าๆ ตื่นมายังไม่เท่าไร แต่ช่วงที่เรากำลังจะไปโรงเรียน
 หมอกลงทึมทึบ วันไหนถ้าเราแต่งสีเทาทั้งชุด รับรองได้ กลืนหายไป
 ในหมอกเลย

หนาวเมื่อต้นปี ๒๕๔๔ เป็นหนาวที่หนาวหนักหน่วงที่สุดในชีวิต
 ของมุกริน

แต่กับคนแก่วัยหกสิบเศษ ยายว่าไม่เท่าไร สมัยก่อน สมัยที่

หมู่บ้านเรายังมีต้นไม้ที่หนา มีทุ่งนาแวดล้อมกว้างขวาง ยายว่าหมอกหนากว่านี้ หนากว่านี้

“มีอยู่ปีหนึ่ง ยายจำบได้ว่าเป็นปีไหน หนาวขนาดหนัก หนาวจนนอนบ่หลับ ใกล้เคียงคนจะริบลูกกันแล้ว ลูกมาก่อไฟผิงไฟ นอนน้กมันหนาวน้กนะลูก เพราะอยู่ห่างไฟ”

“ทำไมไม่เอาไฟเข้านอนด้วยเลย”

“อยากเอาเข้านอนด้วยเหมือนกัน แต่กลัวจะเป็นคนสุก เป็นคนปิ้ง อย่างหมูปิ้ง ปลาปิ้ง”

“ดีนะยาย” หลานสาวว่า ดวงตาระยิบระยับเพราะอยู่ในอารมณ์รื่นเริงเต็มที คุยกับยายแล้วสนุก ยายเป็นคนอารมณ์ดี ชอบพูดตลกแต่ไม่เลอะเทอะ

“เป็นคนสุก เอาไปถวายเป็นปุ๋และย่าแสะได้เลย”

“บ่ได้ ปุ๋และย่าแสะบ่กินคนสุก เขาเป็นยักษ์ เขากินคนดิบ”

ยายเล่าว่าแต่ก่อนหนาวมากเพราะผ้าห่มมีน้อย เครื่องกันหนาวก็มีน้อย ไม่ต้องพูดถึงเครื่องทำความอุ่นประเภทที่ใช้ไฟฟ้าเลย แม้แต่ไฟฟ้าก็ยังไม่รู้จัก มีแต่ธรรมชาติล้วนๆ ที่เอาสู้กับความหนาว เช่น ไฟและร่างกายที่แข็งแรงเป็นต้น

บางปีหนาวหนักนัก หนาวจนต้นกล้วยเหี่ยวเหลืองเหมือนโดนไฟไหม้ ทั้งนี้เป็นเพราะ น้ำเลี้ยงในลำต้นกล้วยแข็งตัว ทำให้น้ำขึ้นไปหล่อเลี้ยงก้านและใบไม่ได้ มันจึงเหี่ยวและเหลืองเหมือนโดนไฟลวก บางปีก็หนาวจนหมากับแมวเลิกทะเลาะกัน

“ทำไมล่ะยาย”

“เพราะมันอาศัยไฟกองเดียวกัน หากยังทะเลาะกันอยู่ ยายจะเอาน้ำสาดไฟให้ไฟดับ มันกล้วยยาย เลยเลิกทะเลาะกัน”

“มันฟังยายพูดรู้เรื่องหรือ”

“รู้สิ ทำไมจะไม่รู้ ที่มันทะเลาะกัน ยายยังรู้เลย”

ความทราฎณ์โหดร้ายของฤดูหนาวแต่เก่าก่อนเป็นเรื่องที่มุกรินสุดที่จะคาดคิดหรือจินตนาการไปถึง ยายเล่าเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องสะเทือนใจลึกซึ้ง แต่หากมุกรินเอามาถ่ายทอด ไม่แน่ใจว่าเล่าแล้วจะสะเทือนใจบ้างหรือไม่

ยายเล่าว่านานมาแล้ว สมัยที่ยายยังเด็ก มีอยู่ครอบครัวหนึ่งยากจนมาก หลังคากระท่อมทะเล่หิวแห่วงจนมองเห็นเดือนเห็นดาว ทั้งคู่มีลูกหลายคน ไล่เรียงกันไปเหมือนลูกช้อง... ยายเปรียบเทียบไว้อย่างนั้น

เพื่อน ๆ นึกออกไหม ช้องวงที่มีลูกช้องไล่เรียงกัน ตั้งแต่ใหญ่ลงไปหาเล็ก ต่างแต่ว่าช้องวงมีลูกช้องตั้งสิบกว่าลูก แต่ผิวเมียคนนี้ มีลูกแค่สี่คน คนโตสุดอายุแปดขวบเท่ายายตอนนั้น ถัดมาอายุ

หกขวบ ถัดมาอายุสี่ขวบ คนนี้เป็นง่อย คนเล็กสุดอายุสองขวบ ยังนอนกับแม่

ปีนั้นหนาวเหน็บ หนาวจนนกตกลงมาตายอย่างที่ยายว่า คือไม่ใช้นกบินอยู่กลางอากาศแล้วแข็งกระด้างตกลงมาตายเพราะความหนาว แต่เป็นนกหนาวตายแล้วตกจากคอนลงมา ผัวเมียคู่นี้มีผ้าห่มไม่พอร่ม ต้องเอาไฟเข้าไปก่อไว้ในห้องนอน ตกดึกคืนนั้นไฟก็ไหม้กระท่อมของพวกเขา เป็นเพราะลูกคนโตคนหนึ่งนอนตื่นแล้วผ้าห่มไปพาดเปลวไฟ ไฟลามลุกติดมุ้งติดหมอน ทุกคนหนีออกมาได้ เว้นแต่ลูกคนรองสุดท้ายที่เป็นง่อยหนีออกมาไม่ทัน พ่อเอาไฟเข้าไปช่วยลูก แล้วพ่อก็ไปสิ้นใจในกองไฟตายตามลูกง่อยอีกคน

เจ็ด

ขุนหลวงวิรังคะ

ขุนหลวงวิรังคะ

ถึงวันอาทิตย์ อากาศอุ่นขึ้น ไฟแจ่มแดดแจ่ม พ่อขับรถส่งตาไป เชียงดาวเพื่อพบแม่อยู่คนเดียวหนึ่งซึ่งเป็นม้าขี่หรือร่างทรงของเจ้าหลวง คำแดง เพื่อนๆ คงเคยได้ยินชื่อท่านมาบ้างแล้วนะ ท่านยิ่งใหญ่มาก เป็นประมุขของเทพยดาอารักษ์ทั้งหมดทั้งมวลแห่งนครเชียงใหม่ ยิ่งใหญ่อยู่เหนือ บุรพکشตริย์ทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็พญามังรายหรือ พ่อขุนเม็งรายมหาราช พญาติโลกราช พระเจ้า กาวิละและเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินองค์อื่นๆ ที่ถูกสถาปนาขึ้นเป็นเซนเมืองหรืออารักษ์เมือง

ลูกสาวของพ่อ หลานสาวของตาติดรถไปด้วย พ่อเป็นคนอีกแบบ เป็นพวกวิทย์-คณิตโดยตรง ไม่มีอะไรในมเอียงมาทางศิลปะ-วรรณกรรม-โบราณลึกลับหรือพื้นบ้านพื้นเมืองอย่างตาเลย แต่ก็เข้ากันดีกับตาแม้ว่าสิ่งที่สนใจจะไม่ร่วมกัน พ่อเองเป็นคนดี มีความรับผิดชอบสูง พ่อกับแม่ครองชีวิตร่วมกันมา ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกันเลย อาจมีบ้างที่ขัดแย้งกันนั้นๆ นี้ๆ เช่นรถใหม่คันนี้แม่อยากได้ สีงาช้างหวานๆ แต่พ่อทำหน้าที่น้อยกว่าดูแลลำบาก อย่างนี้เป็นต้น

ออกจากหมู่บ้าน หมอกยังหนักอยู่ มีดหม่นมัวมนที่เดียว เมื่อผ่านทุ่งนาสองข้างทาง ทะลุดถนนใหญ่ที่เข้าสู่ตัวเมือง หมอกจางลงบ้าง เลยเขตตัวเมืองขึ้นไปทางทิศเหนือแดดก็ส่องแจ่มฟ้ากระจ่าง มองเห็นแนวเขาขีมิๆ ความชื้นแต่ไกล

“นั่นละหนู ม่อนหล่อง หรือดอยคว่ำหล่อง”

ตาชี้ให้หลานสาวดูต้นเขาสูงเด่นเห็นได้แต่ไกล แดดสีทองส่องจับหน้าผางามมาก ตายกมือไหว้ มุกรินไหว้ตามโดยอัตโนมัติ พ่อเป็นคนขี้บรด พ่อไม่ไหว้แต่มีสีหน้าท่าทางงงๆ

“พ่อไหว้อะไรหรือ” พ่อถามตา

“ไหว้ขุนหลวง”

“ขุนหลวงไหน”

“ขุนหลวงป่าลังกะ” ตาทอดเสียง มีท่าทีหยิ่งเชิงพ่อ

“มุกรินมันยังรู้เลย แต่พ่อมุกรินกลับไม่รู้”

“หนูเองก็ไม่รู้หรือตา” ลูกสาวตั้งป้อมช่วยพ่อสู้รบกับตา

“หากตาไม่เล่า หนูจะรู้ได้ไง”

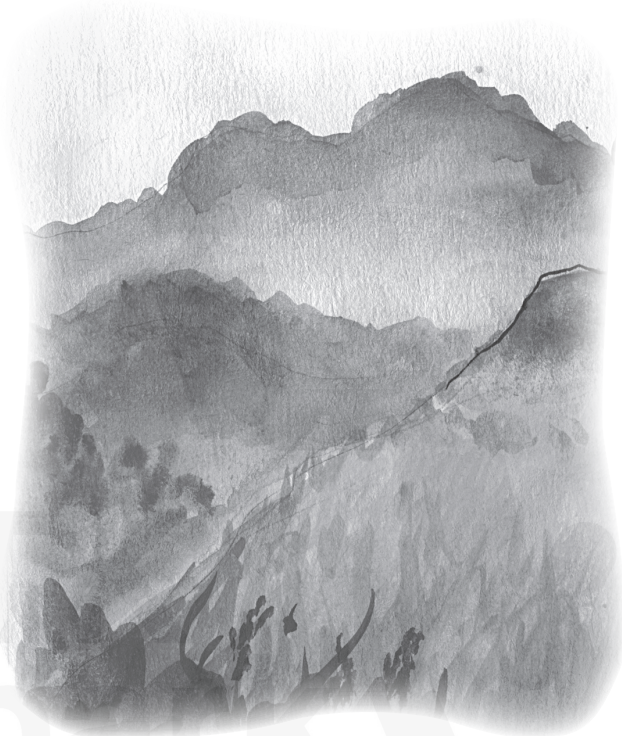
“อ่านเองก็ได้นี่ลูก ตัวเมืองไม่คล่อง ตัวไทยตาถอดไว้แล้ว”

“ไม่เอา อ่านเองไม่สนุก สู้ที่ตาเล่าไม่ได้”

ยังไม่เลยลับจากจุดที่มองเห็นม่อนหล่องหรือดอยคว่ำหล่อง ตามองไปยังหน้าผาที่ตอนนี้ไม่มีแดดสีทองส่องจับแล้ว แต่มีเมฆขาวยาวพุดดั่งสำลีหรือปุ๋ยฝ้ายปิดคลุมบางส่วนไว้ ตาถอนใจยาวๆ

“เจ้าหลวงยิ่งใหญ่ แต่ขุนหลวงกลับอากั๊พ”

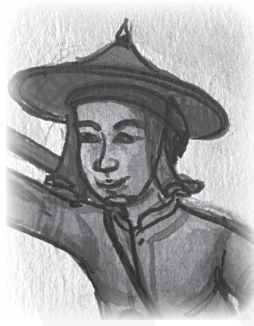
ขุนหลวงที่ตาเล่าถึงคือขุนหลวงวิลังคะ หรือวิรังคะก็เรียก ผู้เฒ่าเล่าว่าชื่อที่คนพื้นเมืองเรียกคือป่าลังกะ ทุกวันนี้ยังมีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง อยู่แถวตีนดอยพระบาทสี่รอย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ชื่อว่า

บ้านเมืองกะ ที่นี้เป็นชุมชนชาวลัวะมาแต่เดิม เมืองกะเกี่ยวข้องกับ
ขุนหลวงปาลังกะ ว่ากันว่าเมืองกะก็คือเมืองหรือชุมชนแหล่งสุดท้าย
ของขุนหลวงผู้อาภัพ

ทุกวันนี้ที่บ้านเมืองกะ ยังมีประเพณีไหว้สาขุนหลวงสืบเนื่องกัน
มายาวนาน

ตาเล่าว่าแต่เดิมขุนหลวงวิรังคะเป็นเจ้าของใหญ่อยู่แถวเชิงดอย
อ้อยช้าง ดอยอ้อยช้างก็คืออีกชื่อหนึ่งของดอยสุเทพ มุกรินอยากเรียก
ท่านว่าวิรังคะ ไม่อยากเรียกว่าวิลังคะหรือปาลังกะ วิรังคะแปลว่าผู้มี

รูปร่างอันสง่างาม อันนี้ตาเป็นคนแปล ไม่ใช่มุกรินแปลเอง แต่ในเอกสารโบราณที่ตายัดเยียดให้หลานสาวอ่าน รูปร่างหน้าตาของท่าน ออกจะอัปลักษณ์เสียด้วยซ้ำ

เมื่อนั้นยังมีตัวละคร ๑ ชื่อว่าวิริงคะอันเป็นขุนแก้วะทั้งหลาย ได้ยินข่าวสารวานางจามเทวีมี รูปโฉมอันงามนัก มันจักใครได้นาง เป็นเมียมัน มันก็ใช้ลูกบ่าวมันผู้เป็นขุนใหญ่กับทั้งบ่าวได้ ๕ ร้อยคน กับทั้งของฝากได้ ๕ ร้อยแซกดีหลี เขาก็เอามาถวายแก่นางจามเทวีแล เขาก็บอกข่าวสารอันขุนเจ้าใช้มาว่าฉันนี้ ข้าแห่งราชเทวีเป็นเจ้า ขุนแห่งตุ๊กข้าผู้ชื่อว่าวิริงคะอันอยู่ที่ศหว่างดอยลวะโพ้น อันเป็นใหญ่ แก่ตุ๊ก แก่หมู่ลวะทั้งหมด แสร้งใช้ตุ๊กข้าทั้งหลายมา เหตุจักใครได้แม่เทวี เป็นเจ้า เมื่อเป็นอักรรมเหสีแก่ตนเจ้านั้นนา

เมื่อนั้น นางจามเทวีก็จึงเจรจากับด้วยคนใช้อันมานั้นว่าฉันนี้ ดูกรนายคนใช้ ฎไปได้หั้นขุนสุสัฏคอบนา เป็นดังฤๅนั้นชา คนใช้ชาน คำนางว่า ขุนตุ๊กข้าก็เหมือนดังตุ๊กข้านี้แล นางจึงว่ามิว่าขุนสุเป็นดังสุนี้แท้

อย่าว่าจักมาเป็นผัวกูเลย แม้นจักถูกมือกูกีบควรรจักหื้อถูก สู้งลงหนี
จากเรือนกูปัดนี้เทอะ

คงต้องเล่าย้อนไปก่อนหน้านี เรื่องราวค่อนข้างยุ่งอึ้งตึ้งนัง
เกี่ยวพันสืบเนื่องไปถึงปู่และ ย่าแสะที่ว่าเป็นยักษ์ชอบกินเนื้อสด ๆ
ไม่ต้องต้มหรือลวกอย่างก่ายเตี้ยเนื้อสด ปู่แสะย่าแสะเล็กเป็น
ยักษ์ คือเล็กกินเนื้อสด ๆ เพราะปวารณาตัวเป็นอุบาสกอุบาสิกา
ในพุทธศาสนา ยอมรับเอาศีลห้ามาเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ต่อมา
ทั้งคู่ก็มีบุตรคนหนึ่งชื่อว่าสุเทวะ ต่อมาสุเทวะก็ไปบวชเป็นฤๅษีได้
ชื่อว่าสุเทวฤๅษีหรือฤๅษีสุเทพ ไม่ใช่ฤๅษีดอยสุเทพนะ อย่าสับสนกัน
ชื่อเรียกว่าดอยสุเทพเอามาจากชื่อของท่าน ไม่ใช่ชื่อของท่านเอามาจาก
ดอยสุเทพ

สุเทวฤๅษีกับเพื่อนฤๅษีด้วยกันช่วยกันสร้างเมืองหริภุญชัย
ขึ้นมา แล้วไปเชิญพระแม่เจ้าจามเทวีจากเมืองละโว้ขึ้นมาครอง
เมืองหริภุญชัยหรือเมืองลำพูน พระนางได้อัญเชิญพระแก้วขาวหรือ
พระเสด็จคمنيมาด้วยอย่างที่ได้เล่าไปแล้วในเรื่องนางในตำนาน
เพื่อน ๆ อย่างหรือสับสนนะ จะลำดับเวลาให้ฟังคร่าว ๆ พระแม่เจ้า
จามเทวีกับขุนหลวงวิรังคะเป็นคนในตำนาน รุ่นราว พ.ศ. ๑๒๐๐ โนน
ส่วนพญามังรายเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ รุ่นราว พ.ศ. ๑๔๐๐ ห่างกัน
ร่วมหกร้อยปี

แต่เจ้าหลวงคำแดงอยู่ลึกกว่านั้น ลึกจนคลำหาวันเวลาของท่าน
ไม่พบ

ย้อนกลับมาที่พระแม่เจ้าจามเทวี ตามตำนานกล่าวว่าพระนาง
ทรงพระสิริโฉมงดงามเป็นอย่างยิ่ง แต่ขุนลัวะกลับรูปชั่วตัวดำ กำเนิด

ของพระนางสูงส่งอย่างยิ่งเพราะเป็นราชธิดารามัญหรือเมงควงศ์แห่งกรุงละโว้ แต่กำเนิดขุนหลวงเป็นเพียงผู้นำชาวป่าชาวดอยที่เรียกว่าเผ่าลัวะเท่านั้นเอง พระนางจึงปฏิเสธไมตรีของขุนชาวป่าชาวดงโดยไม่มีเยื่อใย

ขุนหลวงวิรังคะถูกดูถูกเหยียดหยามขนาดนั้นก็โกรธ จึงขึ้นไปบนยอดดอยอ้อยช้างแล้วเอาสะพานซึ่งคืออะไรก็ไม่รู้ คงแหลมๆ อย่างหอกพุ่งมาจากยอดดอย ขุนหลวงคงเป็นผู้มีฤทธิ์หรือ มีพลังกำลังแข็งแกร่งอย่างยิ่ง สะพานที่พุ่งมาจากยอดดอยสุเทพจึงไปตกห่างจาก

กำแพงเมืองลำพูนชนิดเดียว พระแม่เจ้าสะดุ้งหวั่นไหว เสนาอำมาตย์
ในเมืองหริภุญชัยคิดกลอุบายข่มอำนาจขุนหลวง เช่น เอาผ้าซับระดู
ของพระแม่เจ้า ทำเป็นหมวกแล้วส่งไปให้ขุนหลวง ขุนหลวงนึกว่า
พระแม่เจ้า รับไมตรีก็ดีใจ ไม่ทันคิดอะไรก็รับหมวกมาสวม คาถาอาคม
และฤทธิ์แรงแข็งแกร่งก็เสื่อมลง เสนาอำมาตย์ของพระแม่เจ้าจึงส่ง
กองทัพโจมตีขุนหลวง ขุนหลวงถอยร่นจากเชิงดอยสุเทพไปอยู่แถว
เชิงดอยพระบาทสี่รอย ที่เป็นบ้านเมืองก็ในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อพื้น
ฟูพละกำลังก็ยกทัพไปรบกับ ชาวลำพูน แต่กลับพ่ายแพ้กลับมาอีก

ขุนหลวงตรอมใจในรักที่ไม่สมหวัง ก่อนสิ้นใจได้สั่งไพร่พลว่า ให้หามศพตนไปฝังยังที่ ๆ สูงที่สุดที่มองเห็นเมืองลำพูน เพื่อที่ท่านจะได้เห็นคนที่ท่านรักแต่ไม่รักท่านตลอดไป

ทว่าขุนหลวงช่างอภัพนัก โลงศพถูกหามไปตามดอยดง ไปไม่ถึงจุดสูงสุดคือดอยสุเทพ แต่ถึงแค่ดอยคว่ำหลัง โลงศพก็พลิกคว่ำลง เขาจึงฝังท่านไว้ตรงที่หลังคว่ำหรือโลงคว่ำนั่นเอง

ท่านจึงไม่มีโอกาสได้เห็นหน้าคนที่ท่านรักอีกเลย...ตลอดกาล

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

แปด

๑

เจ้าหลวงคำแดง

เจ้าหลวงคำแดง

เข้าเขตตำบลเชียงดาว ดอยเชียงดาวมองเห็นเด่นแต่ไกล ดงงามมาก โดดเด่น โดดเดี่ยว สูงเยี่ยมเทียมเมฆสมชื่อดอยเพียงดาว หลวง ชื่อหลังนี้เป็นอีกชื่อของดอยหลวงเชียงดาว ตำนานน่าจะมาเรียกกัน ที่หลัง เพราะในเอกสารโบราณไม่ปรากฏชื่อนี้เลย พบแต่คำว่าดอยเชียง ดาวหรือ ดอยหลวง หรือดอยอ่างสรงเท่านั้น

“หนูรู้ไหม ดอยหลวงเชียงดาวเคยหักพังลงมา มีบันทึกลงไว้ใน เอกสารโบราณชื่อตำนานพื้น⁴ ข้อความมีว่า...”

⁴ เอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัสไมโครฟิล์ม ๗๘.๐๑๒.๐๕ ๐๐๖-๐๐๖ ต้นฉบับเป็นของวัดเชียงมั่น อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จ.ศ. ๑๑๘๓ (พ.ศ.๒๓๖๔)

[ยथा จ อังคสุรัสส ปัพพตัสส ปฏิโต สกุโณ ปัตตติ ตัสมี สราชิกิ วินัสสติ] สกุโณ อันว่านก คือว่าก่อนหินเมืองคะสงส์ฐานตั้งนก อันตั้งอยู่เหนือจอมดอยอย่างสงแลตกลงมาเมื่อใด บ้านเมืองอันเป็น กับด้วยทำพญาจักฉิบหายมีเมื่อนั้นชะแล [สุภาสิ] ทำนายว่าเมื่อใด ดอยอย่างสงค้ำน บ้านเมืองจักวินาศฉิบหาย ว่าอันหั้นแล

ดังจากรู้มานี้ ดอยอย่างสงค้ำนสองเทือแล้ว เทือหัวทีนั้นค้ำน ปีรวายสัน ศักราชได้ ๑๐๑๘ ตัวก่อนหินยอดดอยปุดตกลงเมืองวันนั้น ค้ำนเทือถ้วนสองนั้นปีเมืองเร้า ศักราชได้ ๑๐๑๙ ตัวหั้นแล ดัง [สกุโณ ปัตตติ] อันมีในคาถาอันนี้ เป็นเหตุ [สราชิกิ วินัสสติ] เป็นผล คืออันบ้านเมืองทั้งมวลฉิบหาย เหตุหื้อแข่งทั้งหลายครานั้น ชะแล ดังคาถานี้แล

“ค้ำนคืออะไรคะดา ดอยอย่างสงค้ำนสองเทือแล้ว...ดอยอย่างสง ไปรบแพ้ใครมาหรือคะ”

“ค้ำนตัวนี้ไม่ได้แปลว่าแพ้ แต่แปลว่าหักโค่น คนโบราณท่าน บันทึกลงไว้ว่าก่อนหินบนยอดดอยอย่างสงหรือดอยเขียงดาวเคยหัก พังลงมาสองครั้ง เมื่อปี จ.ศ. ๑๐๑๘ ครั้งหนึ่ง กับปี จ.ศ. ๑๐๑๙ อีกครั้ง”

“ตรงกับ พ.ศ. ๒๑๑๙ และพ.ศ. ๒๒๐๐” พ่อขับรบไปด้วยก็ คำนวนไปด้วย

“คงเป็นเรื่องใหญ่มากนะพ่อ คนโบราณท่านจึงบันทึกไว้”

“ใหญ่มาก ใหญ่ ยิ่งใหญ่มากทีเดียว เพราะดอยอย่างสงหรือ เดียวนี้เรียกว่าอ่างสูงเป็นสถานที่สำคัญมาก ยิ่งใหญ่มากของล้านนา ถือว่าเป็นที่ ๆ พระพุทธเจ้าเสด็จมาสระสงพระวรกายหนึ่งละ อีก

ประการ ถือว่าเป็นที่สถิตของเจ้าหลวงคำแดง หินบนยอดดอยหักพังลงมา ชาวบ้านชาวเมืองคงไม่สบายใจ คนจذبันทีกเอาไปผูกกับเหตุการณ์บ้านเมืองเป็นศึกกับห่อแสบคือกองทัพจากจีนจากญวนนานยกมารุกราน เหตุการณ์ดอยหลวงเชียงดาวพังเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๙ และ ๒๒๐๐ ตรงกับสมัยพญาแสนหลวงเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ อยู่ในยุคที่เชียงใหม่เป็นเมืองขึ้นของพม่า ตรงกับรัชสมัยพระนารายณ์มหาราชปกครองอยุธยา”

ดอยหลวงเชียงดาวงามนักวันนั้น แสงแดดส่อง ยอดดอยบางส่วนซ่อนอยู่ในหมอกเมฆ งามสงบ และยิ่งใหญ่ สมแล้วที่คนทั้งหลายยกให้เป็นที่อยู่หรือที่ประทับของเจ้าหลวงคำแดง

เจ้าหลวงคำแดงเป็นบุคคลในตำนาน อาจมีตัวตนอยู่จริง ๆ แต่ดูเก่าแก่ โบราณ ลึกลับ และอยู่ห่างไกลจากเรามากมาย ไกลยิ่งกว่าพญามังรายหรือพ่อขุนเม็งรายมหาราชเสียอีก เรื่องราวเล่าลือเกี่ยวกับท่านแพร่หลายอยู่ในหลายท้องที่ ไม่ได้เล่าเฉพาะล้านนาเท่านั้น แต่แพร่หลายอยู่ในกลุ่มเชื้อสายไทยลาวหลายพื้นที่ นับแต่ตอนใต้ประเทศจีน บางส่วนของประเทศพม่า บางส่วนของประเทศลาว และบางส่วนของประเทศไทย เป็นต้น

เจ้าหลวงคำแดงเป็นผีเค้า คือเป็นประธานของผีอารักษ์ทั้งหมดของล้านนา บรรดาผีอารักษ์ทั้งหมดทั้งมวลต้องเชื่อฟังท่าน ผีชั่วผีเลวทั้งหลายต่างเกรงใจท่าน ทุกวันนี้ ยังมีการอัญเชิญท่านประทับทรงกันอยู่ แพร่หลายมากเสียด้วย มีร่างทรงไม่ต่ำกว่าสิบคนที่อ้างว่าอัญเชิญท่านประทับทรงได้ อย่างคุณยายที่เรากำลังจะไปพบก็เป็นหนึ่งในร่างทรงอันมากหลายของท่าน

แวะรับอาจารย์นิรันดร์เพื่อนของตาก่อน ยังไม่ถึงเวลาเพราะคุณ

ยายร่างทรงนัดไว้ตอนบ่าย ตาเลยพาหลานสาวแวะไปไหว้รูปปั้นเจ้าหลวงคำแดงที่หน้าถ้ำเชียงดาว บอกตามตรง มุกรินสัมผัสไม่พบพลังใดๆ จากรูปปั้นของท่านเลย เราอาจไม่ใช่คนทางนี้ ไม่เป็นไร เราคงไม่มีสัมผัสที่อ่อนไหวและฉับไวเหมือนคนทรงเจ้าทั้งหลาย

“หนูรู้ไหมลูก” ตาถาม

“ครูบาชาวปีท่านเขียนถึงคนทรงเจ้าทั้งหลายว่าอย่างไร”

“ท่านเขียนถึงคนทรงเจ้าด้วยหรือคะ”

“ไม่แน่ใจว่าท่านเขียนเองหรือคนอื่นเขียนในนามท่าน แต่ที่รู้ๆ กันมา ท่านครูบาก็เป็นนักเขียนแต่ไม่เขียนเรื่องทั่วไป ท่านจะเขียนแสดงทัศนะของท่านเกี่ยวกับศาสนา ว่ากันว่า ธรรมชาติเรื่องวินัยดอกเดื่อซึ่งว่าด้วยวินัยของสงฆ์ ท่านก็เขียนเอง ส่วนเรื่องเกี่ยวกับคนทรงเจ้าหรือการทรงเจ้าเข้าผีท่านเขียนไว้ในปฐมมุลกัมมัฏฐานของท่านไว้ดังนี้...

ถ้าคนเป็นพยาธิหนักนั้นหื้อสู่ผี(เชิญผี) ลงถามดู ถ้าผีว่าตาย คนผู้นี้บ่ใหญ่แล้ว(ไม่รอดแล้ว) บ่ถ้ายาแล้วว่าฉันนี้ เราไปหาหมอ มายาหายอยู่ คนผู้นั้นบ่ตาย ถ้าผีว่าบ่ตาย บ่ถ่าร้อนใจไปหาหมอ มายาทะ(หากผีบอกว่าไม่ตาย ไม่ต้องร้อนใจ ไปหาหมอมารักษาเถอะ) ถ้าผีว่าอย่างนี้หื้อห้ำงหิด(เตรียมโลง) ไว้เร็วๆ บ่ล้า ๓ วัน

ถ้าของเราหายคืองัวควายก็ดี หื้อถามผีดู ถ้าผีว่าบ่ได้แล้วอย่าถ่าเสาะหามันเถอะ ถ้าผีว่าอย่างนี้หื้อไปเสาะหาเถอะ ได้อยู่บ่หาย

ถ้าผีว่าได้อยู่ บ่หาย หื้อไปเสาะหาเถอะ บ่หาย ถ้าผีว่าอย่างนี้ บ่ถ่าไปเสาะแล้วบ่ได้ หายแน่ ถ้าผีว่ามีทางวันออกเราไปเสาะหาทางวันตกจึงปะ ถ้าผีว่ามีทางวันตกเราไปเสาะหาทางวันออกจึงปะ ถ้าผีว่า

มีทางใต้เราไปเสาะหาทางเหนือจึงปะ ถ้าผีว่ามีทางเหนือเราไปเสาะทางใต้จึงปะ ถ้าบ่ปะตามเราไปเสาะนั้น บ่ถ้าไปเสาะแล้วหายแน่

ทางผีนั่นมันว่าทางปิ่น(มันพูดตรงกันข้าม) คนเป็นพยากรณ์ดีของหายก็ดี บ่ถ้าเสาะตามผีว่า หือเชื่อทางปิ่น(ให้เชื่อด้านตรงข้าม) ผีมันว่าทางปิ่น

ผีก็ต่างผี บางตัวก็แน่ บางตัวก็บ่แน่ ถ้าผีลงคนนั้นแน่ ถ้าคนลงผีนั่นบ่แน่ เมื่อ(เวลา) คนเราเป็นเมื่อวัน(กลางวัน) เมื่อวัน(กลางวัน) เราเป็นเมื่อคืน(กลางคืน) มัน เหตุนี้แล เราช่างไปปะมันเมื่อคืน ใครรู้แจ้งนั้น ป่าเฮี้ยวโต(ป่าช้าไหน) ผีช่างหลอกเมื่อคืนนั้น เมื่อวันเราไปอยู่ตามริมป่าเฮี้ยว แล้วเอาก้อนหินขว้างลอดกันไปทางป่าเฮี้ยวหือพอ ๗ แก่นเทอะ เถิงเมื่อคืนหือไปฟังเทอะ จักได้ยีนผีให้ข้าว ๆ เพราะก้อนหินไปถูกใส่หม้อข้าวหม้อแกง ถูกใส่หัวลูกหัวหลานมัน มันจึงให้ เมื่อวันมันหลับอยู่ มันบรู๋ เมื่อคืนมันตื่นมามันจึงรู้ได้แบบผีจบนี่

ผีลงคนนั้น เราเชิญลงเมื่อวัน ลงเข้าบ่ลงง่าย เพราะมันหลับเมื่อวัน เราเชิญลงเมื่อคืนนั้นลงเวย บิดใจ(อึดใจ) ก็ลงแล้ว อันนี้ชื่อว่าผีลงคน

อย่าง ๑ ที่นั่ง(คนทรง) ไปไร่ไปนาไปสวน ไปบ้านเหนือบ้านใต้ไปไหน ๆ ก็ดี เราอยู่บ้านที่นั่ง(คนทรง) เชิญนั้น คำเดียวก็สิงเอาที่นั่งเข้าบ้านมานั้น อันนี้ชื่อว่าผีลงคน

อย่าง ๑ เราเอาเหล้าไปสู่ผี ก็กำขวดเหล้าไขปากขวดแล้วเอาเหล้าหล่อเข้าปาก เราฝ่อดูเหล้าเสียงหมด เถิงที่มันเอาขวดลงตั้งเหล้ามีอยู่เหมือนเก่า เราดมบ่สาบกลิ่นอันนี้ชื่อว่าผีลงคน เราประสงค์ถามอันใดก็แน่แท้มันบอกทางปิ่น(บอกตรงกันข้าม) เราจัก

เชื่อคำมันบอกนี่บ้าง ต้องเชื่อทางปิ่นข้างถูก(มักจะถูก) แบบผีลงคนจบนี้

คนลงผีนั้น เราเชิญเมื่อวันก็ลงเมื่อวัน เราเชิญเมื่อคืนก็ลงเมื่อคืน เราเชิญเร็ว ๆ ก็ลงเร็ว ๆ อันนี้ชื่อว่าคนลงผี

อย่าง ๑ ที่นั่งไปไร่ไปนาไปสวนไปบ้านเหนือบ้านใต้ เราอยู่บ้านที่นั่งเชิญปลง ถ้าที่นั่งมาถึงบ้านจึงลงอันนี้ชื่อว่าคนลงผี

อย่าง ๑ เราเอาเหล้ามาสู่ ยกขวดเหล้าหล่อเข้าปากเหล้าเสียงหมด อันนี้ชื่อว่าคนลงผีแต่รู้สึกตัวเหมือนกัน ผีลงคนก็รู้สึกตัวเหมือนกัน แต่คนลงผีนั้นบ่นแน่ คนว่าใด ผีว่านั้น คนว่าตายผีก็ว่าตาย คนว่าเป็นผีก็ว่าเป็น คนว่าไป ผีก็ว่าทวยไปตามคน ผีลงคนนี้ก็ได้ความน้ำได้รอยทาง(น้ำมักจะไปตามรอยทาง) ผีก็ได้คำปากเหมือนกัน แบบคนลงผีจบนี้

“หนูเคยเข้าถ้ำหลวงละยัง มุกริน”

คุณตานันดรธาม มุกรินตอบว่ายังคะ ท่านเลยจัดแจงพาเราทั้งสามเข้าท่องถ้ำเชียงดาว หลานสาวของตาตื่นตาตื่นใจ แต่ตาบ่นพิมพ์ไม่พอออกพอใจว่าใจคนผู้เกี่ยวข้องจึงปล่อยให้ถ้ำหลวงเสื่อมโทรมไปได้ถึงขนาดนี้ ถ้ำหลวงเชียงดาวมีความโดดเด่นมากมายหลายประการ ในทัศนะของพ่อ พ่อทิ้งกับโครงสร้างทางภูมิศาสตร์อันซับซ้อนในแง่ของตา ตาให้ความสำคัญว่าถ้ำหลวงเชียงดาวเกี่ยวข้องกับเจ้าหลวงคำแดง ตำนานฝ่ายชาวบ้าน ไม่ใช่ตำนานฝ่ายศาสนาแล้วว่าเจ้าหลวงคำแดงกับแม่นางอินเหลาพบกันที่หน้าถ้ำ ทั้งคู่หายเข้าไปในถ้ำแล้วไม่กลับมาอีกเลยกระทั่งทุกวันนี้

ราวบ่ายสองโมง คุณตานิรันดร์พาไปพบแม่อุ้ยเฉ่าแก่ท่านหนึ่ง อยู่แถว ๆ บ้านแม่นะ แม่อุ้ยแก่มากแล้ว อายุเก้าสิบสาม หากเป็นกัลล้วย ก็คงสุขจนงอม เหี่ยวจนไม่รู้จะเหี่ยวอย่างไรอีก ตัวหดเล็กเหลือชนิดเดียว ลูกเห็นเดินไม่ได้ นอนซึมเจ็บป่วยกระเสาะกระแสะมาสี่ห้าปีแล้ว

คุณยายอยากพบตา... น่าแปลกใจตรงจุดนี้ แกกับตาไม่รู้จักกันเลย แต่ทำไมถึงอยากพบตา

ตาบอกกับยายในคืนหนาวว่าอยากมาพบแก แต่ที่จริงแกกลับ เป็นฝ่ายอยากพบตา กำชับกำชาคุณตานิรันดร์ว่าให้พามาหาแกให้ได้ แกเองร้อนใจ หากไม่ได้มอบหมายภาระบางอย่างให้ตา แกเกรงว่าจะตายตาไม่หลับ

“แม่อุ้ยรู้ได้อย่างไรว่าเป็นผม” ตาถามต่อนหนึ่ง แกตอบว่า

“อ๊ะแม่หันทางโน” แกจับแขนตาไว้

“อ๊ะแม่เสาะหามาเกือบซาวปีแล้ว เล่าหื้อครูนิรันดร์ฟัง ครูนิรันดร์ ว่าคนที่อ๊ะแม่หันทางโนอาจเป็นครู ไซ่แล้ว... บ่ผิด ครูรับเอาไปเทอะ คัมภีร์อันนี้ ปรับไป อ๊ะแม่ตายตาบ่หลับ”

แกไซ่ให้ลูกเขยกลับขึ้นไปบนเรือน เอาหื้อผ้าสีแดงคล้ำจันเกือบ จะดำลงมา พอคลื่ออก ก็เห็นคัมภีร์ใบลานขนาดยาวคืบเศษแบบที่ เรียกว่าลานก้อม แกมอบให้ตา ลูกหลานแกเองมีสีหน้าท่าทางสบายอก สบายใจ

“อ๊ะแม่ตายตาหลับแล้ว” แม่อุ้ยเหี่ยวหง่อมยกมือพนมไปทาง ศาลของเจ้าหลวงคำแดงซึ่งอยู่ในเขตบ้านแกเอง

“เจ้าหลวง ชำนาญทำตามเจตนาท่านเจ้าแล้ว ถึงที่ตายขอหื้อข้า พลันตายด้วยง่าย ไม่ถึงที่ตายขอหื้อข้าพลันห้อมพลันหาย ลูกเห็นเดินได้ อย่างเก่า”

เราจากลาแม่เผ่าร่าวบายสามโมงเศษ แวะส่งคุณตานิรันดร์ที่บ้านแล้วเดินทางกลับ ตาเองยังไม่มีเวลาจะเปิดดูคัมภีร์ที่ได้รับ ตามีสีหน้าไม่ผู้สบายใจเท่าไร คัมภีร์อายุมากมาย ไบลานเก่าดำแทบไม่เห็นตัวอักษร เนื้อลานก็ดูแบบที่เรียกว่าลานพ่ายคือหมดอายุแล้ว แต่ละไบไม่ได้แยกจากกันเป็นอิสระ แต่เกาะติดกันเหมือนถูกผนึกด้วยกาว ยากมาก ยากที่จะแกะออกจากกันโดยที่เนื้อลานและข้อความยังสมบูรณ์

“เรื่องอะไรคะ ตา”

“ตำนานเจ้าหลวงคำแดง” ตาเอียงหัวมุมคัมภีร์เก่าแก่พ่ายให้ได้รับแสงมากขึ้น

“ไม่แน่ใจว่าจะเหมือนฉบับอื่น ๆ หรือไม่”

“มีมากกว่าหนึ่งฉบับหรือพ่อ” พ่อถาม

“โดยทั่วไป คัมภีร์ไบลานบ้านเรามากมีมากกว่าหนึ่งอยู่แล้ว เพราะเกิดจากการคัดลอกสืบ ๆ กันมา ตำนานเจ้าหลวงคำแดงมีไม่ต่ำกว่าสิบฉบับหรือสิบสำเนา”

กลับถึงบ้านเกือบหกโมงเย็น ตะวันลับไปแล้ว หน้าหนาวตะวันตกเร็ว เข้าค่ำอากาศเริ่มเยือกเย็น ธิบอบาน้ำอุ่นจากเครื่องทำน้ำอุ่น แต่ตายังอาบน้ำต้มที่แม่ต้มให้ กินข้าวแล้วทุกคนแยกย้ายกัน แม่กับยายดูทีวีด้วยกันที่ห้องพักผ่อนของครอบครัว พ่อแยกไปดูคนเดียวในห้องนอนของพ่อกับแม่ มุกรินสนใจคัมภีร์โบราณเล่มนั้นมากกว่าละครทีวีของแม่กับยายหรือข่าวสารบ้านเมืองที่ นำปวดหัวของพ่อ ตายังแกะไบลานของคัมภีร์เล่มนั้นให้แยกออกจากกันไม่ได้ อาจจะมีอะไรใหม่ๆ มากกว่าเรื่องราวที่รู้ ๆ กัน ตาหวังอย่างนั้น

“ตำนานเจ้าหลวงคำแดงที่รู้จักกัน ไม่แสดงถึงวีรกรรมหรือความเก่งกาจอะไรของเจ้าหลวง ขาดรายละเอียด ตาว่าบันทึกขึ้นในยุคหลัง ห่างจากยุคที่ท่านมีชีวิตยาวนานมาก อาจห่างถึงพันหรือพันกว่าปีด้วยซ้ำ รายละเอียดจึงหายไป

หากขุนหลวงวิรังคะเป็นคนอภัพ เจ้าหลวงคำแดงกลับเป็นผู้ที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตอย่างสูง ท่านเองมีชีวิตจริง ๆ อยู่ ณ กาลเวลาใดไม่มีใครรู้แน่ ท่านเป็นผู้คนของแว่นแคว้นแดนใด ไม่มีใครชัดเจน เพราะเรื่องราวของท่านเป็นที่รู้กันกว้างขวาง ตั้งแต่ขอบปลายชายแดนของสิบสอง พันนาลงมาถึงล้านนาบ้านเรา ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือกว้างขวาง ทุกวันนี้ก็ยังมี คนกราบไหว้บูชา ขอพึ่งพาอาศัย

พลพลังของท่านในการบำบัดเยียวยาทางใจ ท่านได้รับการเชิดชูบูชาให้เป็นประมุขของเทพดาอารักษ์ประจำเมืองเชียงใหม่

เรื่องราวของท่านจากคัมภีร์เล่มใหม่ที่ตาเพ็งได้รับมายังแกะไม่ออก มุกรินขออนุญาตขอยืมข้อความเกี่ยวกับเจ้าหลวงคำแดง จากงานเขียนชุดประชุมตำนานลานนาไทย ของท่านอาจารย์สงวน โชติสุวรัตน์ ผู้ล่วงไปนานแล้วมาให้เพื่อน ๆ ได้อ่าน เป็นตำนานฝ่ายศาสนา พระเถระในยุคโบราณ ท่านได้ดัดแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมคติทางพุทธศาสนาเรียบร้อยแล้ว ใช้ชื่อว่าตำนานสุวรรณคำแดงหรือตำนานเจ้าอินทิลดงนี้

แต่ครั้งที่โลกว่าจากพระพุทธศาสนา มีพญาหนูสี่ตัวครอบครองดินแดนสี่ทิศ ต่อมาเมื่อสิ้นชีวิต พญาหนูตัวหนึ่งได้มาเกิดเป็นเจ้าหลวงคำแดงที่เมืองใจริณี

ยุคนั้น มหาธรรมหรือกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมกำเนิดในดินแดนหื้อหรือประเทศจีน ยุคนั้น คนทำบาปกันมากเหม็นสาบเหม็นคาวขึ้นไปถึงบนสวรรค์ พระอินทร์จึงลงมาออกมหาธรรมให้สั่งสอนคนทั้งหลาย แต่มหาธรรมตอบว่านอกดินแดนหื้อออกไปท่านไม่อาจสั่งสอนได้ เพราะเขาไม่เชื่อฟัง หากยกกองทัพไปรบ คนป่าเหล่านั้นจะหนีกระจัดกระจายเข้าซอกห้วยราวเขายากจะติดตาม หากยกพลไปน้อย คนป่าพวกนั้นก็จรรู่มฆ่ารุมฟันทำให้สิ้นเปลืองชีวิต มหาธรรมจึงขอร้องให้พระอินทร์ช่วยจัดการคนป่าเหล่านั้นให้อยู่ในศีลธรรมอันดี พระอินทร์จึงให้วิสสุกัมมเทวบุตรจำแลงเป็นกวางทอง พญาใจริณีบิดาของเจ้าหลวงคำแดงใช้ลูกชายตามกวางทอง กระทั่งมาถึงหน้าถ้ำเชียงดาว กวางทองก็หายไป

นางอินเหลาแอบดูเจ้าหลวงคำแดง ทั้งคู่พอใจซึ่งกันและกัน อยู่กินร่วมกันระยะหนึ่งก็พาบริวารทั้งหลายติดตามกวางทองมาตาม ลำน้ำแม่ปิง แล้วก็มาสร้างเมืองอยู่ริมหนองบัวเจ็ดกอกตามคำแนะนำ ของฤๅษี ฤๅษีบอกว่าเมืองแห่งนี้จะเจริญรุ่งเรืองมาก เมื่อสร้างเสร็จ แล้ว ได้ชื่อว่าล้านนา เจ้าหลวงคำแดงได้ชายาเป็นชาวลัวะสองคน ชื่อนางผมเผือกกับนางสาตกว้าง มีบุตรชายที่เกิดกับนางทั้งสองจำนวน แปดคน ต่อมานางอินเหลาก็ชักชวนเจ้าหลวงคำแดงกลับไปอยู่ที่ยอดย อ่างสรง หรือดอยหลวงเชียงดาวดังเดิม

ข้อความต่อจากนี้กล่าวถึงลูกหลานเจ้าหลวงคำแดงปกครองเมือง สืบต่อกันมา จนถึงเมืองล่มกลายเป็นหนองน้ำกว้างใหญ่ แล้วกล่าว ต่อมากระทั่งไปบรรจบกับตำนานอินทิลหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเสา หลักเมืองของเชียงใหม่ บทบาทของเจ้าหลวงคำแดงหายไปจากตำนาน โดยสิ้นเชิง มากล่าวถึงอีกครั้งก็ตอนที่พูดถึงชนเมืองหรืออารักษ์ประจำ เมืองเชียงใหม่ ว่าเจ้าหลวงคำแดงเป็นประมุข

“ตำนานเจ้าหลวงคำแดงมีสองสาย” ตาสรูป

“คือสายบ้านกับสายวัด”

“สายวัดหน่ออ่านแล้ว สายบ้านเป็นอย่างไรคะ ตา”

“ไม่พาดพิงมาถึงตำนานอินทิล ไม่กล่าวถึงนางผมเผือก นางสาตกว้าง ไม่ลากไปพาดกับตำนานเวียงหนองล่องและตำนานอินทิล ตา เข้าใจว่าพระเถระแต่ครั้งโบราณท่านเรียบเรียงไว้ให้เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการจดจำ ตำนานฝ่ายวัดจดจารใส่ใบลาน แต่ตำนาน ฝ่ายบ้านจดจำกันทางปากเปล่า ยิ่งเวลาผ่านไปมันก็ยังลบเลือน ยิ่งเล่า มันก็ยังห่างจากต้นตอเดิมไปทุกที

“เราเลยไม่รู้ว่ เรื่องราวจริง ๆ เป็นอย่างไร”

“ใช่แล้วลูก แต่เสน่ห์ของตำนานก็อยู่ตรงนี้ อยู่ตรงความไม่ชัดเจน หากแจ่มแจ้งชัดจริงไปหมดก็ไม่ใช่ตำนาน กลายเป็นประวัติศาสตร์”

“ไม่แน่นะคะตา จบ ม.หก หนูอาจเรียนต่อสาขาประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี”

“ไปนอนเหอะ ดึกละ”

สี่ทุ่มเศษ แต่ตากลับถือว่าดึกมาก มุกรินลุกจากเตียงหน้ามายังเตียงหลัง เข้าห้องส่วนตัว กราบกับหมอนสามหันแล้วนอน ลมหนาวปลิวพัดมา ม่านหน้าต่างเวกไหวราวสีลารำร่ายฟายฟอนของนางนั้กฟ่อนทั้งหลาย คิดถึงนางอินเหล่า นางम्मเผื่อและนางสาดกว้างนิดหน่อย ไม่ได้คิดมากเพราะง่วงแล้ว

มุกรินหลับไปตอนไหนไม่รู้ รู้สึกตัวอีกทีก็สว่างแล้ว ต้องไปโรงเรียนอีกละ ไม่อยากไปเลยวันนี้

ประวัติย่อผู้เขียนเรื่อง
นายมาลา คำจันทร์

มาลา คำจันทร์ เป็นนามปากกาของ เจริญ มาลาโรจน์ นักเขียนรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) จากเรื่อง เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน

ประวัติ

เกิด ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๕ ที่ ต.เมืองพาน อ.พาน อ.เชียงราย จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูเชียงใหม่ และรับราชการเป็นครู ๑๑ ปี และได้จบปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และปริญญาโท วิชาจารึกภาษาไทย คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เคยเป็นอาจารย์ภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปัจจุบันเป็นนักเขียนอิสระ

ผลงาน

- ๒๕๒๓ ทางที่ต้องเดิน (รวมเรื่องสั้น), หมู่บ้านอาบจันทร์
- ๒๕๒๔ เด็กบ้านดอย
- ๒๕๒๕ ไร่ค่อม, ลูกป่า
- ๒๕๒๖ นกแอนฟ้า
- ๒๕๒๗ วิถีคนกล้า

- ๒๕๒๘ บ้านไร่ชายดง
- ๒๕๒๙ ลมเหนือและป่าหนาว (รวมเรื่องสั้น)
- ๒๕๓๑ ทำสูบน้ำภูสูง (เรื่องแปล), เขี้ยวเสือไฟ
- ๒๕๓๒ หุบเขากินคน
- ๒๕๓๔ เจ้าจันทร์ผมหอม, สิงหะนาคะ, เหยี่ยวเวทมนตร์,
(นิทานสำหรับเด็ก) แพะขาวแพะดำ, แมวน้อย
ตกปลา, ฟักกว้างเท่าปากบ่อเจ้าจันทร์ผมหอม นิราศ
พระธาตุอินทร์แขวน เขียนจากจินตนาการของ
ผู้เขียนเอง โดยไม่ใช่นำมา จากนิทานพื้นบ้านแต่
อย่างไรดี ผู้เขียนบอกในคำนำว่าอยากลองเขียน
ถึงผู้หญิงในประวัติศาสตร์ว่าจะมีความรู้สึกนึกคิด
อย่างไร เพราะบันทึกประวัติศาสตร์ไม่ได้บอกสิ่ง
เหล่านี้เอาไว้ หนังสือเล่มนี้ได้รับรางวัลวรรณกรรม
สร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ปี ๒๕๓๔
- ๒๕๓๕ ดงคนดิบ, ไฟพรางเทียน (รวมเรื่องสั้น)
- ๒๕๓๗ ตำนานบรรพชน(เรื่องเล่าจากตำนาน)
- ๒๕๓๘ เรื่องเล่าจากดงลึก (เรื่องราวจากคำบอกเล่า)
- ๒๕๓๙ เมืองลับแล
- ๒๕๔๐ ได้หล้าฟ้าหลัง
- ๒๕๔๑ ดาบอุปราชา
- ๒๕๔๓ สร้อยสุคันธา

ประวัติย่อผู้วาดภาพประกอบ

นายณชัย มณีวรรณ

วันเดือนปีเกิด
ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๙ เมษายน ๒๕๒๒ จังหวัดเชียงใหม่
๕๑/๑๒๒ หมู่ ๑ ต.สันปูเลย อ.ดอยสะเก็ด
จ.เชียงใหม่

หมายเลขโทรศัพท์
ประวัติการศึกษา

๐๘-๕๖๐๙-๗๒๒๐
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
สาขาประติมากรรม คณะศิลปกรรมสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ
จังหวัดเชียงใหม่

อุทยานการเรียนรู้

เปิดโลกกว้างแห่งการเรียนรู้ บนรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) เน้นการถ่ายทอดบทเรียนการจัดการการเรียนรู้ภายใต้บริบทวัฒนธรรมและความสนใจที่สอดคล้องกันของคนในท้องถิ่น เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

โครงการนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค โดยจัดทำเนื้อหาสาระในรูปแบบที่เด็กและเยาวชนสนใจ ซึ่งสามารถสื่อให้เห็นความเป็นตัวของตัวเอง ได้รับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าในท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาและสืบทอดมรดกเสน่ห์แห่งนิทานพื้นบ้าน

หนังสือชุดนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค ประกอบด้วยนิทานภาพสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี และวรรณกรรมสำหรับเยาวชนอายุ 10-18 ปี สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ดำเนินการจัดพิมพ์แล้วเสร็จ และกระจายเผยแพร่ทั่วประเทศแล้ว ดังนี้

นิทานภาพภาคใต้

- จำนวน 6 เรื่อง
- จารอเกียด
- เมืองนำอยู่ที่หนูรัก
- ไก่โงงมูลั้ง
- เปาะแซเตาะกับซามะ
- ไข่นุ้ยกับแพะน้อยในวันฮารีรายอ
- ซิงอ : เจ้าป่าผู้กล้าหาญ

วรรณกรรมเยาวชนภาคใต้

- จำนวน 6 เรื่อง
- ซาไก
- พระเศวตสุรคชาธาร
- รวยขอขอแน
- จาโต : เล่ห์กลบนกระดาน
- วัดถ้ำคูหาภิมุข
- แดนคนธรรพ์

นิทานภาพภาคเหนือ

- จำนวน 5 เรื่อง
- ห้าสหายปราบยักษ์
- เชียงใหม่เมืองบุญ
- เพลงละอ่อน
- พี่อ้อ...ไ้ผู้พิชิตพระอาทิตย์
- ดาววีเ่่น้อย

วรรณกรรมเยาวชนภาคเหนือ

- จำนวน 7 เรื่อง
- ผู้เฒ่าเล่าไว้
- กำฟ้าบัวทอง
- จันตะคาด
- หมาขนคำ
- นิทานของอุ๊ย
- อ้อมล้อต่อมคำ
- ผีม้าบ้อง

นิทานภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- จำนวน 5 เรื่อง
- ช้างดื้อ
- อีเก็ง...เดือนดาว
- เมืองมหาสารคาม
- เสียงฮัก เสียงแพง
- ฮีตสิบสอง

วรรณกรรมเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- จำนวน 7 เรื่อง
- ผีผีป้อม
- ผจญภัยเมืองฟ้าแดด
- ลินไซ
- ตำนานขลุ่ยกับนางอ้ว
- อภินิหารบาดาลนคร
- เรื่องเล่าเจ้ากำฟ้า
- ท้าวซ้อหล่อ

ทุกคนเดินกลับ แก่บ้านก้าวเดินช้าๆ ชบติด
เคร่งเครียด ช้างหน้าแกมีคนนำหน้าอยู่สี่คน มาด้วยกัน
หกคนแท้ๆ แกเองเดินรั้งท้ายสุด คนนำหน้าควรมีห้าคน
แต่ไหนถึงเหลือแค่สี่คน
แก่บ้านเฉลียวใจอะไรบางอย่าง หันหลังกลับไป
แล้วใจหายวาบ

อุทยานการเรียนรู้

ชุดวรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน
สำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 9 ปี ขึ้นไป

ISBN 978-974-287-727-9

9 789742 877279

160 .-